

Viktigt meddelande

Radio och TV i krig och kris

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2015

National Library
of Sweden

Betänkande av Utredningen
om radion och televisionen i krig och krigsfara

SOU 1996:80

Viktigt
meddelande

Radio och TV i krig och kris

Betänkande av Utredningen
om radion och televisionen i krig och krigsfara

SOU 1996:80

Statens offentliga utredningar
1996:80
Kulturdepartementet

A: Ref KB 32
Oce SOU

Viktigt meddelande

Radio och TV i krig och kris

Betänkande av
Utredningen om radion och televisionen i krig och krigsfara
Stockholm 1996

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes, Offentliga Publikationer, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningskontor.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21
Telefon: 08-690 91 90

Svara på remiss. Hur och Varför. Statsrådsberedningen, 1993.

– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:

Regeringskansliets förvaltningskontor
Distributionscentralen
103 33 Stockholm
Fax: 08-405 10 10
Telefon: 08-405 10 25

Till statsrådet och chefen för Kulturdepartementet

Med stöd av regeringens bemyndigande den 16 juni 1994 förordnade chefen för Kulturdepartementet den 23 augusti 1994 följande personer till ledamöter i kommittén (Ku 1994:08) för utredning om radion och televisionen vid krig och krigsfara, nämligen förre ÖB, generalen Bengt Gustafsson (ordförande), redaktören Gunnar Fredriksson, Allmänhetens Pressombudsman Pär-Arne Jigenius, dåvarande riksdagsledamöterna Roland Lében, Christina Linderholm och Gudrun Norberg samt riksdagsledamöterna Mikael Odenberg och Sten Östlund. Genom beslut den 13 december 1994 entledigades Lében och förordnades kontraktsprosten Jan Erik Ågren som ledamot.

Genom beslut den 20 februari 1995 förordnades följande personer till experter i kommittén, nämligen departementssekreterarna Louise Bonbeck och Charlotte Gedda, hovrättsassessorn Lena Hjelmtorp, forskningschefen Roland Nordlund, överdirektören Louise Roos samt presschefen Bertil Ternert.

Som sekreterare i kommittén förordnades fr.o.m. den 1 januari 1995 direktören Leif Larson.

Kommittén överlämnar härmed sitt betänkande (SOU 1996: 80) Viktigt Meddelande – Radio och TV i krig och kris. Uppdraget är därmed slutfört.

Stockholm i maj 1996.

Bengt Gustafsson

Gunnar Fredriksson

Pär-Arne Jigenius

Christina Linderholm

Gudrun Norberg

Mikael Odenberg

Jan Erik Ågren

Sten Östlund

/Leif Larson

Innehåll

Förkortningar	7
Sammanfattning	9
Överväganden och förslag i sammandrag	9
Betänkandets disposition	11
Utredningsuppdraget	13
Författningsförslag	15
1 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:00)	15
2 Förslag till lag om ändring i förfogandelagen (1978:262) .	17
3 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:599) om radiokommunikation	19
4 Förslag till förordning om ändring i beredskapsförordningen (1993:242)	20
5 Förslag till lag om ändring i lokalradiolagen (1993:120) . .	22

Nuläge

1 Radio och TV riktad till allmänheten	23
1.1 Tekniska förutsättningar	23
1.2 Mediepolitiska förändringar	26
1.3 Plats i medielandskapet	26
1.4 Nuvarande struktur	27
1.5 Tekniska utvecklingstrender	29
2 Mediernas ställning inom totalförsvaret m.m.	31
2.1 Beredskapsorganisation för radio och TV	31
2.2 Myndighetsmeddelanden	32
2.3 Pressens beredskapsplanering	34
3 Frågans tidigare behandling	37
3.1 Utredningar rörande särskilda sektorer	37
3.2 Aktuella hotbilder.	38

Överväganden och förslag

4 Allmänna utgångspunkter	41
5 Massmediernas ställning i krig och fred	43
5.1 Grundläggande principer	43
5.2 Den fredstida strukturen hos radio- och TV behålls så långt möjligt även vid krig och krigsfara	44
5.3 Statens rätt att förfoga över radiosändare	48

6	Prioriteringar vid beredskapsplaneringen	51
7	Myndighetsmeddelanden	55
8	Kommunal beredskapsradio	59
9	Varning och information anpassad för vissa grupper	63
10	Ansvarsfördelningen inom totalförsvaret	65
11	Organisatoriska konsekvenser av våra förslag	69
12	Behov av forsknings- och utvecklingsarbete	71
13	Åtgärder för ökad säkerhet i distributionen av radio och TV	73
14	Kostnader och finansiering	75
15	Beredskapsaspekter på digitaliseringen av svensk ljudradio och TV	79
16	Vissa frågor rörande den fortsatta beredningen	83
17	Författningskommentarer	85

Bilagor

Bilaga 1	Kommittédirektiv	87
Bilaga 2	Radiolag (1966:755)	93
Bilaga 3	Närradiolag (1982:459)	101
Bilaga 4	Lokalradiolag (1993:120)	107
Bilaga 5	Förslag till radio- och TV-lag (prop. 1995/96:160)	115
Bilaga 6	Avtal mellan staten och Sveriges Radio AB	131
Bilaga 7	Avtal mellan staten och Nordisk Television AB	141
Bilaga 8	Avtal mellan staten och Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB för krig och krigsfara	157
Bilaga 9	Avtal för krig och krigsfara	159
Bilaga 10	Överenskommelse mellan Styrelsen för psykologiskt försvar och Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB rörande verksamheten vid krig och krigsfara	161
Bilaga 11	Överenskommelse mellan programbolagen Sveriges Radio AB och Sveriges Television AB samt Statens räddningsverk angående varnings- och informations- systemet VMA	163
Bilaga 12	Överenskommelse mellan Teracom och Styrelsen för psykologiskt försvar rörande verksamheten vid höjd beredskap	167

Förkortningar

BBC	British Broadcasting Corporation. (Public service-företag i Storbritannien)
BrB	Brottsbalken
CB	Civilbefälhavare
DAB	Digital Audio Broadcasting (Digital ljudradio)
EMP	Elektromagnetisk puls
DTV	Digital TV
DVB	Digital Video Broadcasting (Digital TV)
FOA	Försvarets forskningsanstalt
IT	Informationsteknologi
LV	Långvåg
LULIS	Luftlägesinformationssystem
LUFOR	Luftförsvarsorientering
KV	Kortvåg
MV	Mellanvåg
PTS	Post- och Telestyrelsen
PTY 31	Särskild larmkod inom RDS
RDS	Radio Data System
RF	Regeringsformen
RTV	Radio- och TV-verket
SOU	Statens Offentliga Utredningar
SPF	Styrelsen för psykologiskt försvar
SR	Sveriges Radio AB
SRV	Statens Räddningsverk
SVT	Sveriges Television AB
Teracom	TERACOM Svensk Rundradio AB (statligt företag som förvaltar det terrestra distributionsnätet för radio och TV)
UR	Sveriges Utbildningsradio AB
UHF	Ultra High Frequency
VHF	Very High Frequency
VMA	Viktigt Meddelande till Allmänheten
YGL	Yttrandefrihetsgrundlagen
ÖB	Överbefälhavaren
ÖCB	Överstyrelsen för Civil Beredskap

Terminologi: I betänkandet används begreppet *rundradio* synonymt med *ljudradio* och *TV*. Vidare används begreppen *ljudradio* och *radio* synonymt.

Med *lokalradio* och *kommersiell lokalradio* avses den år 1993 införda, reklamfinansierade radioverksamheten. Efterföljaren till den lokala (länsvisa) radioverksamhet som tidigare drevs av Sveriges Lokalradio AB (LRAB) inom den dåvarande Sveriges Radio-koncernen och som numera integrerats i Sveriges Radio (sänds i P4) benämns *lokal kanal*.

Sammanfattning

Överväganden och förslag i sammandrag

Enligt direktiven skall vi göra en översyn av vad som bör gälla för radio och television vid krig och krigsfara. Uppdraget skall ses mot bakgrund av den kraftigt förändrade mediesituationen under senare år. Sveriges Radios (SR) och Sveriges Televisions (SVT) monopolställning har brutits, och vi har fått en struktur med många programföretag och ökad konkurrens. Vid sidan om public service-TV finns nu ett antal utlandsbaserade företag som sänder via satellit för svensk publik och en markbunden reklamfinansierad TV-kanal (TV 4). Vid sidan av Sveriges Radio finns både närradio och kommersiell lokalradio.

Om Sverige kommer i krig eller om det råder krigsfara och regeringen förordnar det skall SR och SVT bilda självständiga organisationer inom totalförsvaret och lyda direkt under regeringen. TERACOM Svensk Rundradio AB (Teracom) som förvaltar sändarnätet för SR, SVT och TV 4 skall även ingå i denna krigsorganisation.

Beträffande de övriga programföretagen saknas bestämmelser om och i så fall hur de skall inordnas i totalförsvaret vid krig och krigsfara.

Vi har – i linje med vad som uttalas i den senaste försvarspropositionen – eftersträvat en helhetssyn för de åtgärder och principer som kan bli aktuella vid såväl krig och krigsfara som vid allvarliga fredstida störningar.

Utgångspunkten för våra förslag är medborgarnas rätt till och behov av information från myndigheter och från andra samhällsinstitutioner både i krigstillstånd och vid allvarliga störningar i fredstid. Det är individens behov som står i centrum. Samhället har ett ansvar för att medborgarna skall få den information som de behöver för att kunna skydda liv, hälsa och egendom.

De grundläggande principerna om yttrande- och tryckfrihet skall gälla även när landet befinner sig i krig. Det ankommer på det psykologiska försvaret att säkerställa rimliga arbetsvillkor för massmedierna vid krig och krigsfara. Vi finner starka motiv för att i vissa avseenden jämställa beredskapsplaneringen för radio och TV med vad som sedan länge gäller för pressen. Av olika skäl har den funktionsansvariga myndigheten Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) kommit att lägga tyngdpunkten av sin beredskapsstödjande verksamhet till dagspressen. Samtidigt har SR, SVT och Teracom skött sina beredskapsförberedelser i stort sett utan uppföljning från SPF:s sida.

Vi föreslår ett för dagspressen och radio- och TV-verksamheten vid sidan av public service-sektorn likartat stöd till beredskapsplanläggning. Möjlig-

heter till samverkan mellan kommunala myndigheter och lokalradio (i vissa fall närradion) bör undersökas.

Vi diskuterar också en i direktiven särskild specificerad fråga som gäller i vilken utsträckning den fredstida strukturen inom radion och televisionen kan och bör behållas även vid krig eller krigsfara.

Det är ett samhälleligt intresse att mångfalden i radio och television bibehålls även när landet befinner sig i krig eller krigsfara. Strävan bör således vara att underlätta för de programföretag som så önskar att fortsätta sin verksamhet. Dessa företag bör vidare få stöd till beredskapsplanläggning – i princip av samma slag som den som gäller för dagspressen för närvarande. Vi avstyrker dock generell kompensation för bortfall av reklaminkomster. Ett selektivt stöd till vissa radiostationer för att få ut viss typ av information kan däremot vara motiverat.

I samband med denna fråga tar vi upp en bestämmelse i radiokommunikationslagen (1993:599). Denna bestämmelse bör ändras på så sätt att de programföretag som sänder ljudradio eller television även med tillstånd enligt de radorättsliga författningarna skall undantas från tillämpningen.

En annan lag som kan ha betydelse vid krig eller krigstillstånd är förfogandelagen (1978:262). Förfogandelagen bör ändras så att det klart framgår att staten genom förfogande kan ta i anspråk radiosändare och radioutrustning som inte är i bruk för sändning av ljudradio eller television.

Vi diskuterar hur tillgängligt sändningsutrymme skall disponeras på bästa sätt vid krig eller krigsfara. Vår utgångspunkt är härvidlag SR/SVT:s planeringsförutsättningar. I likhet med SR anser vi att två rikstäckande kanaler bör reserveras för rikssändningar i ljudradion. Det är P1 och P3 som det här är fråga om (P2 förutsätts tillsvidare stå till försvarsmaktens disposition för luftförsvarsändamål.) Så länge omständigheterna medger skall vidare P4 – som består både av de lokala kanalerna inom Sveriges Radio och rikstäckande sändningar – fungera.

Ljudradio är betydligt mer flexibel och mindre sårbar än TV. I första hand bör beredskapssatser avse radiomediet. Vårt förslag är att verksamheten skall kunna upprätthållas på tre nivåer: rikssändningar i hela landet, regionala sändningar samt på kommunal nivå.

Det är utomordentligt viktigt att Sveriges Radios programservice för språkliga minoriteter kan upprätthållas vid krig eller krigsfara, även om det disponibla sändningsutrymmet kommer att minska. Många närradiosändningar sker på invandrarspråk, även sådana språk som inte finns representerade i Sveriges Radios utbud. Vissa av dessa sändningar kan alltså ha stor betydelse för informationen till berörda grupper. Vi föreslår därför att i de kommuner där sådana sändningar förekommer bör man försöka bedöma genomslagskraften samt undersöka möjligheterna till samverkan med sändande organisation i en krigssituation. Ambitionen för språkminoriteter är också tillämplig

för de funktionshindrade. I fredstid har public service-bolagen skyldighet att sända program som är avpassade för dessa grupper.

Kommunerna skall vid krig och krigsfara kunna engagera sig mera aktivt i ljudradioverksamhet. Beroende på de lokala förutsättningarna bör samverkan kunna utvecklas mellan kommunledning och närradio respektive lokalradio som sänder över området. Flera angränsande kommuner kan också samarbeta. Det skall också finnas möjlighet för kommunerna att sända i egen regi.

Den ordning för sändning av myndighetsmeddelanden som gäller för public service-bolagen och TV 4 bör utsträckas till den kommersiella lokalradion. Det är möjligt att beslut måste anstå tills den nuvarande tillståndspanperioden löpt ut. Vi förordar vidare att det av Räddningsverket utveckla de varnings- och informationssystemet Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) får en annan lagteknisk utformning.

Vi utgår från att när detta betänkande har remissbehandlats och de allmänna förutsättningarna klarlagts, kan principerna för en eventuell upprustning av sändaranläggningarna och andra beredskapsåtgärder fastslås. Under innevarande försvarsbeslutsperiod som löper ut år 2001 räknar vi med ett engångsbelopp i storleksordningen 15 miljoner kronor för att få i gång den nödvändiga utrednings- och planeringsprocessen. SPF som i sin egenskap av funktionsansvarig myndighet kommer att ha en central roll i planeringen bör förstärkas. Vi skisserar de ökade arbetsuppgifter som kommer att ligga på SPF enligt våra förslag. Samordningsansvaret kommer att öka, liksom granskningen av efterlevnaden av uppställda mål för beredskapen samt bevakningen av medieutvecklingen från försvarssynpunkt.

Kostnaderna för beredskapsförberedelser bör vara ett statligt ansvar och inte bekostas med TV-avgiftsmedel eller på annat sätt. Om det nödvändiga resurstillskottet måste skapas genom omfördelning av tillgängliga medel bör man i första hand överväga en överföring av medel som har avsatts för beredskapsåtgärder på telekommunikationssidan.

Avslutningsvis behandlar vi aspekter på digitaliseringen av svensk ljudradio och television. Vår slutsats är att även fortsättningsvis bör man satsa på i första hand ljudradion för beredskapsändamål.

Betänkandets disposition

Betänkandet inleds med författningsförslag. Därefter följer en deskriptiv bakgrundsdel i kapitel 1–3.

I kapitel 1 redogörs för radio- och televisionsverksamhetens tekniska och mediepolitiska villkor.

I kapitel 2 behandlas Mediernas ställning inom totalförsvaret. Vidare redogörs för motsvarande förhållanden när det gäller pressen.

I kapitel 3 redogörs för vissa utredningsförslag. Vidare summeras olika aktuella hotbilder.

Kapitel 4–kapitel 17 innehåller våra överväganden och förslag.

Utredningsuppdraget

I regeringens direktiv sammanfattas uppdraget på följande sätt (Dir 1994: 55):

1. I vilken utsträckning kan och bör den fredstida strukturen inom ljudradion och televisionen behållas även vid krig och krigsfara?
2. Bör även andra radio- och TV-företag än Sveriges Radio, Sveriges Television och Teracom ha särskilda uppgifter vid krig och krigsfara? Vad bör gälla för de – befintliga och tillkommande – radio- och TV-företag som inte har några sådana uppgifter? Hur kan statsmaktens behov av att nå ut med information till allmänheten tillgodoses?
3. Har sändnings- och distributionstekniken tillfredsställande säkerhet och uthållighet vid krig och krigsfara?
4. Hur bör ansvarsförhållanden och samband mellan myndigheter och radio- och TV-företag i krissituationer utformas?

Direktiven återfinns i sin helhet i bilaga 1.

Utredningen har därtill behandlat vissa frågor som väckts av Hot- och riskutredningen (se kap. 3.1).

Under utredningsarbetet har vi haft många kontakter med berörda myndigheter och företrädare för radio- och TV. Vi har anordnat hearings till vilka bl.a. Sverige Radio, Sverige Television, TV 4, Teracom samt närradions och lokalradions intresseorganisationer har inbjudits. En studieresa till Israel har företagits.

Vi har i samarbete med Teracom uppdragit åt FOA att göra en studie av beredskapsåtgärder inom rundradiodistributionen. Till studien har varit knuten en referensgrupp med deltagare från FOA, PTS, SR, SVT, SPF och Teracom. I anslutning till studien anordnades ett heldagssymposium med särskilt inbjudna experter.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:000)¹

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 2 § och 9 kap. 2 § radio- och TV-lagen (1996:000) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §

Villkor för sändningstillstånd får även avse skyldighet att

1. sända program till hela landet eller till en viss del av landet,

2. sända under en viss minsta tid,

3. samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område,

4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade enligt 2 kap. 1 § andra stycket,

5. utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade,

6. bereda utrymme för sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen,

7. använda en viss sändningsteknik,

8. använda vissa radiosändare,

9. ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,

Villkor för sändningstillstånd får även avse skyldighet att

1. sända program till hela landet eller till en viss del av landet,

2. sända under en viss minsta tid,

3. samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område,

4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade enligt 2 kap. 1 § andra stycket,

5. utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade,

6. bereda utrymme för sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen,

7. använda en viss sändningsteknik,

8. använda vissa radiosändare,

9. ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,

¹Förslag i prop. 1995/96:160.

Nuvarande lydelse

10. iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket om beriktigande även i fråga om ljudradion,
11. sända genmälen,
12. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det,
15. till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt denna lag, *och*
16. utforma sändningarna på sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet.

Föreslagen lydelse

10. iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket om beriktigande även i fråga om ljudradion,
11. sända genmälen,
12. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det,
15. till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt denna lag,
16. utforma sändningarna på sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, *och*
17. svara för beredskapsplan för verksamheten under krig och krigsfara.

9 kap.

2 §

Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om sända program står i överensstämmelse med denna lag och de villkor som kan gälla för sändningarna.

Bestämmelserna om reklam i 7 kap. 3, 4 och 10 §§ övervakas dock av Konsumentombudsmannen.

Bestämmelserna om reklam i 7 kap. 3, 4 och 10 §§ övervakas dock av Konsumentombudsmannen. *Tillsyn över att villkor enligt 3 kap. 2 § 17 efterlevs utövas av myndighet som regeringen bestämmer.*

Sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidareändning enligt 3 kap. 5 § skall inte granskas av Granskningsnämnden för radio och TV.

Finner Granskningsnämnden för radio och TV att en sändning innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 6 kap. 2 §, skall nämnden göra anmälan om förhållandet till Justitiekanslern.

Denna lag träder i kraft den

2 Förslag till lag om ändring i förfogandelagen (1978:262)

Häriigenom föreskrivs att 5 § förfogandelagen (1978:262) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Genom förfogande kan

1. fastighet tagas i anspråk med nyttjanderätt och annan egendom tagas i anspråk med äganderätt eller nyttjanderätt,
2. nyttjanderätt, servitut eller liknande rätt till egendom upphävas eller begränsas och nyttjanderätt i andra hand tillskapas,
3. ägare eller innehavare av fastighet, gruva, byggnad, industrianläggning eller annan anläggning eller av transportmedel, arbetsmaskin eller liknande åläggas att utöva verksamhet för eller på annat sätt medverka till framställning av egendom för statens eller annans räkning,
4. ägare eller innehavare av lageranläggning åläggas att förvara egendom,
5. ägare eller innehavare av transportmedel åläggas att ombesörja transporter,
6. viss person åläggas tillfällig uppgift för försvarsmakten som vägvisare, budbärare, arbetsmanskap eller sjukvårdspersonal.

Radiosändare eller sändarutrustning som utnyttjas för tillståndspliktiga sändningar av ljudradio- eller TV-sändningar enligt radio- och TV-lagen (1996:000) eller lokalradio-lagen (1993:120) får inte tagas i anspråk.

Ägare eller innehavare av egendom som omfattas av förfogande får icke överlåta, förbruka, skada, gömma undan eller föra bort egendomen.

Denna lag träder i kraft den

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:599) om radiokommunikation

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1993:599) om radiokommunikation skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Är Sverige i krig upphör giltigheten av de tillstånd som har beslutats enligt 3 § och av de undantag från tillståndsplikten som har beslutats med stöd av 8 §. Detta gäller inte tillstånd som har meddelats statliga myndigheter eller kommuner eller tillstånd som har meddelats enskilda organisationer eller företag som under krig skall bedriva verksamhet som är av särskild betydelse för totalförsvaret.

Är Sverige i krig eller krigsfara eller råder det sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara, får regeringen meddela de föreskrifter om tillstånd att inneha och använda radiosändare som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt.

Föreslagen lydelse

20 §

Är Sverige i krig upphör giltigheten av de tillstånd som har beslutats enligt 3 § och av de undantag från tillståndsplikten som har beslutats med stöd av 8 §. Detta gäller inte tillstånd som har meddelats statliga myndigheter eller kommuner eller tillstånd som har meddelats enskilda organisationer eller företag som under krig skall bedriva verksamhet som är av särskild betydelse för totalförsvaret. *Detta gäller inte heller den som även har tillstånd att sända ljudradio eller television enligt radio- och TV-lagen (1996:000) eller lokalradiolagen (1993:120).*

Denna lag träder i kraft den

4 Förslag till förordning om ändring i beredskapsförordningen (1993:242)

Härigenom föreskrivs att bilagan till beredskapsförordningen (1993:242) skall ha följande lydelse.

Bilaga²

Nuvarande lydelse

Indelning i funktioner m.m.

*=myndigheten är beredskapsmyndighet

Funktion	Ansvarig myndighet	Övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen
Befolkningsskydd och räddningstjänst	*Statens räddningsverk	*Statens strålskyddsinstitut *Statens kärnkraftsinspektion *Rikspolisstyrelsen *Sjöfartsverket *Luftfartsverket *Kustbevakningen
Psykologiskt försvar	Styrelsen för psykologiskt försvar	
Socialförsäkring m.m. (administration av socialförsäkringen samt arbetslöshets- och tjänstegrupplivförsäkring	*Riksförsäkringsverket	* De allmänna försäkringskassorna * Statens löne- och pensionsverk * Arbetsmarknadsstyrelsen

²Senaste lydelse 1996:215.

*Föreslagen lydelse***Indelning i funktioner m.m.**

*=myndigheten är beredskapsmyndighet

Funktion	Ansvarig myndighet	Övriga myndigheter med uppgifter inom funktionen
Befolkningsskydd och räddningstjänst	*Statens räddningsverk	*Statens strålskyddsinstitut *Statens kärnkraftsinspektion *Rikspolisstyrelsen *Sjöfartsverket *Luftfartsverket *Kustbevakningen
Psykologiskt försvar (Övergripande ansvar för statlig och kommunal informationsberedskap samt stöd till beredskapsplanläggning för massmedieföretag)	Styrelsen för psykologiskt försvar	*Civilbefälhavarna *Länsstyrelserna
Socialförsäkring m.m. (administration av socialförsäkringen samt arbetslöshets- och tjänstegrupplivförsäkring)	*Riksförsäkringsverket	*De allmänna försäkringskassorna *Statens löne- och pensionsverk *Arbetsmarknadsstyrelsen

Denna förordning träder i kraft den

5 Förslag till lag om ändring i lokalradiolagen (1993:120)

Härigenom föreskrivs att 23 § lokalradiolagen (1993:120) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

I nödsituationer skall sådana meddelanden som är av vikt för allmänheten sändas utan särskild ersättning om en myndighet begär det.

Meddelanden som är av vikt för allmänheten skall sändas *kostnadsfritt* om en myndighet begär det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

1 Radio och TV riktad till allmänheten

1.1 Tekniska förutsättningar

För att etersända radio- och TV-program skall kunna tas emot måste de radiovågor som bär programmet fylla vissa krav. Med radiovågor avses elektromagnetiska vågor som utsänds i rymden med ljusets hastighet, dvs. 300 000 km/sek. Våglängden är beroende av svängningstalet (frekvensen). Det innebär att ju högre svängningstal, desto kortare våglängd. Radiovågorna på olika frekvenser har sinsemellan mycket olika utbredningsegenskaper. Långvågs- och mellanvågssändningar, som tidigare användes för distribution av radioprogram, utstrålar radioenergi i alla riktningar. Markvågorna är i allmänhet stabila och har obetydliga förändringar i fältstyrka i motsats till rymdvågorna. Sålunda når sändningar på mellanvåg och långvåg längre under natten än under dagen, eftersom vågorna reflekteras i olika skikt i atmosfären.

Kortvågssändningar kan inte tas emot i omedelbar anslutning till sändaren men däremot längre bort. Kortvågssändningar används framförallt i utlandsprogramverksamheten. Kortvågssändningarnas längre räckvidd försvårar naturligtvis frekvensplaneringen. Principen är att sändningarna "stud-sar" upprepade gånger mellan jordytan och jonosfären. Därmed blir det i princip möjligt att ta emot kortvågssändningar på andra sidan jordklotet.

Långvåg och mellanvåg har successivt ersatts med frekvensmodulerade sändningar (FM). FM används både för radio och TV. Frekvensmoduleringen kräver mångdubbelt större kanalbredd än amplitudmodulering (AM), men detta kompenseras av den kortare räckvidden för radiovågorna som gör det möjligt att låta ett stort antal stationer dela samma kanal. Sändningar av ljudradio och markbunden TV inom landet sker numera i huvudsak med FM-teknik direkt från sändaren. Räckvidden vid marksändningar blir i praktiken mycket kort, och sändare med samma frekvens kan placeras ganska nära varandra.

Övergången till FM-sändningar inleddes i mitten av 1950-talet, och mot slutet av 1960-talet var mellanvågssändningarna i stort sett avvecklade.

Det kan ha sitt intresse att det under 1940- och 50-talen skedde en utbyggnad av trådradionätet i Sverige. Det var i första hand för att förbättra mottagningsförhållandena i områden i sydvästra och i norra Sverige, där rådande frekvensöverenskommelse inte tillät utbyggnad och förbättring av de mellan- och långvågssändare som var i drift. Som mest var ca 400 000 hushåll, motsvarande ca 15 % av befolkningen, anslutna till trådradionät. I slutet av 1960-talet avvecklades kvarvarande trådradionät.

Utbyggnaden av det landsomfattande FM-nätet för markbunden TV resp. ljudradio har gått så till att man först etablerat ett system av större sändare jämte erforderliga radiolänkförbindelser. En radiolänk består av en serie trådlösa sändare- och mottagningsstationer där sändarantennen koncentrerar radioenergin, som överförs på frekvens i centimetervågsområdet, till ett smalt strålnippe. Avståndet mellan två länkstationer är i regel 40–50 km. De större sändarnas antal uppgår i dagsläget till drygt femtio. Dessa FM/TV-stationer täcker ca 97 % av befolkningen. Dessa större stationer har kompletterats med mindre sändare för att avhjälpa de täckningsbrister som uppstått. I dag finns drygt 600 mindre sådana s.k. slavstationer. Det innebär för SVT 1 en räckvidd om ca 99,8 % och en något lägre för SVT 2. Det tredje nätet för markbunden TV – över vilket TV 4 sänder – utgår från de drygt femtio större stationerna, medan kompletterande täckning erhålls genom dels ett tjugotal slavstationer, dels satellit.

En större sändarstation har som regel en ca 300 m hög mast som uppbär sändarantennerna för i första hand radio och TV, men även för mobiltelefoni, kommunikationsradio m.m.

Vid sidan av FM-nätet finns några sändare kvar på mellanvågs- och kortvågsbanden. Dessa används i första hand för sändningar till utlandet, men kan också användas för radiosändningar inom Sverige. Många radiomottagarapparater för hushållsbruk saknar dock numera möjlighet att ta emot kortvåg och mellanvåg.

Matningen till sändarna av program från produktionsplatserna sker med radiolänk. Radiolänknätet består av 114 stationer, varav 54 är samlokaliserade med de större FM/TV-stationerna.

En radikal förändring av överföringsmöjligheterna skedde i och med att satellit-tekniken började utvecklas på 1960- och 70-talen. Principen är här att man från produktionsplatsen sänder upp elektroniska signaler via en markstation till satelliten som sedan i sin tur skickar signalen till något av tre mottagarsystem som finns i dag, nämligen antingen en för varje hushåll specifik parabolantenn, eller också genom större kommersiella kabelnät eller, slutligen, genom små egenägda kabelnät för exempelvis ett bostadsområde. I denna tekniks släptåg har utvecklats ett varierat system av kodning och abonnemang av kanaler och program.

Kabelnäten är sålunda ett viktigt komplement till satellitsystemen. Omkring 60 % av de svenska TV-hushållen beräknas numera vara anslutna till någon form av kabelnät för TV-distribution. Näten används främst för vidare-sändning av TV-program som mottagits från marksändare eller satellit.

De olika sändningssystemen för radio och TV har hittills i huvudsak baserats på analog teknik. Med analog teknik avses att den elektriska signalen som representerar ljud- och bildinformationen varierar kontinuerligt i förhållande till ljud och bild. På senare tid har det utvecklats teknik för digital

sändning av ljudradio och television. Med digital teknik överförs informationen i binär form. Dessa uttrycks i binär form, som följer av "0"-or och "1"-or. Digitaltekniken har vissa egenskaper som gör den överlägsen den analoga sändningstekniken. Känsligheten för störningar är t.ex. mycket mindre. Energiförbrukningen är inte lika stor eftersom sändarna kan göras svagare med digital teknik. Ett större antal program ryms inom ett givet frekvensutrymme. Digitala sändningar är också lättare att kryptera och tekniken lämpar sig därför väl för betal-TV m.m. Sammanfattningsvis kan man säga att digitaltekniken är mycket flexibel och inte specifikt bunden till radio eller TV.

Digitala TV-sändningar kan äga rum i de olika distributionsmedier som i dag används för TV, dvs. satellit, kabel och marksändare. Marksändning ger generellt sett lägre transmissionskapacitet per kanal än satellit. I gengäld finns andra fördelar framför satellit, nämligen

- att existerande mottagningsantennor kan användas;
- att möjligheter till portabel mottagning föreligger;
- att möjlighet ges till lokala och regionala sändningar.

Ljud-, text- och bildinformation kan också överföras via digital ljudradio (DAB).

Den goda ljudkvaliteten och den höga spektrumeffektiviteten är några av de avgörande skälen för att införa DAB. Digitala ljudradiosändningar håller god CD-kvalitet.

DAB konfigureras som ett singelfrekvensnät. I ett singelfrekvensnät bidrar alla närliggande sändare till nyttsignalen, dvs. den signal som når mottagaren. Denna metod går inte att tillämpa i ett FM-nät. I DAB-systemet samlas (multiplexeras) flera ljudkanaler till en s.k. ensemble. I en ensemble inryms 5–6 stereokanaler. En ensemble kan anpassas efter programföretagens behov. Ljudkanalerna multiplexeras på en central plats i nätet.

Meddelanden av olika slag kan i regel läggas i en speciell service-kanal som inte kommer att bryta ensemblen.

Sändarnätets omfattning i Sverige kan sammanfattas på följande sätt. För närvarande har vi i Sverige tillgång till tre rikstäckande (markbundna) TV-kanaler (SVT 1, SVT 2 och TV 4) samt fyra rikstäckande radiokanaler (P1, P2, P3 och P4). TV 4 distribueras även via satellit. Följande kommersiella TV-kanaler med svenskt tal och text, kunde våren 1996 tas emot via satellit och kabel, nämligen TV 3, kanal 5, Z-TV, TVG och TV 6 samt filmkanalerna TV 1000, TV 1000 Cinema, Filmnet1, Filmnet2 och Super Sport.

Dessutom finns TV-kanaler som bara är tillgängliga för dem som är anslutna till kabelnät, bl.a. 70 kommersiella lokala kabelkanaler och 25 icke-kommersiella lokala kabelkanaler. Till detta kommer sändningarna av fin-

ländsk TV över Mälardalsområdet m.m. Sverige förfogar över frekvensutrymme motsvarande ytterligare två markbundna TV-nät (M 4 och M 5).

I mars 1996 fanns 88 sändningstillstånd för kommersiell lokalradio fördelade på 40 olika sändningsområden. Närradions sändningsmöjligheter uppgick till 150 och antalet tillståndsinnehavare till nära 1 200.

Vidare bör nämnas de sändningar med DAB som pågår f.n. (P7) samt återutsändningarna av utlandsprogrammet lokalt över Stockholmsområdet (P5).

1.2 Mediepolitiska förändringar

Det svenska medielandskapet har sålunda under de senaste 30 åren genomgått stora förändringar.

Bland de viktiga mediepolitiska beslut som förbereds vid tiden för avlämnandet av vårt betänkande kan – utöver den i den föregående nämnda frågan om digitalisering av ljudradio och TV – nämnas följande.

Regeringens proposition (prop. 1995/96:161) om en radio och TV i allmänhetens tjänst 1997–2001 anger inriktningen av public service-verksamheten under de närmaste femårsperioden. Propositionen har föregåtts av en parlamentarisk beredning i vilken har deltagit samtliga riksdagspartier. Beslut kommer att tas under senhösten 1996. Parallellt behandlas i riksdagen prop. 1995/96:160 om ny radio- och TV-lag.

Hösten 1995 tillsattes en parlamentariskt sammansatt kommitté för att utreda vissa frågor rörande närradions och den privata lokalradions framtid. Förslag skall lämnas hösten 1996.

Ett annat projekt som indirekt berör vårt utredningsuppdrag gäller användningen av återstående markbundna sändningsfrekvenser för TV. Distansutbildningskommittén har avlämnat ett delbetänkande (SOU 1995:120) "TV och Utbildning".

1.3 Plats i medielandskapet

I det svenska medielandskapet spelar radio och TV en allt mer viktig roll.

Radio och TV dominerar svenskarnas användning av medierna. Radio-lyssnandet uppgår till 35 % av den totala medietiden, medan motsvarande andel för TV-tittandet ligger på 30 %. Den kommersiella lokalradion har sin största lyssnargrupp bland barn och ungdom. En mycket stor andel av den vuxna befolkningen lyssnar på Sveriges Radios kanaler. Av Sveriges Radios kanaler har P4 den största publiken. Därefter kommer P3, som tidigare hade den största publiken men som de senaste åren har tappat lyssnare till kommersiell lokalradio.

Av massmedierna har TV den ojämförligt största räckvidden. Störst är räckvidden bland yngre och äldre. Det kraftigt ökade utbudet av TV på senare år har endast mycket marginellt lett till ett ökat TV-tittande. Av tittarstatistiken kan utläsas att SVT:s två kanaler och TV 4 dominerar fullständigt. År 1995 beräknades SVT:s dagliga räckvidd till knappt 60 % och TV 4:s till 50 %. SVT 1 och SVT 2 har däremot var för sig något mindre publik än TV 4. Barn och ungdomar tittar mer på TV 4. Bland de kommersiella kanalerna gäller allmänt att de har störst publik i åldrarna under 25 år.

Det kan ha sitt intresse att från de utgångspunkter som vår utredning har att bevaka närmare studera den omdefiniering som Pressutredningen -94 gjort av massmediernas uppgifter för den fria åsiktsbildningen. I sitt huvudbetänkande (SOU 1995:37) Vårt dagliga blad – stöd till svensk dagspress anför Pressutredningen -94 att massmedier fullgör tre uppgifter som är särskilt angelägna för den fria åsiktsbildningen, nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor (informationsuppgiften), uppgiften att granska de inflytelserika i samhället (granskningsuppgiften) samt uppgiften att låta åsikter komma till tals (forumuppgiften). Samma uppgifter är viktiga beståndsdelar i public service-uppdraget.

Pressutredningen konstaterar vidare att dagspressen läses mest för de lokala nyheternas skull. Tre programtyper i TV svarar traditionellt för högre tittarandelar än de övriga, nämligen nyhetsprogram på bästa sändningstid, sport och nöjesprogram. När det gäller radio har nyheter och musik de flesta lyssnarna. Radiomediet, säger pressutredningen, fungerar också som en "uppdatering", dvs. lyssnarna vill veta vad som hänt för att sedan fördjupa sig i andra medier.

1.4 Nuvarande struktur

Företagsform

Bortsett från närradion, där sändningsverksamheten handhas av ideella föreningar, är den förhärskande företagsformen inom radio- och TV-sektorn aktiebolaget.

Ägarförhållanden

Public service-företagen SVT, SR och UR ägs av statliga stiftelser. Stiftelsernas syfte är att främja public service-verksamhetens självständighet. Enligt ett förslag i den proposition som lämnats till riksdagen angående public service-

verksamhetens framtid (prop. 1995/96:161) skall de tre nuvarande ägarstiftelserna ombildas till en stiftelse.

Av de knappt 90 innehavarna av tillstånd för kommersiell lokalradio är flertalet anslutna till något av de fyra stora programnäten (SRAB/City, Radio Rix, NRJ/Energy och Megapol). Bland delägarna till kommersiella radio- och TV-företag kan återfinnas samma bolag, såväl svenska som utländska.

Korsägande mellan lokalradiostationer och pressföretag förekommer i viss utsträckning.

Sedan år 1992 förvaltas rundradionätet av TERACOM Svensk Rundradio AB. Tidigare förvaltades nätet av Televerket. Teracom är ett statligt aktiebolag vars dominerande uppgift är att ge public service-bolagen och TV 4 tillgång till sändarnätet på likvärdiga villkor.

Finansiering

Radio- och TV-verksamheten finansieras på olika sätt. Public service-verksamheten bekostas med TV-avgiftsmedel ("licenserna"). Vidare medges vissa sponsringsinkomster men inte reklamfinansiering. Den kommersiella lokalradion och delar av närradion är reklamfinansierad, liksom TV 4.

Rikssändningar och regionala sändningar

Vid sidan av sändningar för hela landet har SR, SVT och TV 4 regional programverksamhet.

SR:s 25 lokala kanaler – efterföljarna till de tidigare lokalradiostationerna inom LRAB – sänder i P4. Sändningsområdet motsvarar i princip ett län (Radio Stockholm, Radio Uppland etc.). När det gäller kommersiell lokalradio och närradio varierar täckningen.

Grundregeln har varit att närradio skall kunna mottagas med god hörbarhet inom fem kilometers radie från sändare. Det går att efter särskild ansökan få tillstånd till sändningar med kommuntäckning. Enligt lagen bör det eftersträvas att närradiosändningarna utanför storstadsområdena kan tas emot i hela kommunen. Sändningsradien för lokalradion varierar mellan 20 och 55 kilometer.

Myndighetsstrukturen på radio- och TV-området

Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket (RTV) handhar granskningsfrågor resp. frågor rörande tillstånd för sändning (lokalradio och närradio). RTV har också tillsyn över efterlevnaden av regler som inte gäller innehållet i sändningarna.

1.5 Tekniska utvecklingstrender

Digital utsändningsteknik

Utsändningstekniken för radio och TV är på väg att revolutioneras. En ny teknisk standard baserad på digital teknik kommer att etableras. DVB (Digital Video Broadcasting) respektive DAB (Digital Audio Broadcasting) innebär fler sändningsmöjligheter, i allmänhet en högre kvalitet, en lägre driftkostnad, men förutsätter att konsumenterna är beredda att investera i nya mottagarapparater. Digital teknik innebär också möjligheter till nya tjänster, exempelvis underlättas interaktivitet.

Försöksverksamhet med DAB har under hösten 1995 startat från marksändare i Stockholmsområdet. Under 1996 börjar sändningar i ytterligare tre områden. Många nya typer av tjänster kan bli aktuella, bl.a. "bildradio", dvs. radio med bilder, grafik och även rörliga bilder.

Vad beträffar digital teknik för marksänd TV har en särskild utredare i februari 1996 lämnat förslag till en snabb övergång (SOU 1996:25).

Enligt direktiven skall utredningen ange förutsättningarna för att bygga upp ett rikstäckande nät av digitala marksändningar av TV med avsikt att nuvarande analoga sändningar skall läggas ned. Satellitsändningar förutsätts kunna användas som komplement, men i det närmaste hela befolkningen skall kunna ta emot programmen från marksändare. Vidare anges att redovisningen skall sättas i relation till ett alternativ där marksändningarna liksom nu är begränsade till ett mindre antal kanaler som sänds ut med analog teknik, medan tillkommande TV-tjänster sänds på annat sätt.

Utredningens förslag förutsätter att statsmakterna redan år 1996 fattar principbeslut om övergång till digital marksänd TV i Sverige.

Utbyggnaden av det markbundna sändarnätet för digital sändning bör enligt utredningsförslaget påbörjas senast 1997 och i sin första etapp vara slutförd inom två år efter beslut. Denna första utbyggnadsetapp bör ge sändningsmöjligheter för åtta rikstäckande programtjänster, dvs. utöver SVT 1, SVT 2 och TV 4, fem nya programtjänster. Färdigutbyggt bör sändarnätet rymma 24 programtjänster. Om det nuvarande analoga nätet läggs ned skall upp emot 50 programtjänster kunna sändas. Nuvarande analoga terrestra TV-sändarnät bör upphöra snarast möjligt, dock senast inom tio år efter starten av de digitala sändningarna.

En principöverenskommelse har träffats mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet Liberalerna rörande statliga initiativ för en snabb digital utbyggnad av marknätet.

Radio Data System

Radio Data System (RDS) är samlingsbeteckningen för en ohörbar datasignal som följer programmet över FM-nätet. Till att börja med utvecklades RDS för olika tjänster avpassade för bilradio. Hit hör sådana finesser som automatisk avstämning till den starkaste sändaren vid långkörning, att stationens namn visas i klartext samt att uppspelning av t.ex. kassetband avbryts för aktuell trafikinformation.

Systemet har sedermera utvecklats till att avse automatisk inkoppling av trafikinformation även när man lyssnar på kanal utan trafikinformation. Samma idé ligger bakom utvecklingen av RDS i varningssammanhang. Sverige har varit ett föregångsland härvidlag och det var i Sverige som det första försöket med RDS-varning genomfördes. Sedan 1994 är systemet operativt. I syfte att säkra inomhusvarningen runt våra kärnkraftverk har 26 000 RDS-varningsmottagare anskaffats.

Varningsmottagarna aktiveras med en särskild alarmkod (PTY 31). Koden sänds ut av SR:s sändningsledning simultant med ett varningsmeddelande. För närvarande pågår förhandlingar mellan Statens Räddningsverk (SRV) och SR om utsändning av PTY 31 i andra områden än omgivningarna till kärnkraftverk.

Av en utvärderingsrapport från Räddningsverket (SRV) från hösten 1995 rörande system för varning av allmänheten runt de svenska kärnkraftverken framgår bl.a. följande.

Mer än 10 000 apparater återstår att distribuera innan systemet är fullt utbyggt.

Räddningsverket anser att kravet på inomhusvarning bör tas bort. Möjligheter skulle därmed ges till ökad flexibilitet i den regionala planeringen. Regeringen har ännu inte tagit ställning till denna fråga. Det bör erinras om att SRV dock förutsätter att ett mindre antal RDS-mottagare skall finnas kvar för användning på dagis, skolor och sjukhus. RDS har också diskuterats som varningssystem för funktionshindrade.

2 Mediernas ställning inom totalförsvaret m.m.

2.1 Beredskapsorganisation för radio och TV

Sedan radioverksamheten i mitten av 1920-talet fick fasta former i Sverige har verksamheten vid krig och krigsfara reglerats i särskild ordning när det gäller public service-bolagen.

I 1992 års riksdagsbeslut som drar upp riktlinjerna för innevarande avtalsperiod för public service-företagen är utgångspunkten liksom tidigare att den krigsorganiserade verksamheten så nära som möjligt bör överensstämja med organisationen i fred. Ett avsteg härifrån är att UR inte ska bygga upp en egen beredskapsorganisation. Vid övergång till krigsorganisation delas sålunda UR:s resurser upp mellan SR och SVT.

SVT och SR samt Teracom förutsätts utgöra självständiga organisationer inom totalförsvaret. Det finns ett avtal mellan staten och SVT, SR och UR om verksamheten vid krig och krigsfara. Ett särskilt avtal har vidare ingåtts mellan staten och Teracom. Det finns vidare en överenskommelse mellan SPF och programbolagen samt en motsvarande överenskommelse mellan SPF och Teracom.

Avtalen mellan staten och programbolagen respektive Teracom gäller under samma tid som avtalen om bolagens verksamhet mellan staten och respektive bolag. I enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar och i samråd med ansvariga statliga myndigheter och Teracom skall programbolagen utarbeta de beredskapsplaner som behövs för verksamheten vid krig eller krigsfara.

Avtalen mellan programföretagen och staten har sagts upp till den 1 januari 1997. I förslaget till ny radio- och TV-lag (prop. 1995/96:160) har avtalen ersatts av sändningstillstånd med tillhörande villkor. Förslagets uppräknade villkor för sändningsrätten som får ställas är uttömmande och innehåller inget villkor som kan tillämpas för att ställa krav på bolagen om beredskapsplaner.

Enligt det gällande avtalet mellan staten och TV 4 åtar sig bolaget att "träda i förhandling med regeringen om de villkor som skall gälla för sändningarna om Sverige kommer i krig eller krigsfara eller liknande utomordentliga förhållanden". Några förhandlingar i denna fråga har ännu inte påkallats.

2.2 Myndighetsmeddelanden

Enligt 7 § radiolagen (1966:755) får det i avtal mellan staten och programföretag som sänder radioprogram med tillstånd av regeringen uppställas en skyldighet för programföretaget att på begäran av myndighet sända meddelanden till allmänheten.

Motsvarande bestämmelser har funnits i de avtal som ingåtts mellan public service-företagen och staten alltsedan 1925. Bestämmelserna är för närvarande tillämpliga på Sveriges Television (SVT), Sveriges Radio (SR), Sveriges Utbildningsradio (UR) och TV 4.

Med stöd av denna bestämmelse har separata avtal träffats mellan staten och SVT, SR och UR samt mellan staten och TV 4. I avtalet mellan staten och SVT resp. SR anges i 4 § i resp. avtal att bolagen i enlighet med särskilda avtal skall svara för beredskapsplanering samt utgående från 20 resp. 22 §§ på begäran av statlig myndighet (i SR:s fall även på begäran av kommunal myndighet) skall sända "meddelanden som är av vikt för allmänheten". Bolagen skall tillse att meddelandet ges en lämplig utformning och att det inte genom sin omfattning eller på annat sätt inverkar menligt på programverksamheten. TV 4 skall i nödsituationer och utan särskild ersättning sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om det begärs av en statlig myndighet. Men det sägs samtidigt i förarbetena att det inte är lika självklart att de reklamfinansierade kanalerna skall ha samma skyldighet som public service-kanalerna. Myndigheterna borde i stället kunna utnyttja möjlighet att köpa reklamtid av företaget.

Enligt lokalradiolagen (23 §) skall den privata lokalradion i nödsituationer sådana meddelanden som är av vikt för allmänheten sändas utan ersättning om en myndighet begär det. Myndigheternas mera "normala" information till medborgarna har tillståndshavaren inte skyldighet att sända.

Beträffande närradio saknas motsvarande bestämmelser. Närradioutredningen lade år 1990 fram förslag om att SR:s sändningar av varningsmeddelanden vid fredskatastrofer och viktiga informations- och servicemeddelanden vid krig och krigsfara utan fördröjning och med automatik skall gå ut över närradios sändare (SOU 1990:70 s. 193 f.). Förslaget föranledde emellertid ingen åtgärd.

I den proposition om ny radio- och TV-lag (prop. 1995/96:160) som regeringen överlämnade till riksdagen i mars 1996 föreslås en skyldighet för programföretaget att kostnadsfritt sända myndighetsmeddelande.

Tillämpningen av den aktuella bestämmelsen har inte varit oomtvistad. Det gäller bl.a. vem (programbolaget eller myndigheten) som har tolkningsföreträde beträffande vad som är av vikt för allmänheten. En annan fråga gäller när ett myndighetsmeddelande genom sin omfattning kan inverka menligt på programverksamheten.

Den fredstida skyldigheten att sända myndighetsmeddelanden har i krigsfallet utökats genom ett åtagande från SVT och SR att dagarna kring ett krigsutbrott sända förberedda centrala myndighetsmeddelanden i anslutning till meddelanden om beredskapslarm enligt den s.k. samfällda planen. SPF har huvudansvaret för den samfällda planen.

Statens räddningsverk (SRV), som har ansvaret för funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst i krig och sektorsansvaret för räddningstjänst i fred, har vidareutvecklat konceptet med myndighetsmeddelanden till varnings- och informationssystemet Viktigt meddelande till allmänheten (VMA). Överenskommelser har träffats mellan programföretagen och SRV och grunden för överenskommelserna är enligt parterna bestämmelsen i radiolagen och avtalet med staten. VMA-systemet får anses mera långtgående än vanliga myndighetsmeddelanden. I praktiken bedöms VMA komma till mycket sparsam användning i fredstid (t.ex. kemikalieutsläpp och kärnkraftsolyckor, då det är av yttersta vikt att så många som möjligt inom riskzonen kan nås).

VMA innebär att meddelanden för varseblivning och vägledande information utsänds i ljudradio och television enligt följande,

- * varningsmeddelande sänds ut omedelbart på begäran av behörig räddningsledare eller myndighet i situationer då omedelbar risk bedöms föreligga för skada på liv eller på egendom eller i miljön,
- * informationsmeddelande sänds ut, utan krav på omedelbarhet, på begäran av behörig räddningsledare eller myndighet inom befolkningsskyddets och räddningstjänstens område för att förebygga och begränsa skador på människor eller på egendom eller i miljön i andra situationer än som avses vid varningsmeddelande,
- * servicemeddelande sänds ut, utan krav på omedelbarhet, på begäran av behörig räddningsledare eller myndighet inom befolkningsskyddets och räddningstjänstens område i övriga situationer för att underlätta allmänhetens agerande och underlätta räddningstjänstens insatser.

Överenskommelsen innehåller bestämmelser i vilka programkanaler de olika meddelandena skall sändas och i vilka intervaller. Programföretagen åtar sig i avtalen att utfärda instruktioner för sändning av VMA och att ansvara för utbildning av sin organisation om VMA.

Avtalen som Räddningsverket träffat med programföretagen har under hösten 1995 reviderats med hänsyn till bl.a. ändrad organisation och nya rutiner inom Sveriges Radio (bilaga 11). Den senaste ändringen av avtalet gäller varning till befolkningen inom de svenska kärnkraftsverkens närområden. I denna särskilda överenskommelse har Sveriges Radio åtagit sig att dels sända ut en signal inom systemet RDS som genererar en larmsignal i de speciella radiomottagare som delats ut inom kärnkraftsområdena, dels att läsa varningsmeddelanden. FM-sändarna i kärnkraftsområdena har fått en ny

RDS-applikation med vars hjälp det går att koppla ihop SR:s samtliga kanaler till samsändning av varningsmeddelande. Samtidigt sänds den speciella RDS-signalen för varning (PTY 31) ut och kan tas emot av de radiomottagare som är utrustade härför. Samtliga 55 storsändare avses få denna applikation. Teracom svarar för utsändning över FM-näten och den tillpassning av systemet som krävs.

Den enhet som hittills svarat för VMA centralt i Stockholm, sändningsledningen, har avlösts av en trafik- och serviceredaktion bemannad med särskilt utbildad personal dygnet runt. Redaktionen disponerar över ett kraftfullt kommunikationssystem och samverkar med myndigheter inom områdena räddningstjänst, varning och trafik. Regionala trafik- och serviceredaktioner har etablerats på fem ställen i landet.

Det kan ha sitt intresse hur man löst motsvarande problem i Finland. Där är public service-bolaget (YLE) skyldigt att sända "nödmeddelanden" enligt lag. Lokalradiobolagen har sina skyldigheter att återutsända inskrivna i respektive koncession. I lagen om rundradions skyldighet att förmedla myndighetsmeddelanden preciseras myndighetsmeddelanden till att vara sådana meddelanden som är nödvändiga för att rädda eller skydda människor eller på grund av risk för överhängande skador på egendom eller miljö. Systemet infördes år 1995 och bygger på RDS-teknik. Det har ännu inte kommit till användning.

SRV inledde under år 1995 överläggningar med företrädare för den kommersiella lokalradion rörande en frivillig anslutning till VMA. De senare skall enligt uppgift ha ställt sig preliminärt positiva till ett sådant arrangemang, vilket bestyrker det intryck som utredningen fått vid sina kontakter med denna bransch. Den lösning som nu förbereds innebär att en begäran om VMA från behörig räddningsledare eller myndighet sker direkt till berörda lokalradio-stationer eller via regionala SOS-centraler.

2.4 Pressens beredskapsplanering

Den övergripande målsättningen att informationsfrihet och yttrandefrihet skall gälla även under krig eller beredskap medför en skyldighet för myndigheterna att tillse att rimliga förutsättningar skapas för en fri oberoende press även vid t.ex. förhöjd beredskap.

Det är i första hand Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) som har att tillse detta. Till sin hjälp har SPF bl.a. Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB).

Man har tillsammans med dagspressens branschorganisationer kommit fram till vissa allmänna produktionsförutsättningar. Bl.a. antas att annonsvolymen kommer att minska vid krig eller krigstillstånd och att tillgången på tidningspapper och andra råvaror, främst grafiska plåtar (som måste im-

porteras) minskar. De av SPF och ÖCB planerade insatserna är framför allt knutna till ett trettiotal tidningstryckerier. Överenskommelse har träffats om tilldelning av tidningssapper och grafiska plåtar.

Vid sidan av denna kontinuerliga dialog mellan SPF/ÖCB och vissa tidningstryckerier respektive tidningsföretag pågår ett ständigt nära samarbete med pressens organisationer och med Pressbyrån, distributionsföretag samt TT.

Det bör understrykas att pressens beredskapsplanläggning är ett frivilligt åtagande från tidningsföretagens sida. All svensk dags- och veckopress samt ett 90-tal tidskrifter är s.k. K-företag (krigsviktiga företag) med genomförda beredskapsplaner.

Sedan år 1982 finns ett avtal mellan SPF:s föregångare, Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar och Överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖCB:s föregångare) samt Tidningsutgivareföreningen om beredskapsplanering för tidningsbolagen.

Till SPF är knutet ett *Pressråd* som skall dryfta frågor rörande pressens beredskapsplanering. Det kan också vara värt att notera att man till och från diskuterat inrättandet av ett särskilt medieråd med deltagande av – förutom pressens organisationer – även SVT, SR och Teracom. Presstödsnämnden kommer i händelse av krig att hänföras till SPF.

3 Frågans tidigare behandling

3.1 Utredningar rörande särskilda sektorer

Lokalt ledd närradio

I sitt betänkande (SOU 1990:70) Lokalt ledd närradio föreslog Närradioutredningen att närradion skulle inordnas i en särskild beredskapsorganisation under ledning av cheferna för resp. lokalradioområde – här avsågs lokalradion i dess ursprungliga betydelse, dvs. den länsradio som bedrevs inom Sveriges Lokalradio AB.

Förslaget har remissbehandlats men i övrigt inte föranlett någon regeringens åtgärd.

Räddningsverkets varningsstudie

Statens Räddningsverk (SRV) har intresserat sig för de möjligheter som radion erbjuder för varning av allmänheten. I den s.k. Varningsstudien från år 1990 slår Räddningsverket fast att radion bör vara det grundläggande varningssystemet i hela landet i krig och i fred. De freds- och krigstida varningssystemen bör så långt möjligt vara helt integrerade.

I Varningsstudien redovisas överväganden och förslag angående systemet för sändning av viktiga meddelanden till allmänheten samt tillgången till kanaler och sändare. Förslagen innefattar fortsatt utveckling av Radio Data System (RDS). I ett särskilt avsnitt behandlas varning anpassad för olika grupper av funktionshindrade.

FOA-rapporter

Inom ramen för ett projekt om civilförsvaret har FOA belyst närradions och den kommersiella lokalradions funktions- och skyddsförutsättningar vid krig samt studerat hur närradio och lokalradio skulle kunna användas inom totalförsvaret. Betoningen har legat på angreppsformen "strategiskt överfall" och de stationer som undersökts ligger alla i Stockholmsområdet.

Hot- och riskutredningen

I sitt huvudbetänkande (SOU 1995:19) Ett säkrare samhälle behandlade Hot- och riskutredningen samhällets beredskap mot olika frestida hot. Till de centrala problemområdena för Hot- och riskutredningen hörde att utveckla en helhetssyn på behovet av skydd och säkerhet i fred och krig. Utredningen kom därvid att beröra åtskilliga frågor som tas upp i våra direktiv.

Vi kommer att beröra följande förslag från Hot- och riskutredningen :

- a) Kommersiella lokalradiostationer skall vara skyldiga att sända meddelanden som avser verksamheten i viktiga samhällsfunktioner;
- b) Satellitbaserade kanaler bör ha motsvarande skyldighet;
- c) Entreprenadföretag som arbetar på uppdrag av landsting eller kommun bör få sända meddelande i SR och SVT;
- d) Kommersiella lokalradiostationer bör åläggas att ha reservkraft;
- e) Teracom bör hänföras till funktionen för telekommunikationer.

3.2 Aktuella hotbilder

Inledning

Militära hot

På senare år har nyckelordet i svensk försvarspolitisk debatt varit "strategiskt överfall" (SÖ). Därmed avses ett angrepp som med "kvantitativt begränsad styrka och hög kvalitet och med endast kort militär förvarning riktats mot vitala funktioner inom Sveriges nationella ledningssystem och inom totalförsvaret".

I den senaste försvarspropositionen (prop. 1995/96:12) görs ett antal viktiga markeringar av betydelse för våra ställningstaganden när det gäller hotbilder. I propositionen sägs bl.a. att man skall bygga upp en förstärkt bevakningsfunktion inom ramen för värnpliktssystemet. Som motiv anförs den höga sårbarheten i allmänhet. Angriparen antas vidare vilja nå den sårbara delen av totalförsvaret i varje skede för att utnyttja motståndarens svagaste delar. I sammanhanget nämns sådana samhällsfunktioner som elförsörjning, telekommunikationer, transporter, ledningssystem samt – inte minst viktigt – informations- och nyhetsförmedling. Civilbefolkningen kan komma att drabbas hårt av ett krig där fienden på detta sätt försöker utnyttja sårbarheten i det svenska samhället.

Man förutskickar vidare i försvarspropositionen att strategiska insatsstyrkor i kombination med sabotageåtgärder söker störa viktiga samhällsfunktioner. Man skall mera detaljerat studera hur viktiga anläggningar kan bevakas och skyddas.

FOA har tidigare, på uppdrag av Teracom, studerat det krigstida hotet mot rundradiodistributionen. Mot bakgrund av strategiskt överfall, en aktuell angripbarbeskrivning och systemets sårbara punkter dras slutsatsen att sabotage är ett väl så stort hot som luftangrepp. Då det inte går att helt skydda systemet förordas fortsatt satsning på flexibilitet och möjlighet till reservlösningar.

Civila hot

Hot- och riskutredningen har i sitt huvudbetänkande Ett säkrare samhälle (SOU 1995: 19) föreslagit en *helhetssyn* på ansvar och befogenheter för civila organ inom området säkerhet och skydd i fred och krig. Utredningens helhetssyn utgår från samhällets rätt att ingripa vid alla slag av plötsligt inträffade påfrestningar. Man vill alltså inte ha en särskild organisation för verksamheten i fred och en för åtgärderna i krig. I den senaste försvarspropositionen utvecklas dessa tankar – från den hårda kärnan av mer traditionella säkerhetspolitiska hot över de nya konflikter som i det kalla krigets spår tenderar att övergå till de hot och risker som följer av den globala utvecklingen och de moderna samhällenas sårbarhet. Som exempel på icke-militära katastrofer som medfört stora påfrestningar nämns Estonia-katastrofen, jordbävningen i Kobe, Japan, översvämningarna i Holland, Belgien, Tyskland och Frankrike, gasattacken i Tokyos tunnelbana och bombdådet i Oklahoma.

Den framtida hotbilden beskrivs som ett i många avseenden sårbart samhälle. Utvecklingen innebär enligt propositionen, att krav på bevakning och försvar av olika objekt ökar. Det kan finnas viktiga incitament för en angripare att ta över radio- och TV-sändningarna vid ett angrepp. Det finns också andra skäl som talar för att angriparen väljer att slå ut systemet. Det kan också tänkas att han önskar ta över enskilda objekt. Stor vikt bör läggas vid flexibilitet i distributionssystemen.

Betydelse från beredskapssynpunkt

Rundradioverksamheten tillmäts stor vikt från beredskapssynpunkt. Public service-bolagen är integrerade i totalförsvaret, direkt underställda regeringen. Det är svårt att överskatta betydelsen i ett beredskapsläge av en fungerande radio och TV som förmedlare av varnings- och informationsmeddelanden. De nya aktörerna (kommersiell radio och television m.m.) har också sin givna plats eftersom den kommersiella radion och TV når stora grupper.

Rundradiodistributionens uthållighet

Med *uthållighet* menas i dessa sammanhang flexibilitet, tålighet samt möjligheterna till reparation och tillgång på reservmateriel.

I den FOA-studie som presenteras längre fram i betänkandet görs en omfattande genomgång av problemet från dessa utgångspunkter. En allmän inriktning bör enligt FOA-studien vara att man ser till att skaffa uthållighet i systemen, så att man klarar av att ersätta enskilda objekt och inte minst att man tar till vara den möjlighet till flexibilitet och uthållighet som kan uppstå i takt med att nya aktörer etablerar sig på marknaden. För att olika aktörer och system skall utgöra robusta beredskapsalternativ krävs dock att dessa är tekniskt och fysiskt oberoende av varandra, dvs. att det inte finns gemensamma flaskhalsar. Det får inte vara så att en angripare genom att slå ut en anläggning slår ut flera olika distributionssystem.

Sårbarhet

Från vissa synpunkter är rundradiosystemet dvs. programverksamheten och lyssnandet/tittandet utomordentligt sårbart. Antennanläggningar är lätta att angripa och verksamheten är utomordentligt beroende av el-kraft. Samtliga större och vissa mindre FM/TV-stationer har dock egen reservkraft och Teracom förfogar dessutom över ett antal transportabla el-verk.

Till bilden hör också den sårbarhet som ligger i att drygt 60 % av befolkningen är ansluten till kabel-TV-anläggningar. Detta och beroendet av elektricitet har vägt tungt när vi i våra prioriteringsdiskussioner i första hand velat satsa på ljudradion.

Som FOA framhåller i sin rapport utgör den utökade tendensen till "data-intrång" ytterligare en riskfaktor som komplicerar bilden. Skydd mot data-intrång innebär att systemet byggs upp så att man hindrar obehöriga att komma in. Därmed ställs stora krav på säkerhetsrutiner och även inbrotts- och överfallsskydd.

4 Allmänna utgångspunkter

Vårt förslag: Utredningen utgår från medborgarens rätt till och behov av information från myndigheter och andra samhällsinstitutioner både vid ett krigstillstånd och vid allvarliga störningar i fredstid. Genom att ställa individens behov i centrum vill utredningen markera samhällets ansvar för att medborgaren kan få den information hon/han behöver för att kunna skydda eget liv, hälsa och egendom.

I krigstid gäller för radio och TV liksom för övriga massmedier samma yttrandefrihet och rätt till information som under fredliga förhållanden. En helhetssyn bör präglade samhällets åtgärder för att förebygga och hantera hot och risker såväl i fred som krig.

Bakgrund

Redan när reguljär radioverksamhet inleddes på 1920-talet var man medveten om mediets genomslagskraft. Detta i förening med det begränsade frekvensutrymmet lade grunden för den modell för *public service* som utformades i Sverige med det brittiska BBC som förebild. Viktiga ingredienser i modellen var att en publicistiskt oberoende verksamhet skulle bedrivas som monopol. Ensamrätten skulle utövas i enlighet med avtal med staten. I avtalet angavs bl.a. skyldigheter att upprätthålla demokratiska värden och spegla den nationella kulturen.

Det var mot denna bakgrund som regler lades fast för användningen av radio och TV för myndighetsinformation, både i krigssituationen och vid fredstida större olyckor. Successivt har två regelsystem, ett för krig och ett för fred, vuxit fram, delvis överlappande

Vårt uppdrag skall ses mot bakgrund av att radio- och TV-publiken har blivit mer fragmenterad på senare år. Fjärran är den tid då svenska folket samlades kring *en* TV-kanal och – ännu tidigare – kring *ett* radioprogram. Det finns nu åtskilligt fler aktörer – lokalradio, närradio och kabel-TV – som inte omfattas av de programregler som sedan gammalt råder för public service-bolagen.

Information kan ses som ett utbud av fakta som syftar till att ge enskilda, grupper, myndigheter eller organisationer bästa möjliga beslutsunderlag. Dagens informationssamhälle präglas av ett överutbud av information. Man skulle kunna säga att uppmärksamhet är en knapp resurs. Detta innebär att det

är många som konkurrerar om ett litet utrymme. Det är ofta som information ställs mot *kunskap* i så måtto att information tagen för sig kan bli meningslös om den inte sätts in i ett större sammanhang. Konkurrenssituationen där myndigheterna vinnlägger sig om att få ut så mycket information som möjligt om sina respektive ansvarsområden kan i sin tur skapa "överinformation" som rent av leder till missförstånd och förvirring. Det är således viktigt att myndigheterna ålägger sig en viss restriktivitet i detta avseende.

Sammanfattningsvis syftar våra förslag till att förbättra möjligheterna för allmänheten att i krig och krigsfara få förståelig och användbar information. Vi ansluter oss vidare till den åsikt som uttrycks i den senaste försvarspropositionen (prop. 1995/96:12) om att en helhetssyn skall prägla samhällets åtgärder för att förebygga och hantera hot och risker såväl i fred som i krig.

5 Massmediernas ställning i krig och fred

5.1 Grundläggande principer

Vårt förslag: De grundläggande principerna för yttrande- och tryckfrihet skall – liksom offentlighetsprincipen – gälla även när landet befinner sig i krig. Det ankommer på det psykologiska försvaret (i dess funktion inom totalförsvaret) att säkerställa en fri, snabb och korrekt nyhetsförmedling, en fri opinionsbildning samtidigt med en konkret och så långt möjligt heltäckande myndighetsinformation. De olika massmedierna skall behandlas lika. I tillämpliga delar bör även radio- och TV-företag utanför public service-kretsen kunna påräkna stöd i beredskapsplaneringen av samma slag som gäller för dagspressen.

Bakgrund

En grundläggande utgångspunkt för behandlingen av massmedieföretagen är att fredstida, grundlagsfästa principer om yttrande- och informationsfrihet, liksom offentlighetsprincipen, skall tillämpas även om landet befinner sig i krig eller krigsfara. Massmediernas oberoende i förhållande till myndigheterna är därför en förutsättning för allmänhetens förtroende.

Det ankommer på Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) att i egenskap av funktionsansvarig myndighet för det psykologiska försvaret tillse att godtagbara arbetsbetingelser gäller för massmedierna vid krig och krigsfara. En grundläggande förutsättning är alltså att massmedierna kan arbeta under villkor och förutsättningar som så långt möjligt är desamma som i fred. SPF:s verksamhet härvidlag har koncentrerats på tidningar och tidskrifter. Man har gett råd och stöd till beredskapsplaneringen för tidningsföretagen m.m.

Det kan vara av intresse att notera att man faktiskt i ett skede diskuterade att införa också någon typ av reguljärt presstöd i en krigssituation. Detta stöd skulle utgå som kompensation för uteblivna annonsinkomster. Förslaget som utformades år 1982 och lades fram av dåvarande beredskapsnämnden för psykologiskt försvar ledde dock inte till någon åtgärd. Att denna möjlighet är helt och hållet avskriven motsägs av det förhållandet att Presstödsnämnden kommer att administrativt samordnas med SPF i händelse av krig.

Mellan public service-bolagen (SVT och SR) och SPF finns en sedan länge överenskommen arbetsfördelning. Beredskapsorganisationen för radio och TV inom public service-sektorn sköts i stort sett av bolagen själva.

Detta har sin tur lett till att de nya aktörerna på radio- och TV-sidan (när-radio, lokalradio och reklamfinansierad TV) inte kommit att ägnas särskilt stort intresse från SPF:s sida. Det har bl.a. rått olika meningar om hur ansvarsfördelningen skall omsättas i praktiken. Vidare har man funnit för gott att avvakta till dess att läget stabiliserats för de nya aktörerna.

Även om det finns mycket som skiljer de nya företagen inom radio- och TV-branschen från pressföretagen, talar mycket för att man överväger ett likartat stöd till beredskapsplanläggning till vissa av de nytillkomna radio- och TV-företagen, nämligen de som är beredda att frivilligt inordna sig i det larm- och varningssystem som är under uppbyggnad.

5.2 Den fredstida strukturen hos radio- och TV behålls så långt möjligt även vid krig eller krigsfara

Vårt förslag: Det är ett samhälleligt intresse att mångfalden i radio och TV bibehålls även när landet befinner sig i krig eller krigsfara. I den mån radio- och TV-företag utanför public service-kretsen kan och vill fortsätta sin verksamhet i en sådan situation, så bör de behandlas som K-företag och tillförsäkras stöd till sin beredskapsplanläggning av i princip samma slag som gäller för dagspressen. Ett generellt verkande driftstöd som kompensation för bortfall av reklaminkomster bör dock inte komma i fråga. Selektivt stöd bör kunna övervägas till sändningar riktade till grupper eller områden som annars är svåra att nå med information.

Enligt en bestämmelse i lagen om radiokommunikation upphör giltigheten av meddelade tillstånd att använda en radiosändare om landet kommer i krig. Denna bestämmelse skall ändras på så sätt att de programföretag som sänder ljudradio eller television även med tillstånd enligt de radorättsliga författningarna skall undantas från tillämpningen.

Bakgrund

Enligt våra direktiv skall vi belysa i vilken utsträckning den fredstida strukturen inom radion och televisionen kan och bör behållas även vid krig och krigsfara.

Vid krig eller krigsfara träder Sveriges Radios och Sveriges Televisions krigs- och beredskapsorganisation i funktion (se kap. 6). För övriga programföretag eller andra som har sändningstillstånd från regeringen (TV 4) eller Radio- och TV-verket (lokalradio och närradio) finns för närvarande inga särskilda bestämmelser om beredskapsåtaganden.

Våra grundlagar, med det skydd för bl.a. yttrandefriheten och informationsfriheten som ingår, gäller även för det fall landet befinner sig i krig eller krigsfara. Inskränkningar i yttrandefriheten får ske genom lag. Enligt 3 kap. 2 § YGL får rätten att sända ljudradio- eller TV-program på annat sätt än genom tråd regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. När det gäller begränsningar av yttrandefriheten skall även hänsyn tas till vissa bestämmelser i regeringsformen (RF), bl.a. 2 kap. 13 § om att yttrandefriheten får begränsas med hänsyn till rikets säkerhet. Bestämmelsen i RF syftar främst på sådana straffbestämmelser som finns i BrB 18, 19 och 22 kap. om bl.a. högmålbrott, brott mot rikets säkerhet och krigsartiklarna samt spridning av vissa kartor samt vissa bestämmelser om skydd för försvaret. Bestämmelsen kan dock få betydelse för möjliga yttrandefrihetsbegränsningar enligt YGL. Utrymme finns därför för bestämmelser om återkallelse av tillstånd att sända marksänd ljudradio eller TV om skälet är att staten vid krig eller krigsfara behöver frekvensen för egen del, inte på grund av innehållet i sändningen.

Den som sänder ljudradio eller television med stöd av tillstånd från regeringen eller Radio- och TV-verket är även skyldig att söka tillstånd från Post- och telestyrelsen för att få inneha och använda en radiosändare. Bestämmelser om detta finns i lagen (1993:599) om radiokommunikation. Enligt 20 § radiokommunikationslagen upphör giltigheten av tillstånd att använda radiosändare om Sverige kommer i krig. Detta sker utan föregående förordnande av regeringen. Det gäller inte tillstånd som har meddelats statliga myndigheter eller kommuner eller tillstånd som har meddelats enskilda organisationer eller företag som under krig skall bedriva verksamhet som är av särskild betydelse för totalförsvaret.

Är Sverige i krig eller krigsfara får regeringen meddela de föreskrifter om tillstånd att inneha och använda radiosändare som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt. Bestämmelsen utgör grund för regeringens befogenhet enligt 13 kap. 6 § regeringsformen att i en krigssituation eller motsvarande meddela sådana föreskrifter om innehav och användning av radiosändare som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt (prop. 1992/93:200 s. 331).

Om desinformation i krig eller krigsfara sprids i en ljudradio- eller televisionssändning kan detta innebära ansvar för yttrandefrihetsbrott. Finns det skäl att ifrågasätta ett programföretags sändningsrätt skall de regler om återkallelse av tillstånd, som även gäller i fredstid, tillämpas.

Enkätsvaren

Frågan om hur långt den fredstida strukturen bör bevaras tas upp i många av svaren i den enkät som vi i början av år 1995 tillställde ett fyrtiotal myndigheter m.fl.

Sveriges Radio avvisar bestämt att privata radiostationer stoppas genom lagstiftning eller regeringsdekret. Ett sådant förfarande skulle nämligen enligt SR:s mening inverka negativt på SR:s trovärdighet; risken är med andra ord stor för att lyssnarna i ett sådant läge skulle uppfatta SR som en myndighetsradio.

Bland de kommuner som besvarat enkäten saknas inte de som förespråkar ett restriktivare förhållningssätt till radio och TV-verksamheten vid sidan av public service. En kommun pekar i sitt svar på de problem som kan uppstå i krigstid "med alltför många förmedlare av alltför många budskap".

Liksom flera andra kommuner förespråkar man en modell där all så att säga "officiell" information förbehålls SR och SVT. Samtidigt understryks att man inte strävar efter en styrning av informationen – principerna om yttrandefrihet skall gälla även i krigstid. Ytterligare ett skäl för att ge SR en central roll är att någon annan än SR knappast klarar av informationen till de språkliga minoriteterna, framhålls det. Ett annat återkommande tema är att medan public service-bolagen bör ha ansvaret för myndighetsmeddelanden bör återstoden av radio/TV-verksamheten avvecklas eller få mycket begränsad sändningstid. Det befaras att alltför många kanaler gör det lättare att sprida desinformation.

En klart avvikande ståndpunkt intar Stockholms läns landsting som anser det tveksamt om totalförsvaret behöver direkttillgång till radio och TV. En angripare kan utnyttja situationen för att skapa missstroende hos allmänheten mot totalförsvarsmyndigheterna om ökat utrymme ges för egna sändningar.

Länsstyrelsen i Norrbottens län menar att en avveckling av vissa typer av radio- och TV-sändningar varken är nödvändig eller lämplig. Samtidigt uttalar sig länsstyrelsen för att informationen koncentreras till vissa kanaler. Visserligen kan risken för minskad trovärdighet inte uteslutas, anför länsstyrelsen. De andra kanalerna får emellertid förutsättas kritiskt granska de officiella programslagen, menar länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Stockholms län, slutligen, avråder bestämt från att en avveckling av vissa sändningar alls övervägs. Länsstyrelsen påpekar bland annat att minoritetsspråksändningarna i närradio och vissa reklamradiosändningar är riktade till grupper som eljest skulle vara svåra att nå med information.

Skälen till vårt förslag

Utgångspunkten för utredningens överväganden är att medborgarna även när landet befinner sig i krig har rätt till den information som behövs för att kunna ta ställning i olika situationer. Radio och TV-företagen har ett stort ansvar härvidlag. Lika viktiga uppgifter för dem i egenskap av massmedier är granskningen av bl.a. myndigheternas arbete och att låta olika åsikter komma till tals.

Public service-verksamheten har en definierad roll i fråga om information och varning. Vi kommer längre fram i detta betänkande att diskutera om andra tillståndshavare bör engageras i totalförsvaret. Vår utgångspunkt är därvid att alla tillståndshavare som vill fortsätta att sända trots att krigstillstånd råder också skall få göra det.

Vi fäster stor vikt vid SR:s och SVT:s bedömning att deras sändningar skulle kunna uppfattas som "myndighetsradio/TV", för det fall att myndigheterna försöker stoppa sändningar från andra programföretag i syfte att motverka överinformation.

Svaret på frågan om den fredstida strukturen *bör* bevaras i händelse av krig blir alltså ett obetingat ja.

Det är mycket viktigt att ljudradio och televisionen inte tystnar för det fall landet kommer i krig. Enligt vår mening innebär bestämmelsen i 20 § radiokommunikationslagen att public service-företagen är undantagna i och med att de har utarbetat beredskapsplaner i samråd med ansvariga myndigheter. Även om public service-bolagens tillstånd undantas är det väsentligt att ha detta fastslaget i förväg. Dessutom är det viktigt att lokal- och närradions sändningar får fortsätta att informera befolkningen i närområdet. Kommittén anser därför att en komplettering behövs av bestämmelsen i 20 § radiokommunikationslagen så att de programföretag som sänder ljudradio eller television med stöd av tillstånd från regeringen eller Radio- och TV-verket enligt de radorättsliga författningarna helt skall undantas från bestämmelsens tillämpning.

En annan fråga är i vilken utsträckning som den fredstida strukturen *kan* bevaras. Det är rimligt att anta att reklaminkomsterna kommer att gå ned drastiskt inför och i en krigssituation. I vissa fall kan även verksamheten komma att försvåras av att nyckelpersoner blir inkallade till militär tjänstgöring.

Vi har diskuterat om staten i en sådan situation bör gå in för att finansiera fortsatt sändning. Vi har emellertid inte funnit tillräckligt starka skäl tala för en sådan generell lösning. Förutom beredskapsstödjande åtgärder bör dock selektiva stödinsatser kunna övervägas i vissa fall. Ett exempel kan vara stöd till sändningar på minoritetsspråk.

5.3 Statens rätt att förfoga över radiosändare

Vårt förslag: Förfogandelagen skall ändras så att det klart framgår att staten genom förfogande kan ta i anspråk radiosändare och radio-utrustning som inte är i bruk för sändning av ljudradio eller television.

Bakgrund

Vi har i samband med utformningen av våra förslag konfronterats med frågan hur förfogandelagen (1978:262) kan tillämpas i fall som avser sändningar i kommunal regi. Enligt förfogandelagen kan vid krig och krigsfara för att tillgodose totalförsvarets eller folkförsörjningens ofrånkomliga behov av egendom eller tjänster förfogande ske av sådant för statens eller annans räkning. Genom förfogande kan t.ex. fastighet tagas i anspråk med nyttjanderätt och annan egendom med äganderätt eller nyttjanderätt. Förfogande får inte riktas mot staten.

Av förfogandeförordningen (1978:558) framgår att förfogandet kan avse radioanläggningar (2 § 3). En radioanläggning är enligt 2 § radiokommunikationslagen en anordning avsedd för radiokommunikation eller radiobestämning genom sändning av radiovågor (radiosändare) eller mottagning av radiovågor (radiomottagare).

Närradioutredningen har framfört ståndpunkten att förfogandelagstiftningen inte utan ändringar kan tillämpas på radiosändare och radiosändningar (SOU 1990:70 Lokalt ledd närradio s. 122).

Skälen till våra förslag

Av förfogandelagen eller förarbetena till lagen framgår inte klart vilken egendom som lagen är tillämplig på. Bestämmelsen i förfogandeförordningen tyder dock på att förfogande av radiosändare kan komma i fråga. Som vi tidigare konstaterat är det ett samhälleligt intresse att mångfalden i radio och TV behålls även när landet befinner sig i krig eller krigsfara (se avsnitt 5.2). Av yttrandefrihetsskäl är det viktigt att programföretagen får fortsätta sända program om det är ekonomiskt och praktiskt möjligt för dem.

Att förfogande inte får riktas mot staten innebär att statens egendom inte får tas i anspråk. Däremot är inte egendom som ägs av statliga företag såsom självständiga juridiska personer undantagen från bestämmelsen om förfogande (prop. 1977/78:72 s. 88). Detta innebär att Teracoms radiosändare kan tas i anspråk genom förfogande om landet kommer i krig eller krigsfara.

Att förfoga över en radiosändare eller radioutrustning som är i drift är en yttrandefrihetsbegränsning. En begränsning av yttrandefriheten kan vara tillåten om den sker med hänsyn till rikets säkerhet (2 kap. 13 § regeringsformen). Rätten att sända ljudradio- och TV-program på annat sätt än genom tråd får även regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända (3 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen, YGL). Förfogandelagen är äldre än YGL. Några yttrandefrihetsresonemang fördes därför sannolikt inte vid tillkomsten av förfogandelagen.

Enligt kommitténs uppfattning kan det finnas situationer när staten kan behöva förfoga över radiosändare eller sändarutrustning för att kunna nå ut med viktiga meddelanden till allmänheten. Några starkt vägande skäl mot att ta i anspråk utrustning som inte är i bruk finns inte. Skälen till att utrustningen inte nyttjas kan t.ex. vara brist på medel eller personal. Kommittén anser därför att förfogandelagen skall kompletteras så att det klart framgår att sådan utrustning som inte utnyttjas kan tas i anspråk genom förfogande. Ett sådant förtydligande innebär även att förfogande inte får ske av radiosändare eller utrustning som är i bruk för sändningar enligt de radiorättsliga författningarna.

6 Prioriteringar vid beredskapsplaneringen

Vårt förslag: Vid beredskapsplaneringen bör man i första hand satsa på ljudradion. Ljudradiosändningar bör så långt möjligt förekomma på riksnivå (P1 och P3) och länsnivå (P4). Närradions och lokalradions sändningsresurser förutsätts vidare kunna användas för kommunalt avgränsade sändningar.

En rikstäckande TV-kanal, SVT 1, eventuellt kompletterad med regional verksamhet, prioriterar vi lägre med hänsyn till det stora beroendet av elförsörjning vid distribution och mottagning.

Bakgrund

Av följande sammanställning framgår i grova drag den inriktning som ligger till grund för den nu gällande beredskapsplaneringen för SR och SVT.

SR-planeringsförutsättningar

P1	<i>Så länge omständigheterna medger</i>
P3	<i>Så länge omständigheterna medger</i>
P2	Till försvarsmaktens disposition vid krig eller krigsfara
P4	<i>Så länge omständigheterna medger</i>

SVT-planeringsförutsättningar

SVT 1	<i>Så länge omständigheterna medger</i>
SVT 2	<i>Regionala inslag så länge resurserna medger</i>
TEXT-TV	<i>Så länge resurserna medger</i>

För SR/SVT:s krigsorganisation gäller följande målsättningar.

SR skall i krig och krigsliknande tillstånd sända program med prioritering av nyheter och information under hela dygnet i tre rikstäckande kanaler, 25 lokala kanaler och i ett utlandsprogram. De lokala kanalerna skall ge särskild prioritet åt överlevnadsinformation, dvs. upplysning om skyddsmöjligheter, sjukvård, försörjning, utrymning m.m. De lokala kanalerna är larmbärande kanal inom systemet VMA, liksom P3.

I public service-företagens beredskapsplanering finns ingen övergripande prioritering mellan radio och TV; det förhållandet att den tidigare koncern-gemensamma beredskapsavdelningen fördes över till radiobolaget år 1993 när koncernen upplöstes pekar dock på att man tillmäter ljudradion störst vikt.

SR:s P2 har under en följd av år varit reserverad för Försvarsmaktens behov. På P2-nätet har sänts LUFOR och LVORDER (Luftförsvarsorientering respektive Luftvärnsorder). Det finns förhoppningar om att ett nytt system för luftlägesinformation (LULIS) skulle möjliggöra parallell användning av P2-sändarna för försvarsbehov och för sändning av vanliga program. Än så länge är emellertid Försvarsmakten inte beredd att avstå P2.

I den enkät som gick till ett antal myndigheter och kommuner i början av år 1995 försökte vi bl.a. inventera behovet av att via radio och TV informera allmänheten vid krig och krigsfara. Ett sådant behov kunde konstateras på högre och lägre regional nivå samt inom kommunerna. Allmänt gäller ju lägre nivå, desto mer detaljerad information. Det kan i vissa situationer röra sig om avsevärda informationsvolymmer, främst på kommunal nivå men också inom länen. Karaktären hos informationen skiftar avsevärt.

Skälen till vårt förslag

Ljudradiomediet är betydligt mer flexibelt och mindre sårbart än TV.

Därför anser vi att man bör satsa på radiomediet vid krig och krigsfara. Strävan bör vara att upprätthålla verksamheten på tre nivåer, nämligen central och högre regional nivå (dvs. sändningar över hela landet), länsnivå (regionala sändningar) samt, slutligen, kommunal nivå (dvs. lokala lösningar så att även de kommunala myndigheterna skall kunna nå ut).

Vi har övervägt om man kan inskränka sändningarna på riksplanet till endast en kanal i förhållande till SR:s nuvarande planering. Vi har emellertid funnit skälen starka för att två rikstäckande kanaler skall vara i gång. P1 och P3 representerar i dagsläget det fredstida lyssnarmönstret; stora grupper av P1:s publik är helt främmande för P3 och vice versa. Därför finns det risk för inte bara mindre flexibilitet utan också för att stora grupper inte skulle hitta fram om antingen P1 eller P3 vore det enda rikstäckande alternativet.

Situationen är inte statisk; det kan bli aktuellt med nya konstellationer om t.ex. P3 skulle tappa lyssnare eller om ett landstäckande nät för reklamradio

blir aktuellt. En annan osäkerhetsfaktor är om Försvarsmakten även framgent kommer att göra anspråk på P2.

När det gäller lokala och regionala lösningar bör möjligheterna till samarbete med närradio och privat lokalradio kunna övervägas.

Vi anser att tillgängliga resurser bör användas för att öka radions flexibilitet och uthållighet i de aktuella sammanhangen, samtidigt som möjligheter i förekommande fall skapas för den "kommunala beredskapsradio" som behandlas nedan i kapitel 8.

Vad sedan beträffar *televisionen*, är vi övertygade om att den stora sårbarheten hos mediet gör att man inte i första hand skall satsa på mer än en kanal (rikstäckande) med *rimlig säkerhet*. De resurser som kan avsättas för att höja säkerheten bör i första hand används för att stärka elförsörjningen. Vi avstår från att rangordna regional-TV.

TV 4 har åtagit sig att medverka i förhandlingar om företagets skyldigheter under krig och krigsfara (jfr bilaga 7). Frågan om krigsorganisation för TV 4 bör mot denna bakgrund kunna lösas utan att resultatet av vår utredning avvaktas. De bör vidare ankomma på SPF att undersöka betingelserna för att använda satelliter som reservalternativ i krig.

Som vi har konstaterat representerar kabel-TV-näten en utomordentligt sårbar del av TV-verksamheten. De befintliga näten bör därför kartläggas kontinuerligt.

De angivna principerna för våra prioriteringar äger också giltighet när det gäller ny teknik (digitalteknik) som förväntas införas under den närmaste 15-årsperioden.

7 Myndighetsmeddelanden

Vårt förslag: Skyldigheten att sända myndighetsmeddelanden, som för närvarande finns både i lag och separata avtal mellan Statens Räddningsverk och programföretagen, bör enligt vår mening endast preciseras i lag och sändningstillstånd. Det av Räddningsverket utvecklade varnings- och informationssystemet VMA – till vilket Sveriges Radio, Sveriges Television och TV 4 för närvarande är anslutna – bör inarbetas i tillståndsvillkor för programföretagen.

Den kommersiella lokalradion bör få samma skyldigheter att sända myndighetsmeddelanden som public service-bolagen har. I avvaktan på att lagstiftningen kan ändras bör tillståndshavarna erbjudas att följa Räddningsverkets VMA-rutiner. Stationerna bör på sikt samordnas med hjälp av RDS.

Bakgrund

I avsnitt 2.2 redogörs för den lagliga och avtalsmässiga grunden för myndigheternas möjligheter att få meddelanden av olika slag förmedlade genom radio och TV.

Bakom det nuvarande, mycket restriktiva synsättet ligger omsorgen om massmediernas integritet. Vidare råder en allmän enighet om att förtroendet för massmedierna tenderar att försvagas om myndigheterna får fri tillgång till radio- och TV-medierna.

Enligt det nu gällande avtalet mellan staten och Sveriges Radio (SR) skall SR på begäran av statlig eller kommunal myndighet sända meddelande som är av vikt för allmänheten. SR skall tillse att meddelandet ges en lämplig utformning och att det inte genom sin omfattning eller på annat sätt inverkar menligt på programverksamheten.

Motsvarande bestämmelse finns i avtalet med Sveriges Television (SVT), varvid man begränsar sig till statliga myndigheter. I avtalet med TV 4 förbinde sig programbolaget att i "nödsituationer på begäran av statlig myndighet utan särskild ersättning sända meddelande som är av vikt för allmänheten".

Motsvarande bestämmelser har funnits i avtalen med staten sedan Radiotjänst inledde sin verksamhet.

Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) har vuxit fram genom samarbete mellan Statens Räddningsverk (SRV) och SR/SVT och betraktas som en vidareutveckling av de myndighetsmeddelanden som avses i avtalen.

De överenskommelser som reglerar VMA (jfr bilaga 12) ger programföretagen fler och mer preciserade skyldigheter än de har enligt respektive avtal med staten.

I förslaget till ny radio- och TV-lag (prop. 1995/96:160) föreslås att hitillsvarande avtal mellan regeringen och programföretagen ersätts av sändningstillstånd med tillhörande villkor. Ett sådant villkor som kan ställas är skyldigheten att kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det.

Skälen till vårt förslag

Det av SRV drivna varnings- och informationssystemet VMA är avpassat för behoven inom befolkningsskyddets och räddningstjänstens område. VMA förutsätts i fredstid behöva användas ytterst sällan – det gäller katastroftillbud av typen kemikalieutsläpp och kärnkraftsolyckor. Liksom i krigsfallet är det angeläget att nå så många som möjligt samtidigt. Sålunda bör det vara möjligt att använda RDS-teknik. Denna teknik innebär att myndighetsmeddelandet bryter den pågående sändningen utan någon möjlighet till påverkan hos den sändande stationen.

Det är dock tveksamt om man kan betrakta VMA-systemet som en naturlig utveckling av vad som stadgas i radiolagen om myndighetsmeddelanden. De överenskommelser om VMA som SRV ingått med SR, SVT och TV 4 ger programföretagen fler skyldigheter än de har genom avtalet med staten. Det är otillfredsställande att staten genom regeringen i sändningstillstånd föreskriver en viss skyldighet att sända myndighetsmeddelande samtidigt som staten genom SRV avtalar om mera detaljerade och utökade förpliktelser för programföretagen. De skyldigheter programföretagen ålagts när det gäller myndighetsmeddelande har dessutom godkänts av riksdagen. Vid behandlingen av villkoren för TV 4 anfördes särskilt att ett reklam-TV-företags skyldighet att sända meddelande inte borde sträcka sig lika långt som för public service-företagen (prop. 1990/91:149 s. 156). Programföretagens skyldigheter enligt de överenskommelser som träffats med SRV rör programinnehållet och kan därmed sägas innebära en begränsning av yttrandefriheten för bolagen. Sådana begränsningar skall ske genom lag.

Mot bakgrund av vad som nämnts om kravet på lagform och att inte staten i sina olika roller ställer oförenliga krav på ett programföretag bör enligt vår mening inga direkta överenskommelser om VMA träffas med de programföretag som sänder med stöd av tillstånd av regeringen. Programföretagens

skyldigheter skall i sin helhet framgå av lag och tillstånd för sändningsrätten. I de sändningstillstånd som meddelas bör kravet på att sända myndighetsmeddelande preciseras närmare och i huvudsak överensstämma med VMA. Vid utformningen av de mer detaljerade rutinerna om myndighetsmeddelande bör samråd ske med SPF.

SRV har nu påbörjat diskussioner med tillståndshavarna för lokalradion rörande en anslutning till VMA-systemet. För lokalradion kan inga villkor ställas upp. De regler som lokalradions tillståndshavare har att följa framgår av lokalradiolagen. Såsom tidigare nämnts skall alla yttrandefrihetsbegränsningar framgå av lag. Enligt 23 § skall i en nödsituation sådana meddelanden som är av vikt för allmänheten sändas utan särskild ersättning om en myndighet begär det. Vid bestämmelsens tillkomst betonades att om myndigheterna i normala situationer vill använda lokalradion för att informera medborgarna bör de givetvis göra detta under köpt reklamtid (prop. 1992/93:70 s. 28).

Inom bestämmelsen ryms otvivelaktigt ett meddelande av kategorin varningsmeddelande inom VMA-systemet. I flera fall kan även ett informationsmeddelande rymmas inom bestämmelsens nödsituation. Andra meddelanden kan även sändas i lokalradion om SRV eller annan myndighet och tillståndshavaren är överens om detta. Tillståndshavaren kan välja att sända det kostnadsfritt eller efter ersättning. Det bör dock påpekas att en sådan sändning på uppdrag av någon annan är att betrakta som en annons i den nya radio- och TV-lagens mening (se 7 kap. 1 § radio- och TV-lagen samt 25 § andra stycket lokalradiolagen i prop. 1995/96:160).

Vi anser att det är viktigt att varningsmeddelanden kan nå ut till dem som lyssnar på lokalradiosändningar även i de fall det inte rör sig om direkta nödsituationer. Bestämmelsen i lokalradiolagen bör därför omfatta en större skyldighet att sända meddelanden än som gäller idag. Samma skyldighet som gäller för public service-företaget bör gälla för lokalradion.

Den nu löpande tillståndsperioden för lokalradion gäller till utgången av år 2000. Staten kan visserligen förändra förutsättningarna för tillståndshavarna genom att ändra lagstiftningen. Risker för att staten blir skadeståndsskyldig mot tillståndshavarna föreligger dock. Före tillståndstidens utgång bör därför inga förändringar av betydelse göras i lagstiftningen. De förändringar som föreslås bör därför inte träda i kraft förrän år 2001. En kommitté (Ku 1995:04) har fått i uppdrag att lägga fram förslag om ändrade regler för lokala ljudradiosändningar. Kommittén skall ta ställning till i vilken utsträckning nya lagregler kan beslutas som påverkar och kanske bryter gällande tillstånd. Skulle när- och lokalradiokommittén finna att det finns utrymme att genomföra ändringar i lagstiftningen under löpande tillståndsperiod förutsätter vi att lagändringen genomförs tidigare än vi föreslagit.

Såsom tidigare har anförts är det mindre lämpligt att Räddningsverket träffar detaljerade skriftliga avtal med programföretagen som berör innehållet i sändningarna. Samtidigt är det givetvis en praktisk lösning om parterna är överens om detta. Fram till dess att ändringen i lokalradiolagen trätt i kraft kan vi därför tänka oss att stödja en ordning varigenom Räddningsverket inleder samarbete med tillståndshavarna för att efterhöra deras intresse av att följa Räddningsverkets rutiner och eventuellt utfärdade allmänna råd för VMA.

Beträffande de förslag från Hot- och riskutredningen (SOU 1995:19) som överlämnats till oss och som har förbindelse med våra ställningstaganden i det föregående kan vi konstatera följande.

Vi bedömer det utsiktslöst och inte lagligt möjligt att försöka ålägga satellitbaserade TV-kanaler med säte utanför Sverige "att sända meddelanden som avser verksamheten i viktiga samhällsfunktioner". Däremot vill vi inte hålla det för osannolikt att kanalerna i fråga skulle se positivt på en överenskommelse på frivillig grund. Satellitprogramföretag som är registrerade här i landet och som lyder under svensk radiolagstiftning åläggs vissa förpliktelser enligt nuvarande satellitlagstiftning, bl.a. en skyldighet att sända viss andel europeiska program och ta hänsyn till mediets särskilda genomslagskraft. Det är dock tveksamt om ett programföretag kan bli skyldig genom lag att sända myndighetsmeddelanden.

Beträffande Hot- och riskutredningens förslag om att entreprenadföretag m.fl. borde få sända meddelanden i SR och SVT vill vi erinra om att redan i dagsläget den gällande överenskommelsen mellan SRV och public service-företagen avser meddelanden från statlig eller kommunal myndighet. I praktiken innebär detta att meddelanden även sänds från privata företag med egen räddningstjänst.

8 Kommunal beredskapsradio

Vårt förslag: Kommunerna bör få möjlighet att vid krig eller förhöjd beredskap bedriva ljudradioverksamhet i samarbete med den eller de som har tillstånd att sända närradio eller lokalradio i kommunen. För det fall att lämpliga samarbetspartners saknas bör man kunna gå ihop med angränsande kommuner och använda det regionala nätet i samarbete med SR:s kanal P4. Kommunalt avgränsade sändningar i kommunens egen regi bör också kunna komma i fråga som en sista utväg.

Bakgrund

Kommunerna har på senare år fått ökade uppgifter inom det civila försvaret. En viktig milstolpe härvidlag utgör den nya lagen (1994: 1720) om civilt försvar. Att man skall fortsätta på den inslagna vägen aviseras i totalförsvarspropositionen samma år (prop. 1995/96: 12).

I det föregående (kap. 7) har utredningen översiktligt redogjort för sina prioriteringar. Kommunalt avgränsade radiosändningar tillhör de sändningsformer som ges hög prioritet. Förutsättningarna skiftar emellertid från kommun till kommun beroende på frekvensplaneringen, och om det redan finns närradio/lokalradio med räckvidd över hela kommunen.

Vid tiden för den av FOA på utredningens uppdrag genomförda studien (se kap. 13) förekom kommuntäckande närradiosändningar i ett fyrtiotal kommuner. Den kommersiella lokalradions täckning sammanfaller ofta med kommunerna.

Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) slår i sin programplan för det civila försvaret 1997–2001 fast att varje kommun i Storstockholmsområdet (undantagandes Nynäshamn och Norrtälje) samt Stor-Malmö och Stor-Göteborg skall kunna utnyttja en "lokal radiokanal för kommunal information om räddningstjänst, försörjning m.m."

Vad sedan gäller möjligheterna för kommunen att direkt engagera sig i sändningsverksamhet kan det konstateras, att gällande lagstiftning inte ger utrymme för en sådan ordning.

Lokalradiolagen föreskriver explicit att kommunen inte får arrangera lokalradio. Närradiolagen lämnar inte heller utrymme för kommunalt driven radio. Sedan är det en annan sak att många kommuner mer eller mindre aktivt

har stött närradioföreningar och i utbyte fått bl.a. möjlighet att informera eller sända från kommunfullmäktigedebatter.

Meddelanden till en särskild kommuns invånare kan i och för sig sändas ut över den länstäckande radion (SR:s P4). Detta har dock den nackdelen att i vissa situationer det skulle bli en ansamling av meddelanden för olika kommuner i samma län med tids- och prioriteringsproblem som följd. Det är också risk för att meddelanden med stort intresse för endast en kommuns invånare sänds ut över regionen – ett problem som särskilt gäller län med flera stora tätorter.

Enkätsvaren

Den enkät till ett urval kommuner m.fl. som utredningen gjorde i början av år 1995 visar att många kommuner är intresserade av att engagera sig aktivt i radioverksamhet av det här aktuella slaget. Kommunal beredskapsradio är ett uttryck som har myntats av Statens räddningsverk men som också har många tillskyndare bland kommunalt verksamma inom beredskapsområdet.

Som nämnts skiljer sig förutsättningarna betydligt. I storstadsområdena (Stockholm, Göteborg och Malmö) finns ett relativt överflöd på sändningsmöjligheter.

Utanför storstadsområdena varierar förhållandena mycket. Det finns inga enkla tumregler av typen att glesbygdskommuner saknar närradio och lokalradio eller att folktäta kommuner har tillgång till bådadera. I Skåne är det t.ex. så att åtskilliga kommuner saknar kommunalt täckande närradiosändningar. Exempel på den andra extremen saknas inte heller. I Bodens kommun täcker närradion praktiskt taget hela den mycket vidsträckta, glesbefolkade kommunen.

Skälen till vårt förslag

Enligt utredningens uppfattning bör staten inte ställa krav på att kommuner skall ha eller ha förberett "kommunal radio" för lokal information vid krig eller krigsfara. Vi vill i stället formulera det som en möjlighet som kommunerna kan begagna sig av, när andra alternativ inte står till buds. Vi finner inga skäl för att begränsa möjligheterna till storstadsområdena på det sätt som ÖCB gör.

Samarbetsavtal bör kunna träffas mellan närradio och kommunledning om sändning av kommunal information vid krig och krigsfara (och civila katastrofer). Modeller för sådana avtal bör utarbetas av SPF. Det bör vidare ankomma på SPF att följa utvecklingen och bistå med rådgivning.

För de kommuner som saknar kommuntäckande närradio och lokalradio med vilken man kan samarbeta står olika möjligheter till buds. Ett alternativ är samarbete med angränsande kommuner som befinner sig i samma situation, varvid man utnyttjar det länstäckande nätet (SR:s P4) eller i förekommande fall en kommersiell lokalradiostation.

En annan möjlighet är att man för kommunalt behov skaffar egen sändarutrustning. Denna utrustning får dock inte användas under normala förhållanden.

Ett beslut om anskaffning av sändarutrustning måste föregås av en noggrann analys av publikvanorna och hur de kan ändras i ett krigsläge. Det måste förmodligen till starka incitament för att kommuninnevånarna skall söka sig till en av kommunen upprättad sändare, när beredskapen höjs.

I den proposition om en ny radio- och TV-lag som överlämnades till riksdagen i mars 1996 föreslås att det införs en bestämmelse att regeringen får, om det finns särskilda skäl, meddela tillstånd att sända ljudradioprogram i lokala sändningar som inte uppfyller kraven för närradio eller lokalradio (2 kap. 2 § radio- och TV-lagen). Enligt motiven kan bestämmelsen tillämpas vid krig och krigsfara om ett organ som normalt inte kan få tillstånd att sända närradio eller lokalradio, t.ex. en kommun, skulle behöva utnyttja en ledig frekvens för att få ut meddelanden i närområdet (prop. 1995/96:160 s. 79).

Vad som ovan sagts gäller under förutsättning av nuvarande sändningsteknik. Digital radio (DAB) medför betydligt bättre möjligheter för riktad information på kommunal nivå. SR har till utredningen uppgivit, att i perspektivet med digital radio om 5–10 år, kan man inom de länstäckande regionala blocken disponera utrymmet för 4–8 programkanaler. En meddelandekanal skulle kunna inrättas. Denna kanal kan helt få disponeras för varning, trafik och service. Olika typer av meddelande kan genom kodning ges olika identiteter och mottagningarna kan slås på. Genom olika dispositioner hos de regionala programblocken kan även betydligt bättre kommuninformation förmedlas i beredskapslägen än vad som är möjligt med nuvarande system.

9 Varning och information anpassad för vissa grupper

Vårt förslag: Sveriges Radios (SR) programservice på invandrar- och minoritetsspråk måste upprätthållas i rimlig omfattning vid krig och krigsfara, även om det disponibla sändningsutrymmet kommer att minska. I de kommuner där närradiosändningar förekommer på andra språk än svenska bör man från kommunledningens sida kunna pröva olika samarbetsformer för att få ut information till grupperna i fråga.

Public service-bolagen bör beakta de funktionshindrades behov av särskilt anpassad information

Bakgrund

För närvarande sänder SR över P2-nätet program på följande elva invandrar-språk, nämligen: turkiska, polska, serbo-kroatiska, albanska, makedonska, spanska, grekiska, arabiska, persiska och assyriska/syrianska. Dessutom förekommer sändningar på finska dels i P2, dels i P4 regionalt över vissa områden. Särskilda program på samiska sänds i Sveriges Radio, dels i P2, dels i P4 regionalt över Norrlandslänen. Sändningar på tornedalsfinska, slutligen, förekommer i Sveriges Radios regionala sändningar över Norrbotten. En kraftig förstärkning av språkservicen på finska planeras i och med den DAB-kanal som beräknas starta 1998.

När det gäller invandrar-språken är sändningarna inriktade på information, nyheter från Sverige och från respektive språks hemland. Man bevakar även invandrarpolitiken i Sverige och det svenska samhället från invandrarsynpunkt.

Det är för närvarande oklart i vad mån Försvarsmakten behöver disponera P2-nätet för luftförsvarsändamål även i framtiden. SR anser det viktigt att de grupper som lyssnar till sändningar på minoritetsspråk lätt skall kunna hitta sina program på invand plats och kanal.

Även i Sveriges Television (SVT) förekommer program på finska, samiska och vissa av de ovannämnda språken. Härtill skall läggas återutsändningen av Finlands TV via marksändare över Mälardalen samt fiberoptik och kabelnät ut till 24 orter i landet.

Sändningar på åtskilliga invandrar-språk förekommer i närradion. Med stöd av uppgifter som lämnats i samband med ansökningarna om sändnings-

tillstånd kan man utgå från att ytterligare ett tiotal språk är representerade i närradion utöver de som förekommer i Sveriges Radio.

Vid utredningens enkät till ett antal myndigheter och kommuner m.fl. påtalade flera av de tillfrågade att vissa invandrargrupper vant sig att lyssna på vissa närradiostationer. Sålunda föreslår länsstyrelsen i Stockholms län att man vid krig eller krigsfara bör verka för att sändningar i närradio med inriktning på olika utomnordiska invandrargrupper bibehålls och att man den vägen försöker nå ut med information.

Skälen till vårt förslag

Det är utomordentligt viktigt att Sveriges Radios verksamhet på andra språk än svenska kan upprätthållas i ett beredskapsläge. Enligt vad vi har erfarit gör Forsvarsmakten fortfarande anspråk på P2 för luftförsvarsändamål (kap. 6).

Minoritetsspråksändningarna i närradion kan från de här aktuella synpunkterna utgöra en värdefull resurs. I de kommuner där sådana sändningar förekommer bör kommunerna försöka bedöma genomslagskraften samt undersöka möjligheterna till samverkan. Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) bör kunna bistå med råd och förslag till standardiserade överenskomelser.

Vi anser det slutligen självklart att SR och SVT uppmärksammar de funktionshindrades behov av särskilt anpassad information.

10 Ansvarsfördelningen inom totalförsvaret

Vårt förslag: Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) bör även i framtiden ha det odelade ansvaret för funktionen psykologiskt försvar inom totalförsvaret. Funktionen bör inbegripa stöd till beredskapsplanläggning för massmedieföretagen, däribland radio och TV riktad till allmänheten.

Bakgrund

Enligt Beredskapsförordningen (1993:242) hänförs vissa myndigheters verksamhet inom totalförsvaret till *funktioner*. Med funktion avses en samhällssektor som i krig är av särskild betydelse för totalförsvaret. Inom varje funktion finns en *funktionsansvarig myndighet* med samordningsansvar m.m.

Statsmakterna har fastställt följande övergripande mål för funktionen Psykologiskt försvar (prop. 1994/95:100 bilaga 5 sid. 2):

"Verksamheten inom funktionen Psykologiskt försvar skall, i syfte att stärka befolkningens försvarsvilja och motståndanda, bedrivas så att under höjd beredskap en snabb och korrekt nyhetsförmedling och en konkret och fullständig myndighetsinformation säkerställs."

Utgångspunkten är således att de grundlagsfästa principerna om yttrande- och informationsfrihet liksom offentlighetsprincipen skall tillämpas så långt som möjligt även om landet befinner sig i krig eller krigsfara. Massmediernas fria ställning i förhållande till myndigheterna är därför grundläggande, inte minst med hänsyn till allmänhetens förtroende för dem.

När det gäller massmedieföretagen förutsätts SPF ge råd och vägledning i praktiska frågor, såsom bl.a. försörjning med insatsvaror, skydd av produktionsplatser, distribution och ekonomi. Stöd och råd till sådan planläggning har framför allt riktats till pressidan. Härvid har Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) varit behjälplig. Det bör erinras om att denna modell innebär att ÖCB är uppdragsmyndighet, vilket är något annat än att fullgöra en delfunktion. Någon indelning i delfunktioner och överlåtelse till någon annan myndighet att fullgöra de uppgifter som annars ankommer på den funktionsansvariga myndigheten (jfr Beredskapsförordningen § 15) är det alltså inte fråga om.

Förhållandet mellan public service-företagen (SR och SVT) och SPF är av annat slag och bygger på företagens avtal med staten rörande verksamheten i krig och krigsfara. I en krigssituation kommer SR och SVT att enligt det gällande avtalet lyda direkt under regeringen. Beredskapsplanläggningen sker i samråd med Teracom.

I olika sammanhang, senast i samband med beredningen av Hot- och riskutredningens huvudbetänkande "Ett säkrare samhälle" (SOU 1995:19) har framförts att telekommunikationer och radiokommunikationer bör behandlas i ett sammanhang, och att Post- och telestyrelsen (PTS) härvid bör ha ansvaret för delfunktionen rundradiodistribution, dvs. den rent tekniska distributionen. Till detta förslag har programföretagen och Teracom ställt sig mycket negativa. Även i remissbehandlingen av betänkandet har de negativa synpunkterna övervägt.

Skälen till vårt förslag

Vi har haft anledning att överväga förslaget om att ändra funktionsansvaret för radiokommunikationer vid flera tillfällen under vårt arbete.

Utgångspunkten för PTS resonemang är att det inte går att särskilja radiokommunikationer från telekommunikationer, och att därför Teracom borde sortera under funktionen för telekommunikationer för vilken PTS är funktionsansvarig myndighet. Andra skäl för att Teracom och distributionen av radio och TV borde placeras under PTS skulle vara att utvecklingen går mot annan distributionsteknik än den som Teracom tillämpar.

Mot denna ståndpunkt har man från programföretagens och Teracoms sida invänt att det inte går att skilja ut distributionsledet och att det nuvarande samarbetet fungerar utan anmärkning. Man har vidare pekat på att en uppdelning av funktionsansvaret vad avser radion och television skulle kunna medföra hot mot integriteten. I en gemensam skrivelse till utredningen har cheferna för Sveriges Television och Sveriges Radio framhållit att förslaget innebär att en statlig myndighet skulle bli en överordnad instans mellan SR/SVT och Teracom i beredskapsplaneringen.

Enligt vår mening skulle själva idén med funktionsansvar gå förlorad om man gjorde en uppdelning av det slag som PTS har föreslagit. Om man bryter ut väsentliga delar ur en funktion finns det inte längre något motiv för att samla centrala samhällsverksamheter i funktioner.

Inte heller om Teracoms marknadsandel skulle komma att minska utgör det ett tillräckligt skäl för att lägga radiokommunikationerna på en annan funktionsansvarig myndighet. Det kan för övrigt erinras om att i den proposition om public service som lämnades till riksdagen i mars 1996 förutsätts programföretagen vara skyldiga att även i fortsättningen anlita Teracom (prop. 1995/96:161 s. 86).

Funktionsansvaret bör alltså ligga kvar på SPF ograverat. Vi utgår från att SPF i framtiden kommer att spela en mer aktiv roll vid den planering som måste göras för radio och television. Detta behöver å andra sidan inte utesluta att PTS – eller för den delen FOA – i framtiden kan komma att fungera som uppdragsmyndighet i förhållande till SPF, på samma vis som för närvarande ÖCB gör när det gäller beredskapsplanläggningen för pressen. Vi kan inte se att en sådan ordning skulle kunna innebära ett hot mot public service-verksamhetens integritet.

En precisering i bilagan till Beredskapsförordningen av lydelse som framgår av *Författningsförslag 4* bör övervägas.

11 Organisatoriska konsekvenser av våra förslag

Vårt förslag: Våra förslag leder till ökade arbetsuppgifter samt behov av särskild expertis för SPF. Vidare anser vi att man bör överväga inrättande av ett särskilt till SPF knutet råd med representation från närmast berörda myndigheter, institutioner och programföretag. Om ett sådant råd inrättas, bör den nuvarande Rådgivande nämnden avvecklas.

Bakgrund

Rådgivande nämnden är gemensam för SR och SVT. Nämnden består av ledamöter från Överbefälhavaren (ÖB), Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB), Räddningsverket (SRV), SPF och Teracom samt cheferna för SVT och SR. Bolagens beredskapschefer är adjungerade i nämnden. Nämnden har under senare år sammankallats mycket sporadiskt.

Skälen till vårt förslag

De huvudsakliga tillkommande arbetsuppgifterna av myndighetskaraktär enligt vårt förslag är följande:

- * formulering av beredskapskraven för SR, SVT och Teracom samt de övriga programföretag som frivilligt anslutit sig till larm- och varningssystem av VMA:s typ, samt bevakning av hur beredskapskraven uppfylls (jfr kap. 5.2 och 7 samt författningsförslag);
- * uppföljning av FOA-studien om åtgärder för att öka säkerheten (jfr kap. 13);
- * samlad bevakning av beredskapskraven i samband med övergång till digitala transmissionssystem (jfr kap. 15);
- * rådgivning i kommunala sammanhang, bl.a. sammanställning av modellkontrakt för kommunernas samarbete med närradio och lokalradio (jfr kap. 8);

- * allmän bevakning av medieutvecklingen (teknik och struktur) från totalförsvarssynpunkt;
- * bevakning av utvecklingen när det gäller myndighetsmeddelanden/VMA etc. (jfr kap. 7).

Till detta kommer vissa arbetsuppgifter som vi har skisserat och som kan läggas ut på andra myndigheter men där SPF bör ha det samlande ansvaret. Det gäller bl.a. bevakning av utvecklingen av kabel-TV-anläggningar (kap. 13) och minoritetsspråkservice (jfr kap. 9).

Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) är funktionsansvarig myndighet för funktionen Psykologiskt försvar, inom vilken ryms massmediernas verksamhet.

Vi bedömer en viss begränsad resursförstärkning för SPF erforderlig, främst för att öka myndighetens kompetens när det gäller relevant radio- och TV-teknik och dylikt.

Vi föreslår vidare att ett rådgivande organ inom SPF inrättas med företrädare för närmast berörda institutioner och myndigheter (dvs. programföretagen, myndigheter såsom PTS och SRV samt vissa andra). Det är viktigt att detta råd har nära kontakt med motsvarande organ på pressidan. Ett rådgivande organ av detta slag kan förstärka SPF:s verksamhet på radio- och TV-sektorn och bidra till en nödvändig framförhållning.

12 Behov av forsknings- och utvecklingsarbete

Vårt förslag: Det är angeläget att Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) kontinuerligt bevakar forsknings- och utvecklingsarbetet på det här aktuella fältet. Det gäller bevakning av såväl pågående massmedieforskning som teknikens utveckling. Ett annat viktigt område är forskning kring varseblivning av larm och förståelse av varningsinformation.

Bakgrund

SPF bedriver idag ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete, där en betydande del av uppmärksamheten ägnas åt de kommunikations- och informationsproblem som ofta uppstår vid svåra samhällsstörningar och där interaktionen (samspelet) mellan sändare (myndigheter m.m.), förmedlare (främst press, radio och TV) och mottagare/medborgare står i centrum för intresset. Bakom denna mångvetenskapliga "triangelansats" döljer sig frågor som rör det medborgerliga förtroendet för den svenska informationsverksamhetens funktionsduglighet, dvs. i grunden en demokratifråga.

Forskningen bedrivs i mycket nära samarbete med forskare från flertalet svenska universitet och högskolor och avsikten med SPF:s forskningsverksamhet är att bidra till att vidmakthålla och öka samhällets informationsberedskap och samlade informationsförmåga.

Den snabba utvecklingen inom massmedieområdet har under senare år kommit att påverka det traditionella mönstret för samhällskommunikation. Genom tillkomsten av ett brett och mångnationellt satellit- och kabel-TV/radioutbud och framväxten av ett stort antal privatägda TV- och radiokanaler i landet, har utbudet av information ökat drastiskt. Den traditionella frågan *hur* sändare når mottagaren/medborgaren med viktig information, har alltmer förskjutits till att gälla *var* medborgaren väljer att hämta sin information.

Mot denna bakgrund är det ingen tillfällighet, att SPF i sin forskning har kommit att ägna alltmer intresse åt frågor som rör svenskarnas mediekonsumtionsvanor. SPF medverkar t.ex. i arbetet med den årligen utkommande "Mediebarometern", där medborgarnas förhållningssätt till olika medier redovisas.

De nya medierna och medborgarnas förhållningssätt till dessa bevakas sålunda. Däremot saknas det i dagsläget relevant forskning och uppföljning kring teknikens utveckling.

En lovande forskning bedrivs för närvarande inom vissa universitetsinstitutioner och i nära kontakt med de funktionshindrades organisationer. Det gäller i första hand särskilt anpassade larm för döva, hörselskadade och dövblinda. Även de synskadades behov uppmärksammas.

Skälen till vårt förslag

SPF bör även fortsättningsvis bedriva forskning kring samspelet mellan sändare-förmedlare-mottagare och särskilt följa medborgarnas beteende i den nya mediemiljön. Det bör också ankomma på SPF att aktivt verka för samordning av forskning som har betydelse för hur radio och TV skall användas vid krig och krigsfara. Därutöver bör SPF bevaka konsekvenserna av den tekniska utvecklingen.

De funktionshindrades behov av särskilt anpassade larmsystem bör uppmärksammas särskilt.

13 Åtgärder för ökad säkerhet i distributionen av radio och TV

Vårt förslag: En av Försvarets forskningsanstalt (FOA) på vårt och Teracoms uppdrag gjord studie av sårbarhetsfrågor i samband med rundradiodistributionen bör kunna tjäna som utgångspunkt för en fördjupad diskussion om målen för beredskapsplanläggningen.

Bakgrund

FOA har på uppdrag av utredningen samt Teracom gjort en studie inom rundradioområdet. Studien syftar till att föreslå beredskapsåtgärder samt att göra kostnadsberäkningar för dessa. Utgångspunkten har varit de prioriteringar som utredningen har redovisat i det föregående (kap. 7).

Till studien har knutits en särskild referensgrupp med representanter för Sveriges Television (SVT), Sveriges Radio (SR), Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF), Post- och telestyrelsen (PTS), FOA och Teracom. I huvudsak har man i referensgruppen varit enig om slutsatserna.

Studien rekommenderar att man i beredskapsplaneringen ser till att skaffa reservkapacitet i systemen så att enskilda objekt kan ersättas. Inte minst viktigt är det att ta till vara de möjligheter till flexibilitet och reservkapacitet som kan uppstå i takt med att nya aktörer etablerar sig på marknaden.

Andra aspekter som måste studeras är tillgången till bevakning och i vad mån anläggningarna har sabotage- och inbrottsskydd. Tillgången på mobil teknik är mycket viktig med hänsyn till programföretagens planering och möjligheterna att uppsöka provisoriska produktionsplatser.

FOA-studien visar att möjligheterna till mottagning av TV är nästan helt beroende av elförsörjning. Även beträffande reservsändare är läget besvärligare för TV eftersom hushållens mottagningsantennerna är riktade mot ordinarie sändare och alltså kan behöva riktas om. Därför utgår FOA-studien från radion som det huvudsakliga alternativet i en krigssituation. Här nämns dock möjligheterna att distribuera TV-program via satellit till FM/TV-stationerna, vilket förutsätter att SVT kan få disponera befintlig utrustning för TV 4:s satellitdistribution.

FOA-studiens huvudsakliga inriktning framgår av nedanstående sammanställning.

SAMMANSTÄLLNING AV FÖRSLAG I FOA-STUDIEN

AVSEDD FÖR	TYP AV ÅTGÄRD
Lokal- och närradion	Krigsplacering Reservkraft Sabotageskydd RDS-utrustning
Teracom	Alternativ distribution (kabel/satellit) Reservsändarutrustning Bevakning och tillträdesskydd Viss reservutrustning
Kabelanläggningar	Krigsplacering Kartläggning
Kommunal beredskapsradio	Anskaffning av sändarutrustning/motsv. åtgärder som för lokal- och närradio
TV 4	Krigsplacering Sambruk av satellitförbindelser

Skälen till vårt förslag

FOA-studien om beredskapsåtgärder inom rundradiodistributionen är enligt vår bedömning en utmärkt utgångspunkt för vidare överväganden. Genom att studien har tagits fram i nära samarbete med de närmast berörda institutionerna (programföretagen SR och SVT, SPF, PTS, Teracom) kan man utgå från att det råder en betydande samstämmighet kring den allmänna inriktningen. FOA-studien bör alltså kunna fungera som en bra start för ett fortsatt och fördjupat planeringsarbete.

Först kan konstateras att de förslag som FOA lägger om alternativa matningsvägar till en uppskattad kostnad av 20–40 mkr per år förvisso behöver övervägas ytterligare, dels därför att det blir för dyrt, dels därför att det i själva verket blir fråga om två radiokanaler som skall gå i kabel (P1 och P3; jfr kap. 7).

En annan viktig aspekt är att man i den framtida planeringen av beredskapsåtgärder för att öka säkerheten bör utgå från samtliga tillgängliga sändningsresurser. Det innebär att det t.ex. bör undersökas om sambruk med TV 4 av satellitdistributionen i vissa lägen kan tillgripas. På radiosidan bör det undersökas i vad mån närradions och lokalradions resurser kan användas.

Vad sedan angår den digitala utvecklingen kan följande konstateras.

Allmänt gäller att digitala marknät för radio och TV är att föredra från beredskapssynpunkt. Inmatning av falska signaler ter sig betydligt svårare än vad fallet är med nuvarande analoga teknik. Energiberoendet för TV minskar. Möjligheterna till portabel mottagning, störtålighet, flexibilitet och lägre distributionskostnader m.m. ökar. Samtidigt ökar sårbarheten i och med att distributionen blir beroende av centralt placerad elektronik.

14 Kostnader och finansiering

Vårt förslag: Vi avstår från att lämna ett i alla detaljer kostnadsberäknat förslag till åtgärds paket. Det är snarare fråga om en riktningsangivelse i avvaktan på förestående försvarsbeslut och mediepolitiska ställningstaganden. När detta betänkande har remissbehandlats och de allmänna förutsättningarna klarlagts bör principerna för en eventuell upprustning av sändaranläggningar m.m. kunna fastslås, varefter ansvariga myndigheter m.fl. får i uppdrag att lägga fram en detaljerad plan. Vi tror inte att det blir aktuellt med några större utgifter för ändamålet under innevarande försvarsbeslutsperiod, dvs. före år 2001. Vad som kommer att krävas fram till dess är – utöver vissa kostnader för RDS och DAB samt reservkraft – utrednings- och planeringsresurser. SPF som i sin egenskap av funktionsansvarig myndighet kommer att ha en central roll i planeringen bör förstärkas. Den sammanlagda kostnaden under innevarande beslutsperiod beräknas uppgå till högst 15 mkr. utöver de medel som Teracom disponerar.

Bakgrund

Av nedanstående sammanställning framgår de olika förslag för att öka säkerheten och minska sårbarheten som utredningen diskuterat. Som underlag för våra överväganden har vi bl.a. haft den studie som FOA gjort på vårt uppdrag.

Åtgärd	Bakgrund: huvudsakligt innehåll	Utredningens ståndpunkt
Reservkabel/satellit för ökad säkerhet	FOA: Ytterligare alternativa matningsvägar byggs ut för en riks- och en regional radio-kanal samt en riks-TV-kanal. Egen kapacitet i kabel för riks- och länsprogram 25–50 mkr/år. Egen satellitkanal för ett radio- och ett TV-program 10–20 mkr. Alternativt kan bef. resurser tas anspråk (se kap. 13)	Alternativ till fullständig dubblering bör undersökas, t.ex. kombination av delvis nyetablering och hyresavtal; bör utredas vidare av SPF
Reservsändare	FOA: Ett ytterligare antal mobila reservsändare samt några fasta sändare behövs (650 000 kr resp. 2–3 mkr/st) (se kap. 13)	
RDS-anpassning	Anpassning av storsändarna ryms inom SRV:s ram. Att ansluta lokalradion kostar 4–5 mkr	Vissa lagtekniska frågor måste belysas innan lokalradion kan inkorporeras (kap. 7)
Bef. sändaranläggningar får bättre skydd mot övertagande etc.	FOA: Stärkt tillträdesskydd, överfallslarm: 0,5 mkr för TV-övervakning, larm samt 15–20 mkr för inhägnad (se kap. 3.2)	Bör ankomma på Teracom att åtgärda (dvs. kommer att debiteras programbolagen och ytterst mottagaravgifterna)
Åtgärder på kommunal nivå	FOA: Kommuner utan närradio/ lokalradio kan eventuellt skaffa utrustning för radioverksamhet i krig (200 000–300 000 kr/år) (se kap. 13)	Anskaffningen får kommunerna bekosta. Rådgivning kan behövas – ankommer på SPF
Löpande kartläggning/inventering av kabel-TV-näten och närradion	FOA: Kartläggning av kabel-TV-nät (se kap. 3.2) Utr: Kartläggning av närradion (se kap. 9)	Uppgift för SPF
Övrigt (org.-kostn m.m.)	FOA: Krigsplacering av viss personal (se kap. 5.2) Utr: Tillkommande uppgifter för SPF (se kap. 11)	Förstärkning motsvarande en handläggare med kringkostnader hos SPF samt medel för att anlita konsulter, sekretariat åt till SPF knutet rådgivande organ

Teracoms löpande beredskapsutgifter för sändarnätet bekostas genom de avgifter som radio- och TV-bolagen i första hand SR, SVT och TV 4 betalar för insamlings- och utsändningstjänster.

I det riksdagsbeslut som för närvarande förbereds rörande public service-verksamhetens framtid och som föregåtts av en politisk uppgörelse är utgångspunkten att TV-avgiftsmedlen skall oavkortat gå till programverksamheten (prop. 1995/96:161 s. 81).

En särskild utredare har nyligen på uppdrag av försvarsministern lagt fram förslag till principer för finansieringen av beredskapsåtgärder inom det civila försvaret. I betänkandet (SOU 1996:58) Finansieringen av det civila försvaret föreslås i fortsättningen en fast del av mottagaravgifterna avsättas för beredskapsändamål och samlas i en särskild beredskapsfond. Medel från fonden förutsätts användas för att finansiera public service-sektorns beredskapskostnader. CFF-utredningen konstaterar att ytterligare beredskapskostnader kan tillkomma om andra radio- och TV-företag åläggs beredskapsuppgifter.

Skälen till vårt förslag

Utredningens förslag bör finansieras genom statsanslag över försvarsramen med följande undantag. Kostnaderna för skydd av befintliga sändaranläggningar bör finansieras av Teracom. Sändaranskaffning i kommunerna bör finansieras av kommunerna. RDS-utrustning bör finansieras SRV.

I avvaktan på att den översyn som CFF-utredningen har förberett äger rum – vilket bl.a. innebär att den ovan nämnda uppgörelsen om finansieringen av public service måste rivas upp – bör övriga åtgärder anses vara ett statligt ansvar.

En omfördelning inom försvarsramens övriga åtgärder bör övervägas för det fall att de inte går att utöka nuvarande ram för den civila delen av totalförsvaret. I första hand bör övervägas en minskning av medel som har avsatts för beredskapsåtgärder på telekommunikationssidan.

15 Beredskapsaspekter på digitaliseringen av svensk ljudradio och TV

Vårt förslag: Vi delar i stort den bedömning av beredskapskonsekvenserna som görs av utredningen om tekniska förutsättningar för utökade sändningar för radio och television till allmänheten i slutbetänkandet (SOU 1996:25) "Från massmedia till multimedia – att digitalisera svensk television".

Till de frågor som inte gått att besvara på nuvarande stadium hör hur lång övergångstid det är realistiskt att räkna med, dvs. under hur lång tid det blir nödvändigt att parallellköra de digitala och analoga systemen. Enligt vår mening måste strävan vara att bibehålla möjligheterna att ta emot ljudradiosändningar med analog teknik under en mycket lång övergångstid för att man skall kunna vara säker på att nå hela befolkningen med information och varningsmeddelanden vid allvarliga katastroftillbud.

Vi utgår från att i det fortsatta beredningsarbetet representanter för totalförsvaret får tillfälle att delta, liksom att digitaliseringsproblemen i sammanhanget både när det gäller radio och television uppmärksammas kontinuerligt inom den struktur som vi har skisserat.

Bakgrund

Regeringen tillsatte den 25 juli 1991 en utredning med uppgift att ta fram ett tekniskt underlagsmaterial i fråga om tekniska förutsättningar för utökade sändningar av radio och television till allmänheten (dir. 1991:10). Genom tilläggsdirektiv (dir. 1995:88) gavs en särskild utredare i uppdrag att redovisa underlag för ett beslut om en eventuell övergång till digital teknik för marksänd TV. Enligt direktiven skall utredningen ange förutsättningarna för att bygga upp ett rikstäckande nät av digitala marksändningar av TV med avsikt att nuvarande analoga sändningar skall läggas ned. Satellitsändningar förutsätts kunna användas som komplement, men i det närmaste hela befolkningen skall kunna ta emot programmen från marksändare. Vidare anges att redovisningen skall sättas i relation till ett alternativ där marksändningarna liksom nu är begränsade till ett mindre antal kanaler som sänds ut med analog teknik, medan tillkommande TV-tjänster sänds på annat sätt.

Utredare anser att det analoga terrestra TV-sändarnät bör upphöra snarast möjligt, dock senast tio år efter starten av de digitala sändningarna.

Utredningsmannen, som enligt sina direktiv skall uppmärksamma även beredskapsmässiga aspekter i frågan, har under arbetets gång haft kontakt med vår utredning. Utredaren drar följande allmänna slutsatser.

Det är från beredskapssynpunkt en fördel om det finns olika vägar för att distribuera television. Det går inte att ställa den ena distributionsformen mot den andra med inriktningen att någon av dem ur beredskapssynpunkt är onödig.

Det är angeläget att de programföretag med vilka staten har avtal om verksamheten vid krig och krigsfara utnyttjar sådana distributionsformer att hela den svenska allmänheten kan nås av sändningarna i fråga.

Den från beredskapssynpunkt största fördelen av en digitalisering drar marknäten med de möjligheter denna teknik ger till lokaloberoende mottagning, minskat energiberoendet och en betydligt större motståndskraft mot inmatning av falska signaler i näten.

I en bilaga till betänkandet redovisar utredningsmannen vidare vissa konsekvenser vid övergången till digital TV-sändning vad avser marknät, satellit och kabel.

Sändningar av digital ljudradio (DAB) pågår sedan hösten 1995 inom ramen för Sveriges Radio och Sveriges Utbildningsradio. En första utvärdering kommer att ske efter ca två år.

Skälen till vårt förslag

Som framgår av det föregående prioriterar vi TV-mediet relativt lågt som informationsbärare i händelse av krig eller krigsfara. Detta resonemang utgår visserligen från nuvarande analoga sändningsteknik som bl.a. innebär behov av reservkraft och stor sårbarhet. Enligt vår mening ändras emellertid ingenting egentligen i sak om övergång sker till digital television. Sårbarheten kommer att finnas kvar om än i begränsad omfattning. Detsamma gäller beroendet av elkraft.

Utredningen kan konstatera att förslaget i det nyligen lämnade betänkandet om övergång till digital TV förutsätter att övergången skall ske inom tio år. Om konsumenterna/TV-hushållen kommer att motsvara denna förväntning torde bero på vilka incitament som kan erbjudas. Det kan komma att visa sig realistiskt att räkna med en betydligt längre övergångsperiod.

En allmän rekommendation inför en eventuell övergång till digital TV är givetvis att beredskapsaspekterna bevakas kontinuerligt. Den expertgrupp som har tillkallats bör tillföras expertis från SPF.

I dag är två tredjedelar av de svenska hushållen anslutna till kabelnät. Det finns elva satellitsända TV-kanaler som kan tas emot via kabelnät eller parabol

som främst vänder sig till en svensk publik samt ca 90 kanaler som bara är tillgängliga för dem som är anslutna till kabelnät. De nuvarande elva satellit-sända TV-kanalerna som vänder sig till en svensk publik och flera kabelkanaler skulle alltså i praktiken kunna ges sändningsutrymme i ett nytt digitalt sändningsnät och därigenom nå hela befolkningen i Sverige om 10–15 år.

Det innebär att tillgången till TV-kanaler i Sverige i dag varierar kraftigt mellan olika hushåll, medan det i framtiden kan bli möjligt för samtliga hushåll att flerdubbla tillgången till TV-kanaler. Tillkomsten av nya former av TV-sändningar (interaktiv TV m.m.) och ett växande antal självständiga programföretag kan komma att innebära ändrade tittarvanor. År 1995 ägnade hela befolkningen 51 % av tittartiden åt Sveriges Televisions två kanaler, 28 % åt TV 4, 9 % åt TV 3, 4 % åt Kanal 5 och 8 % åt övriga TV-kanaler. TV-tittandet kan dock förväntas delas upp på ett större antal TV-kanaler i framtiden. Detta påverkar förutsättningarna för vad som skall gälla för televisionen i krig och krigsfara.

16 Vissa frågor rörande den fortsatta beredningen

Vårt förslag: Det är föga troligt att vårt betänkande hinner beredas i sådan tid att ställning kan tas i samband med de för hösten 1996 aviserade propositionerna om totalförsvaret (det andra försvarsperiodsbeslutet) respektive fredstida hot- och riskfrågor.

Förslag bör kunna lämnas till riksdagen antingen som tilläggsbudget våren 1997 eller i samband med nästa budgetproposition hösten 1997.

Den fortsatta beredningen av våra förslag bör lämpligen ske inom en särskild organisationskommitté eller också bör Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) få i uppdrag att ta fram det erforderliga underlaget.

Förslag bör kunna lämnas till riksdagen antingen som tilläggsbudget våren 1997 eller i samband med nästa budgetproposition hösten 1997.

Under alla förhållanden bör följande åtgärder vidtas hösten 1996:

- Krigsavtalen med SR och SVT förlängs ett år.
- Förhandlingar angående krigsorganisation inleds med TV 4 och lokalradion.

17 Författningskommentarer

17.1 Förslaget till radio- och TV-lag

3 kap. 2 §

Bestämmelsen innehåller en uttömmande uppräkningslista av vilka villkor för sändningsrätten som regeringen får ställa på ett programföretag som får tillstånd att sända ljudradio eller television i marknätet. Tillägget att regeringen även får ställa krav att programföretaget skall ha en beredskapsplan för verksamheten i en krig- och krigsfaresituation är föranledd av att det, om riksdagen godkänner regeringens förslag, inte längre skall finnas avtal mellan regeringen och programföretagen (jfr prop. 1995/96:160 s. 82 f.). Nuvarande avtal mellan staten och Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB för krig och krigsfara innehåller skyldigheter för programföretagen att utarbeta de beredskapsplaner som behövs för verksamheten. Detta avtal upphör att gälla vid utgången av år 1996.

9 kap. 2 §

Granskningsnämnden för Radio och TV är den myndighet som har till uppgift att granska om sändningarna står i överensstämmelse med radio- och TV-lagen och med de villkor som kan gälla för sändningarna. Nämnden har dock inte den kompetens som behövs för att bedöma om ett programföretags beredskapsplan uppfyller de krav som kan ställas på en sådan plan. Denna uppgift bör i stället ligga på en försvarsmyndighet, förslagsvis Styrelsen för psykologisk försvar.

17.2 Förslaget till ändring i förfogandelagen (1978:262)

5 §

Ändringen innebär att den som sänder markbunden ljudradio eller television med tillstånd enligt radio- och TV-lagen eller lokalradiolagen inte skall riskera att radiosändaren och sändarutrustningen tas i anspråk genom förfogande, dock under förutsättning att sändarutrustningen är i bruk. Bestämmelsen har motiverats i avsnitt 5.3.

17.3 Förslaget till ändring i lagen (1993:599) om radiokommunikation

20 §

Ändringen har föranletts av önskemålet att mångfalden i ljudradio och TV skall behållas även om landet befinner sig i krig eller krigsfara. Bestämmelsen innebär att huvudregeln i 20 § att tillstånd att använda radiosändare upphör att gälla om landet är i krig inte skall gälla för de programföretag som sänder markbunden ljudradio eller TV med stöd av tillstånd från regeringen eller Radio- och TV-verket. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 5.2.

17.4 Förslaget till ändring i Beredskapsförordningen (1993:442)

Ändringen innebär att funktionen Psykologiskt försvar anges omfatta ett övergripande ansvar för statlig och kommunal informationsberedskap samt stöd till beredskapsplanläggning för massmedieföretag. Det betonas vidare att länsstyrelser och civilbefälhavare spelar en viktig roll när det gäller informationsberedskap. Länsstyrelser och civilbefälhavare har inom sin region ledningsansvaret. Det är därför naturligt att de har motsvarande funktionsansvar för informationsberedskapen.

17.5 Förslaget till ändring i lokalradiolagen (1993:120)

23 §

Lokalradion fyller en viktig funktion när det gäller att få ut viktiga meddelanden till allmänheten, speciellt i krig eller krigsfara. Tillståndshavarna för lokalradio skall därför ha samma skyldighet att sända myndighetsmeddelanden som public service-bolagen. Det krävs inte att det är en nödsituation, se närmare avsnitt 7.

Radion och televisionen vid krig och krigsfara

Dir. 1994: 55

Beslut vid regeringssammanträde den 16 juni 1994

Sammanfattning av uppdraget

En kommitté skall göra en översyn av vad som bör gälla för radion och televisionen vid krig och krigsfara och lägga fram de förslag som översynen ger anledning till.

Vid översynen skall bl.a. följande frågor belysas:

1. I vilken utsträckning kan och bör den fredstida strukturen inom ljudradion och televisionen behållas även vid krig och krigsfara?
2. Bör även andra radio- och TV-företag än Sveriges Radio, Sveriges Television och Teracom ha särskilda uppgifter vid krig och krigsfara? Vad bör gälla för de – befintliga och tillkommande – radio- och TV-företag som inte har några sådana uppgifter? Hur kan statsmaktens behov av att nå ut med information till allmänheten tillgodoses?
3. Har sändnings- och distributionstekniken tillfredsställande säkerhet och uthållighet vid krig och krigsfara?
4. Hur bör ansvarsförhållanden och samband mellan myndigheter och radio- och TV-företag i krissituationer utformas?

Resultatet av översynen skall redovisas före utgången av år 1995.

Bakgrund

Principerna om yttrande- och tryckfrihet gäller även i krig. En grundläggande förutsättning för försvarsviljan hos Sveriges medborgare om landet skulle hotas eller angripas är att de har förtroende för och är välinformerade om statsledningens och myndigheternas beslut, överväganden och verksamhet. Detta förutsätter att det finns ett förtroende också för de huvudsakliga kanalerna för information och nyhetsförmedling, dvs. för massmedierna. Det är väsentligt att en snabb och korrekt nyhetsförmedling, en fri opinionsbildning

och en fullständig myndighetsinformation även fungerar under krig och krigsfara.

Inom totalförsvaret har Styrelsen för psykologiskt försvar samordningsansvaret för de åtgärder som vidtas för att upprätthålla befolkningens försvarsvilja och motståndanda.

Om Sverige råkar i krig eller krigsfara kommer behovet av information till allmänheten att öka kraftigt. Det gäller bl.a. nyhetsförmedling om händelseutvecklingen och det allmänna läget, meddelanden som har samband med övergången från freds- till krigsförhållanden och varningar till de delar av befolkningen som hotas av direkta krigshandlingar. Det är angeläget att massmedierna kan fungera på sådant sätt att allmänhetens informationsbehov tillgodoses och desinformation motverkas.

Snabbhet och uthållighet är egenskaper hos etermedierna som gör dem särskilt värdefulla som informationsmedier i krigs- och krissituationer. Erfarenheter från krigs- och krisområden visar att radion och televisionen har mycket stor betydelse i sådana situationer. En radiosändning når mottagaren omedelbart. Eftersom signalerna rör sig fritt genom rummet är kommunikationen mindre känslig för distributionsstörningar än trådbunden eller tryckt information. Särskilt ljudradion ger möjlighet till rörlig mottagning som är oberoende av elanslutning. En förutsättning för uthålligheten är emellertid att sändarnäten fungerar.

För de avgiftsfinansierade radio- och TV-företagen finns sedan länge regler för hur radion och televisionen skall fungera i krig och krigsfara. Reglerna har tagits in i särskilda avtal mellan företagen och staten.

Om Sverige kommer i krig eller om det råder krigsfara och regeringen förordnar det skall *Sveriges Radio* och *Sveriges Television* bilda självständiga organisationer inom totalförsvaret och lyda direkt under regeringen. Sveriges Utbildningsradios resurser tillförs de två andra bolagen. De verkställande direktörerna för Sveriges Radio och Sveriges Television ansvarar för att bolagen håller erforderlig beredskap. Bestämmelserna om programverksamheten i de vanliga avtalen mellan staten och bolagen skall vara vägledande även under krig och krigsfara. Bolagen skall bedriva beredskapsplanering i fred och har därvid hjälp av en rådgivande nämnd som utses av regeringen. Enligt gällande planer för krigsorganisationen skall ljudradion sända i två kanaler av vilka den ena är lokalt nedbruten, medan televisionen skall sända i en kanal.

Mellan Sveriges Radio och Sveriges Television har överenskommelse träffats med Statens räddningsverk och Styrelsen för psykologiskt försvar om verksamheten vid krig och krigsfara. Överenskommelsen med Styrelsen för psykologiskt försvar behandlar även Radio Sweden's sändningar.

Sändarnäten för Sveriges Radio, Sveriges Television och TV4 sköts av *Teracom Svensk Rundradio AB*. Mellan detta bolag och staten finns ett avtal

enligt vilket bolaget, om landet befinner sig i krig eller krigsfara, skall följa anvisningar av regeringen i fråga om totalförsvar och beredskapsplanering. Bolaget skall utarbeta beredskapsplaner i fred. Det finns även en överenskommelse mellan Teracom och Styrelsen för Psykologiskt försvar om verksamheten vid höjd beredskap.

Sedan slutet av 1970-talet och i en takt som har ökat under senare år har den tidigare monopolituationen på radio- och TV-området ersatts med en allt större mångfald. Sveriges Radio och Sveriges Television har fått konkurrens av både inhemska programföretag och av utländska företag som sänder över satellit. Satellitutvecklingen har lett till en kraftig utbyggnad av kabelnät för framför allt TV-distribution. För närvarande torde närmare två tredjedelar av de svenska permanentushållen vara anslutna till kabelnät. Det finns för närvarande ett företag, TV4, med rikstäckande TV-sändningar över marksändare, flera satellitsändande TV-företag som främst vänder sig till den svenska publiken, ett femtiotal TV-företag med kabelsändningar, oftast med lokal täckning, ett sextiotal kommersiella lokalradioföretag samt 1 500 sammanslutningar som sänder närradio från ca 160 närradiostationer.

För de nya radio- och TV-företagen är verksamheten under krig eller krigsfara inte reglerad på motsvarande sätt som för Sveriges Radio eller Sveriges Television.

För TV4 gäller att företaget är skyldigt att i nödsituationer sända meddelanden från statliga myndigheter. Det finns ett särskilt avtal mellan TV4 och Statens räddningsverk om varningsmeddelanden till allmänheten. TV4 har vidare åtagit sig att medverka i förhandlingar om företags skyldigheter under krig och krigsfara. Några sådana förhandlingar har ännu inte påkallats från statens sida.

Tillståndshavare för *lokalradio* är skyldiga att i nödsituationer sända meddelanden från myndigheter men har inga särskilda skyldigheter i krig eller krigsfara. För *närradio*, *kabelsändningar* och *satellitsändningar* från Sverige finns inga särskilda bestämmelser om hur verksamheten skall bedrivas i krig eller krigsfara.

Frågan om närradios roll i krig och krigsfara behandlades av närradioutredningen i betänkandet Lokalt ledd närradio (SOU 1990:70). I betänkandet föreslås att närradion på en ort skall vara ansluten till automatik för varningsmeddelanden. I krig och krigsfara skall lokala programgrupper bildas som skall ingå i dåvarande Sveriges Radios beredskapsorganisation. Dessa skall kunna bryta närradiosändningar och även ta över närradios sändningstider. Remissinstanserna instämde i allmänhet i att närradion bör kunna utnyttjas för information vid krig och krigsfara. Den föreslagna organisationen med lokala programgrupper kritiserades av många remissinstanser. Närradioutredningens förslag i den nu aktuella delen har inte föranlett någon åtgärd från regeringens sida.

Utredningsuppdraget

Tillkomsten av nya former av radio- och TV-sändningar och ett stort antal självständiga programföretag påverkar förutsättningarna för vad som skall gälla för radion och televisionen i krig och krigsfara. De allra flesta radio-lyssnare och TV-tittare har eller kommer att ha tillgång till ett stort antal programkanaler. Begreppen "radio" och "TV" är inte längre självklart synonyma med de tidigare Sveriges Radio-företagens sändningar.

De tekniska förändringarna kan både öka och minska sårbarheten i en krigssituation. För att kabelanslutna hushåll skall kunna ta emot de svenska TV-sändningarna krävs att trådnäten fungerar eller att det finns reservmöjligheter. Satellitsändningarna kan ge en motståndare möjlighet att i en krissituation sprida propagandasändningar till den svenska befolkningen. Samtidigt möjliggör satellittekniken att svenska sändningar kan spridas även om nätet av marksändare skulle bli skadat av krigshandlingar. Förekomsten av ett stort antal självständiga programföretag gör det svårt både för svenska myndigheter och för en motståndare att kontrollera vad som sänds.

Förändringarna inom radio- och TV-området ger anledning att se över vad som skall gälla för radion och televisionen vid krig och krigsfara. Vid översynen skall bl.a. följande frågor belysas:

- 1 I vilken utsträckning kan och bör den fredstida strukturen inom ljudradion och televisionen behållas även vid krig och krigsfara?
- 2 Bör även andra radio- och TV-företag än Sveriges Radio, Sveriges Television och Teracom ha särskilda uppgifter vid krig och krigsfara? Vad bör gälla för de – befintliga och tillkommande – radio- och TV-företag som inte har några sådana uppgifter? Hur kan statsmaktens behov av att nå ut med information till allmänheten tillgodoses?
- 3 Har sändnings- och distributionstekniken tillfredsställande säkerhet och uthållighet vid krig och krigsfara?
- 4 Hur bör ansvarsförhållanden och samband mellan myndigheter och radio- och TV-företag i krissituationer utformas?

Med hänsyn till att särskilt frågorna under 1 och 2 innefattar principfrågor av grundläggande betydelse för yttrandefrihet och informationsfrihet och frågorna under 3 handlar om betydande ekonomiska värden skall översynen utföras av en kommitté med parlamentarisk sammansättning.

Utredningsarbetet

Kommittén skall lägga fram de förslag som översynen ger anledning till.

Under utredningsarbetet skall kommittén samråda med de myndigheter, företag och andra som är berörda.

Vid utformningen av förslagen skall beaktas vad som anförs i regeringens direktiv till kommittéer och särskilda utredare om beaktande av EG-aspekter (dir. 1988:43) om att redovisa verksamhetens regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50) samt om utredningsarbetets inriktning (dir. 1994:23).

Resultatet av översynen skall redovisas före utgången av år 1995.

(Kulturdepartementet)

Radiolag (1966:755)

Definitioner

1 § I denna lag förstås med

radiosändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilkas frekvenser är lägre än 3 000 gigahertz och vilka utbreder sig i rymden utan särskilt anordnad ledare,

rundradiosändning: radiosändning som är avsedd att tas emot direkt av allmänheten, om sändningen inte är avsedd endast för en sluten krets, vars medlemmar är förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen,

trådsändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilka är bundna vid särskilt anordnad ledare,

sändare: anordning för radiosändning (radiosändare) eller trådsändning (trådsändare),

mottagare: anordning för mottagning av radiosändning eller trådsändning,

radioprogram: radiosändnings eller trådsändnings innehåll, om detta består av annat än, utom angivande av namn eller källa, enkla meddelanden om tid, väderlek, nyheter eller dylikt,

reklam: ett radioprogram som är avsett att främja en näringsidkares avsättning av en vara, en tjänst eller någon annan nytta,

annonstid i televisionen: sändningstid i televisionen som inleds och avslutas av en särskild ljud- och bildsignatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra,

annonstid i ljudradion: sändningstid i ljudradion som inleds och avslutas av en särskild signatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra, programtjänst: ett samlat utbud av ljudradio- eller televisionsprogram som sänds under en gemensam beteckning. Lag (1995:633).

Innehav och användning av radiosändare och mottagare

2 § har upphävts genom lag (1993:603).

3 § har upphävts genom lag (1993:603).

3 a § har upphävts genom lag (1993:603).

4 § har upphävts genom lag (1993:603).

Programföretags sändningsrätt m.m.

5 § För rätt att här i landet sända radioprogram i rundradiosändning krävs tillstånd av regeringen.

Tillstånd ges för viss tid.

Varje tillståndshavare (programföretag) avgör ensam vad som skall förekomma i de sändningar som anordnas med stöd av tillståndet. Härvid skall programföretaget iaktta föreskrifterna i 6 och 7 §§ samt 17 § andra stycket. I fråga om vad som sänds under annonstid i televisionen skall programföretaget också iaktta föreskrifterna i 8–15 §§. *Lag (1991:2028).*

5 a § Om rätt att sända radioprogram i vissa lokala rundradiosändningar finns särskilda föreskrifter i närradiolagen (1982:459) och i lokalradiolagen (1993:120).

Om rätt att sända radiotidningar i rundradiosändning finns föreskrifter i lagen (1981:508) om radiotidningar.

Om rätt att från radiosändare sända vidare televisionsprogram i radio- eller trådsändning från Finland finns särskilda föreskrifter i lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram. *Lag (1993:121).*

6 § Programföretags rätt på grund av tillstånd enligt 5 § skall utövas opartiskt och sakligt. Därvid skall beaktas att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i ljudradion och televisionen.

Programföretaget får inte i programverksamheten mot vederlag eller annars på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse.

Programföretaget får dock i fråga om någon som har bekostat ett program helt eller delvis lämna uppgift om vem bidragsgivaren är.

Programverksamheten skall som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

Föreskrifterna i första och andra styckena gäller inte vad som sänds under annonstid i ljudradion eller televisionen eller annonser och liknande meddelanden i sökbar text-TV. *Lag (1995:633).*

6 a § Vad som föreskrivs i 6 § första stycket gäller inte programföretag vars tillstånd endast avser rätt att bedriva digitala ljudradiosändningar, om inte annat bestäms i avtal mellan regeringen och programföretaget. *Lag (1995:633).*

7 § Övriga villkor för programföretagets sändningsrätt skall tas in i ett avtal mellan regeringen och företaget. I detta avtal får det bestämmas om skyldighet för programföretaget att

1. sända genmälen och beriktiganden,
 2. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
 3. sända ett mångsidigt programutbud,
 4. ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,
 5. på begäran av myndighet sända meddelande till allmänheten, och att
 6. sända redogörelse som avses i 17 § andra stycket.
- I avtalet får det också bestämmas om skyldighet för programföretaget att
1. inte sända reklam mot vederlag eller program som någon annan har bekostat helt eller delvis,

2. endast under annonstid i televisionen sända reklam mot vederlag eller program mot betalning, och att

3. om någon annan har bekostat ett program helt eller delvis, lämna uppgift om vem bidragsgivaren är. *Lag (1991:1066).*

7 a § Varje programföretag som sänder televisionsprogram skall årligen till Radio- och TV-verket redovisa hur stor andel av programtjänsten som utgjorts av sådana televisionsprogram som avses i 13 § första stycket lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten. Om företaget inte fullgör sin skyldighet, får verket förelägga vite. *Lag (1994:398).*

Annonser som sänds under annonstid i televisionen

8 § Under annonstid i televisionen får det endast förekomma

1. reklam och andra program som någon har uppdragit åt programföretaget att sända,
2. programföretagets reklam för egen kommersiell verksamhet, och
3. programglimtar. *Lag (1991:1066).*

9 § Av en annons som sänds under annonstid i televisionen skall framgå i vems intresse sändningen sker.

I annonser som sänds mot betalning eller annat vederlag får det inte uppträda personer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer. *Lag (1991:1066).*

10 § Annonser som sänds under annonstid i televisionen får inte syfta till att vinna stöd för politiska eller religiösa åsikter eller åsikter i intressefrågor på arbetsmarknaden. *Lag (1991:1066).*

11 § En annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år.

I annonser med reklam får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i televisionsprogram som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år. *Lag (1991:1066).*

12 § Programföretaget får inte diskriminera någon som begär att företaget skall sända en annons. *Lag (1991:1066).*

13 § Av en programtjänsts sändningstid per dygn får högst tio procent avse annonser under annonstid i televisionen. Denna andel beräknas särskilt för tiden mellan kl. 18.00 och kl. 24.00.

Inom en sändningstid av en timme mellan hela klockslag får annonser förekomma under högst åtta minuter eller, i rena undantagsfall, tio minuter.

I avtalet mellan regeringen och programföretaget får det bestämmas att högsta tillåtna sändningstiden för annonser under annonstid i televisionen

skall vara kortare än vad som föreskrivs i första och andra styckena. *Lag (1991:1066).*

14 § Annonstiden i televisionen vid ett givet tillfälle får inte understiga en minut, sedan sändningstiden för den särskilda ljud- och bildsignaturen har frånräknats. *Lag (1991:1066).*

15 § Annonser under annonstid i televisionen skall sättas in mellan programmen. Annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år.

Utan hinder av första stycket första meningen får annonser avbryta ett program, om de sätts in

1. i pauser i sportprogram, där det förekommer längre pauser, eller i pauser i program som avser föreställningar eller evenemang med pauser för publiken,

2. mellan delar i program, som består av olika avslutade delar och där varje del som föregås eller följs av annonser varar minst 20 minuter; annonser med reklam får dock inte förekomma under annonstiden omedelbart före eller efter en del av programmet som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år. *Lag (1991:1066).*

Annonser och liknande meddelanden i sökbar text-TV

16 § Vad som föreskrivs i 8–15 §§ gäller inte annonser och liknande meddelanden i sökbar text-TV. *Lag (1991:1066).*

Radionämndens granskning

17 § Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om ett programföretags rätt på grund av tillstånd enligt 5 § utövas i enlighet med denna lag och avtalet mellan regeringen och företaget.

Om det har bestämts i avtalet mellan regeringen och programföretaget, skall företaget sända redogörelse för beslut av Granskningsnämnden för radio och TV, i vilket företaget förklarats ha brutit mot bestämmelser i denna lag eller i avtalet mellan regeringen och företaget.

Granskningsnämnden för radio och TV består av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordförande skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Granskningsnämnden för radio och TV är beslutför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter.

Ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse får dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande.

Regeringen får föreskriva att en tjänsteman hos nämnden skall ha rätt att fatta beslut på nämndens vägnar, dock inte beslut som innebär att den sänd-

ande brustit vid tillämpningen av de lagar som anges i sjätte stycket eller avtalet om programföretagets sändningsrätt.

Om det vid en överläggning i Granskningsnämnden för radio och TV kommer fram skiljaktiga meningar tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken.

Ytterligare bestämmelser om uppgifter för Granskningsnämnden för radio och TV finns i närradiolagen (1982:459), lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten, lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och lokalradiolagen (1993:120). *Lag (1994:398).*

17 a § Om programföretaget bryter mot en bestämmelse i 9–11 §§, 13 § första eller andra stycket, 14 eller 15 §, får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga programföretaget att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. Motsvarande gäller om programföretaget bryter mot en bestämmelse som tagits in i ett avtal med stöd av 7 § andra stycket eller 13 § tredje stycket. Ett sådant föreläggande gäller omedelbart även om det överklagas. *Lag (1994:398).*

18 § Ett programföretag skall på uppmaning av Granskningsnämnden för radio och TV tillställa nämnden en sådan upptagning av ett program som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om programföretaget inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får nämnden förelägga vite. *Lag (1994:398).*

Förbud mot censuringripanden

19 § Myndigheter och andra allmänna organ får inte i förväg granska eller föreskriva förhandsgranskning av radiosändningars innehåll och ej heller förbjuda en radiosändning på grund av dess innehåll. Detsamma gäller i fråga om trådsändningar.

I fråga om trådsändningar för visning av filmer och videogram vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning gäller dock sådant förbud som avses i första stycket endast om

1. sändningen är en vidareändring av en sändning från en satellit eller annars av en rundradiosändning eller

2. sändningen är en egensändning i enlighet med bestämmelserna i lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten.

Med vidareändring och egensändning förstås i denna paragraf detsamma som i lagen om kabelsändningar till allmänheten.

Bestämmelserna i första och andra styckena hindrar inte förhandsgranskning eller sändningsförbud i fråga om bild som återger Sverige eller del därav och som innehåller upplysning av betydelse för rikets försvar.

I fråga om andra trådsändningar för visning av filmer och videogram vid allmän sammankomst eller offentlig tillställning än sådana som avses i andra stycket gäller föreskrifterna i lagen (1990:886) om granskning och kontroll av filmer och videogram.

I fråga om marknadsföring och efterfrågan av vara, tjänst eller annan nytthet gäller föreskrifterna i marknadsföringslagen (1995:450). Beträffande marknadsföring gäller också föreskrifterna i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker, tobakslagen (1993:581) och produktsäkerhetslagen (1988:1604). *Lag (1995:451).*

Anmälan om överlåtelse av televisionsmottagare

20 § Yrkesmässig överlåtelse i detaljhandeln av televisionsmottagare skall av överlåtaren anmälas till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag inom den tid som regeringen bestämmer. Sådan anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för fastställande av avgiftsplikten för innehavet av televisionsmottagaren.

Första stycket skall också tillämpas på yrkesmässig uthyrning av televisionsmottagare.

Vid överlåtelse som avses i första stycket är förvärvaren eller den som företräder honom skyldig att på begäran lämna överlåtaren de uppgifter som denne behöver för att kunna fullgöra sin anmälningsskyldighet. Motsvarande gäller vid uthyrning som avses i andra stycket.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om anmälan och uppgiftsskyldighet enligt första–tredje styckena. *Lag (1989:43).*

Straff m.m.

21 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som sänder radio-program utan erforderligt tillstånd.

Sändare som använts som hjälpmedel vid brott enligt första stycket kan förklaras förverkad. Bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken skall därvid tillämpas. *Lag (1993:603).*

22 § Till böter döms den som

1. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som avses i 20 § första eller andra stycket, eller

2. uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar ofullständiga eller oriktiga uppgifter i en anmälan som avses i 20 § första eller andra stycket, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken, eller

3. vid fullgörande av den uppgiftsskyldighet som avses i 20 § tredje stycket uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar oriktiga uppgifter, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken. *Lag (1993:603).*

Utländska radiosändningar

23 § Om tillstånd enligt 5 § ges ett utländskt programföretag, får regeringen besluta att 6–18 §§ inte skall tillämpas under förutsättning att programmen

1. huvudsakligen skall tas emot i en annan stat,
2. skall sändas från en viss angiven sändare här i landet,

3. helt överensstämmer med en samtidig laglig rundradiosändning i den andra staten. *Lag (1992:1428)*.

Överklagande

24 § Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om föreläggande enligt 17 a § som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas. *Lag (1994:398)*.

Övergångsbestämmelser

1966:755

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967, då lagen den 3 maj 1946 (nr 172) om radioanläggningar m.m. skall upphöra att gälla.

Utan hinder av bestämmelserna i den nya lagen får verksamhet för trådsändning som påbörjats före den 1 november 1966 och som drives vid lagens ikraftträdande drivas även därefter i samma omfattning som den hade den 31 oktober 1966.

1986:1209

Denna lag träder i kraft den 1 februari 1987.

Sådan rätt att sända radioprogram i rundradiosändning, som har givits med stöd av 5 § första stycket i dess äldre lydelse, gäller som om tillstånd meddelats enligt 5 § första och andra styckena i den nya lydelsen.

1989:43

1. Denna lag träder i kraft den 1 mars 1989.

2. På det sätt som framgår av övergångsbestämmelserna till lagen (1989:41) om TV-avgift gäller till och med utgången av år 1989 även lagen (1978:478) om avgift för innehav av televisionsmottagare.

1993:582

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993 vad gäller hänvisningen till tobakslagen i 19 § sjätte stycket och i övrigt den dag regeringen bestämmer.

1993:603

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1993.

2. Tillståndsbeslut som har meddelats enligt de upphävda paragraferna skall fortsätta att gälla i enlighet med vad som anges i punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (1993:599) om radiokommunikation.

3. I fråga om ärenden som har avgjorts i första instans före ikraftträdandet skall äldre föreskrifter tillämpas i fråga om såväl förfarandet som ärendenas prövning i sak.

Närradiolag (1982:459)

1 § I denna lag finns föreskrifter om rätt för vissa sammanslutningar att sända närradio. Med närradio avses rundradiosändningar med begränsad räckvidd av ljudradioprogram.

I lagen förstås med rundradiosändning, radioprogram och reklam det samma som i radiolagen (1966:755).

Med annonstid förstås sändningstid som inleds och avslutas av en särskild signatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra. *Lag (1993:122).*

2 § har upphävts genom lag (1994:399).

3 § Närradio får inte sändas utan tillstånd av Radio- och TV-verket. Tillstånd får inte ges till en sammanslutning som har tillstånd att sända lokalradio enligt lokalradiolagen (1993:120).

Om en sammanslutning med tillstånd att sända närradio får tillstånd att sända lokalradio enligt lokalradiolagen, upphör tillståndet att sända närradio att gälla, med verkan från och med den första dag då sändningar får bedrivas med stöd av det andra tillståndet. *Lag (1994:399).*

4 § Tillstånd att sända närradio kan ges till sammanslutningar som är juridiska personer, dock inte till andra än:

1. Lokala ideella föreningar som bedriver verksamhet inom sändningsområdet. Om särskilda skäl inte föranleder till annat, får tillståndet ges endast under förutsättning att verksamheten har bedrivits i minst ett år före ansökningsdagen.

2. Lokala ideella föreningar som har bildats för att i närradio sända program som ett led i den verksamhet som en riksorganisation bedriver inom sändningsområdet. Tillståndet får ges under förutsättning att riksorganisationen har bedrivit verksamhet inom sändningsområdet i minst ett år före ansökningsdagen. Om särskilda skäl föreligger får tillståndet ges även om verksamheten inte har bedrivits i minst ett år.

3. Församlingar inom svenska kyrkan.

4. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.

5. Sammanslutningar av flera tillståndshavare för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar). *Lag (1985:597).*

5 § Tillstånd att sända närradio får ges först efter det att sammanslutningen har anmält vem som har utsetts till utgivare enligt yttrandefrihetsgrundlagen. *Lag (1991:1566).*

6 § Radio- och TV-verket beslutar om vilka sändningsmöjligheter som skall få utnyttjas för närradio. Om en sammanslutning i en kommun så önskar, skall en sändningsmöjlighet för närradio finnas i kommunen om det är tekniskt möjligt. Om det finns särskilda skäl, får det finnas ytterligare sändningsmöjligheter för närradio i en kommun. *Lag (1994:399).*

6 a § Närradiosändare får ha en sådan räckvidd att sändningarna kan tas emot med god hörbarhet inom ett avstånd av fem kilometer. Radio- och TV-verket får i särskilda fall medge sändare med större räckvidd. Ett sådant medgivande bör lämnas endast om en majoritet av de berörda sändningsberättigade sammanslutningarna önskar det. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

Sändare som anges i första stycket får inte användas för andra slag av rundradiosändningar. *Lag (1994:399).*

7 § För varje sändningsmöjlighet bestämmer Radio- och TV-verket vilka sammanslutningar som skall få sända och under vilken tid sändningarna får ske.

Om en sammanslutning som förelagts vid vite att följa bestämmelserna i denna lag avstår sändningstid, får Radio- och TV-verket besluta att sändningstiden inte får utnyttjas av någon annan sammanslutning under högst tre månader. *Lag (1994:399).*

8 § Sändningstiden skall så långt det är möjligt fördelas enligt sammanslutningarnas önskemål. Om deras önskemål ej kan förenas, skall förtur ges åt den sammanslutning som bedöms ha störst intresse av att få sända vid en viss tidpunkt.

Varje beslut om sändningstid gäller tills vidare, dock längst för ett år. *Lag (1985:597).*

9 § För närradio gäller inte 6, 7 och 17–18 §§ radiolagen (1966:755). *Lag (1993:122).*

10 § En sammanslutning får inte i en sändning mot vederlag eller annars på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse. Om ett program helt eller delvis bekostats av någon annan än sammanslutningen, skall detta anges på lämpligt sätt i början och i slutet av programmet.

Föreskrifterna i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid. *Lag (1993:122).*

10 a § Reklam mot vederlag och program mot betalning får sändas endast under annonstid. *Lag (1993:122).*

10 b § Av en annons som sänds under annonstid skall det framgå i vems intresse sändningen sker.

I annonser som sänds mot betalning eller annat vederlag får det inte uppträda personer som spelar en framträdande roll i radioprogram som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer. *Lag (1993:122).*

11 § Sammanslutningens programutbud får inte, annat än i begränsad omfattning, innehålla material som inte har framställts enbart för den egna verksamheten.

En närradioförenings programutbud får innehålla endast

1. uppgifter om program och programtider samt andra upplysningar om närradioverksamheten på orten,
2. sändningar från evenemang av gemensamt intresse för tillståndshavarna på orten,
3. information, i begränsad omfattning, om kommunal verksamhet och
4. provsändningar av program, framställda av sammanslutningar som saknar sändningstillstånd, i varje enskilt fall under högst tre månader. *Lag (1985:597).*

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer be- myndigas att meddela föreskrifter om avgifter i ärenden om närradio.

13 § Radio- och TV-verket får återkalla ett tillstånd att sända närradio, om sammanslutningen

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 §,
2. sänder program trots att det inte finns utgivare för programverksamheten enligt 3 kap. 3 och 4 §§ lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden eller trots att anmälan om utgivare eller ställföreträdare inte har gjorts enligt vad som föreskrivs där,
3. inte utnyttjar rätten att sända under tre på varandra följande månader, eller
4. inte erlägger avgift i ärende om närradio inom föreskriven tid, om sammanslutningen har förelagts att erlagga den vid påföljd att tillståndet annars kan återkallas.

När ett tillstånd återkallas får verket bestämma en tid om högst ett år inom vilken sammanslutningen inte kan ges ett nytt tillstånd. *Lag (1994:399).*

13 a § Om sammanslutningen bryter mot beslut om sändningstid eller låter någon annan i dess ställe utnyttja sändningstid som tilldelats sammanslutningen får Radio- och TV-verket förelägga den att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite. *Lag (1994:399).*

13 b § Om sammanslutningen bryter mot 10–11 §§ får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga den att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite. *Lag (1994:399).*

14 § En sammanslutning skall på uppmaning av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket tillstålla nämnden respektive verket sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om sammanslutningen inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får myndigheten förelägga vite. *Lag (1994:399).*

15 § Beslut enligt denna lag i frågor om tillstånd enligt 4 och 13 §§, beslut om fördelning av sändningstid enligt 7 och 8 §§ eller beslut om föreläggande enligt 13 a § eller 13 b § vilket har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte annat förordnas. *Lag (1994:399).*

16 § Om en domstol funnit att ett program i närradion innefattat ett yttrandefrihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten får domstolen i domen återkalla sammanslutningens tillstånd att sända. I ett sådant beslut får domstolen också bestämma en tid av högst ett år, eller om det finns synnerliga skäl högst fem år, inom vilket sammanslutningen inte får ges nytt tillstånd. Domstolen får förordna att beslutet skall gälla utan hinder av att domen inte vunnit laga kraft.

Om sammanslutningen vid tiden för domen inte har tillstånd att sända närradio får domstolen ändå besluta att sammanslutningen inte får ges nytt tillstånd. *Lag (1993:122).*

Övergångsbestämmelser

1982:459

3. Sådana försök med trådsändningar av televisionsprogram, som pågår vid utgången av juni 1982, får äga rum även därefter, dock längst till utgången av mars 1986.

För dessa sändningar skall de äldre bestämmelserna gälla. *Lag (1985:678).*

1985:218

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985. I fråga om vite som har förelagts före ikraftträdandet gäller dock äldre bestämmelser fortfarande.

1985:597

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

2. Tillstånd och andra beslut som meddelats enligt äldre bestämmelser gäller som om de meddelats enligt de nya bestämmelserna.

3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för närradiosändningar som skett före utgången av juni 1985.

4. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om besvär över beslut om vite, som meddelats före utgången av juni 1985.

5. För tiden intill utgången av år 1985, eller den senare tidpunkt som regeringen bestämmer, skall den nuvarande närradiomyndigheten fullgöra de uppgifter som enligt denna lag ankommer på närradionämnden.

1991:1566

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1992. I fråga om radioprogram som sänts före ikraftträdandet tillämpas de äldre bestämmelserna.

1993:122

Denna lag träder i kraft, i fråga om 6 § den 1 april 1994, och i övrigt den 1 april 1993. I fråga om radioprogram som sänts före den 1 april 1993 tillämpas äldre bestämmelser.

Lokalradiolag (1993:120)

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller föreskrifter om lokala rundradiosändningar av radioprogram i ljudradio (lokalradio).

Lagen gäller inte sådana sändningar som bedrivs med stöd av när-radiolagen (1982:459) eller 5 § radiolagen (1966:755).

2 § I lagen förstås med rundradiosändning, radioprogram och reklam detsamma som i radiolagen (1966:755).

Med annonstid förstås sändningstid som inleds och avslutas av en särskild signatur som markerar att den som sänder under den angivna tiden i huvudsak gör detta på uppdrag av andra.

3 § För sändningar enligt denna lag gäller inte 6, 7 och 17–18 §§ radiolagen (1966:755).

Innebörden av tillstånd

4 § För rätt att sända lokalradio krävs tillstånd av Raddio- och TV-verket.

Ett tillstånd innebär rätt att bedriva sådana sändningar som kan tas emot med god hörbarhet inom ett sändningsområde som anges i tillståndet. *Lag (1994:404).*

5 § Tillstånd att sända lokalradio lämnas till en fysisk eller juridisk person och omfattar endast ett sändningsområde. Ingen kan, vare sig direkt eller genom företag i vilket han på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam har ett bestämmande inflytande, få mer än ett tillstånd. Flera tillstånd kan lämnas för samma sändningsområde.

När Radio- och TV-verket bestämmer sändningsområdenas omfattning skall den beakta

1. vad som är tekniskt möjligt att nå från sändare med lämpligt läge,
2. hur möjligheterna att ta emot sändningar påverkas på andra håll och
3. vad som är naturliga lokala intresseområden.

Sändningsområdena skall utformas så att ett stort antal tillstånd kan lämnas. *Lag (1994:404).*

6 § Staten, landsting, kommun eller programföretag med tillstånd enligt 5 § radiolagen (1966:755) kan inte, vare sig direkt eller genom företag i vilket ett sådant organ på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensamt har ett bestämmande inflytande, få tillstånd att sända lokalradio.

7 § Tillstånd får inte ges till

1. någon som ger ut en dagstidning,
2. någon som på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam har ett bestämmande inflytande över ett företag som ger ut en dagstidning eller
3. företag i vilket någon som avses i 1 eller 2 ensam har ett bestämmande inflytande.

Med dagstidning avses en allmän nyhetstidning av dagspresskaraktär, som normalt utkommer med minst ett nummer varje vecka.

8 § Varje tillståndsperiod skall vara åtta år. Den första perioden skall räknas från och med den 1 januari 1993. Ett tillstånd gäller till utgången av den tillståndsperiod under vilken tillståndet meddelats.

Om tillståndshavaren begär det före en tillståndsperiods slut, skall Radio- och TV-verket vid utgången av tillståndsperioden förlänga tillståndet med ytterligare en tillståndsperiod. Som tillståndshavare skall anses också den vars sändningsområde efter ändrad indelning enligt 9 § genomgått endast sådana förändringar att sändningsområdet framstår som väsentligen detsamma som före den ändrade indelningen. Tillståndet skall dock inte förlängas, om det finns grund för återkallelse av tillståndet enligt 28 §. *Lag (1994:404).*

9 § Vid utgången av varje tillståndsperiod får Radio- och TV-verket besluta om en förändrad indelning av sändningsområden. Om en berörd tillståndshavare motsätter sig en viss förändring, får den dock vidtas endast om ändrade tekniska förhållanden föranleder det eller den befintliga indelningen annars framstår som olämplig.

Beslut om ändrad indelning av sändningsområden får inte fattas senare än två månader före tillståndsperiodens utgång.

Radio- och TV-verket skall för varje sändningsområde som ingår i den nya indelningen senast två månader före utgången av den löpande tillståndsperioden meddela särskilt beslut om vem som skall anses som tillståndshavare. Om ingen kan anses som tillståndshavare skall tillstånd för sändningsområdet kungöras ledigt enligt 11 §. Kungörelse får ske först sedan beslutet vunnit laga kraft. *Lag (1994:404).*

10 § Har Radio- och TV-verket beslutat om ändrad indelning av sändningsområden, får verket medge en tillståndshavare att sända efter tillståndsperiodens slut i avvaktan på att verkets beslut enligt 9 § tredje stycket vinner laga kraft. Sådant medgivande skall lämnas för ett visst sändningsområde under viss tid. Den som får medgivandet skall betala en avgift som motsvarar vad han skulle ha betalat om tillståndet förlängts. *Lag (1994:404).*

Ansökan om tillstånd

11 § När ett tillstånd för ett sändningsområde blir ledigt till ansökan skall Radio- och TV-verket kungöra detta. I kungörelsen skall anges sändningsområdets omfattning, sista dag för ansökan och första dag då sändningar får bedrivas med stöd av tillståndet. Vidare skall det i kungörelsen upplysas om

att den som ansöker om tillstånd anses ha förklarat sig beredd att betala en årlig avgift som motsvarar gällande minimiavgift.

Finner Radio- och TV-verket att en sökande inte är behörig skall verket avvisa ansökan. Lag (1994:404).

Auktion

12 § Om två eller flera ansökningar finns när ansökningstiden har gått ut, skall Radio- och TV-verket bereda sökandena tillfälle att före en viss dag samordna ansökningarna. Om det efter den dagen alltså finns två eller flera ansökningar, skall verket kalla sökandena till en auktion. I kallelsen skall anges sista dag för anmälan om deltagande i auktionen.

Om Radio- och TV-verket har meddelat beslut om avvisning av en ansökan, får auktionen inte hållas förrän beslutet har vunnit laga kraft.

Om endast en sökande är behörig eller endast en behörig sökande anmält sig till en auktion, skall han underrättas om att han får tillståndet om han inom två veckor från det att underrättelsen sändes ut betalar in ett belopp som motsvarar minimiavgiften enligt 15 §. Sker ingen sådan betalning förfaller hans ansökan. Lag (1994:404).

13 § Auktionen skall vara offentlig. Endast sådana sökande som anmält sig till auktionen och som är behöriga får lämna bud. Budgivningen skall avse det högsta belopp som sökandena är villiga att betala i årsavgift.

Sedan budgivningen avslutats skall den som lämnat det högsta budet genast betala tio procent av beloppet, dock lägst ett belopp motsvarande minimiavgiften enligt 15 §. Radio- och TV-verket kan dock på begäran göra ett kort uppehåll i handläggningen för att ge honom tillfälle att anskaffa medel för betalningen, om uppehållet inte kan antas medföra beaktansvärd olägenhet. Om betalning inte sker, skall auktionen fortsätta. Lag (1994:404).

Meddelande av tillstånd

14 § Tillstånd enligt denna lag skall meddelas sedan betalning gjorts enligt 12 § tredje stycket eller 13 § andra stycket.

Avgift

15 § Den som får tillstånd enligt denna lag skall betala en årlig avgift till staten på minst 20 000 kronor (minimiavgiften).

Minimiavgiften och annan enligt denna lag fastställd avgift skall för varje kalenderår justeras med hänsyn till kvoten mellan konsumentprisindex för oktober månad året före det år som avgiften avser och konsumentprisindex för oktober månad 1992. Beloppet avrundas sedan nedåt till närmaste hundratal kronor.

16 § När tillstånd meddelas efter budgivning vid auktion, skall avgiften fastställas till det högsta godtagna budet. I annat fall skall avgiften fastställas till ett belopp motsvarande minimiavgiften.

17 § I ett beslut om tillstånd skall Radio- och TV-verket ange den årliga avgift som tillståndshavaren skall betala samt det belopp som skall betalas vid varje i 32 § angiven förfallodag under det första kalenderåret.

Radio- och TV-verket skall senast den 31 december varje år fastställa det belopp som skall betalas varje förfallodag under det följande kalenderåret. *Lag (1994:404).*

Överlåtelse av tillstånd m.m.

18 § Ett tillstånd får överlåtas till någon annan om Radio- och TV-verket medger det. Sådant medgivande skall lämnas om förvärvaren är behörig att få tillstånd. Om verket inte medger överlåtelsen, är den utan verkan enligt denna lag.

Den som förvärvar ett tillstånd övertar överlåtarens rättigheter och skyldigheter enligt denna lag som belöper på tiden efter beslutet om medgivande.

Om ett föreläggande enligt 30 § har meddelats mot den tidigare innehavaren, gäller föreläggandet även mot den nye innehavaren. Radio- och TV-verket skall i samband med att den medger överlåtelsen underrätta honom om det. Sker inte det är föreläggandet inte gällande mot den nye innehavaren. *Lag (1994:404).*

19 § Den som vill frånträda ett tillstånd skall skriftligen anmäla det till Radio- och TV-verket. Tillståndet skall anses frånträtt när anmälan kommit in till verket eller den senare dag som anges i anmälan. *Lag (1994:404).*

20 § Om tillståndshavaren försätts i konkurs eller träder i likvidation upphör tillståndet att gälla.

21 § Om tillståndshavaren avlider upphör tillståndet att gälla tre månader efter dödsfallet. Har en ansökan om medgivande till överlåtelse enligt 18 § kommit in till Radio- och TV-verket innan tillståndet förfallit skall den dock alltid prövas. *Lag (1994:404).*

Sändningarnas innehåll

22 § Under minst en tredjedel av sändningstiden varje dygn skall sådana program sändas som framställts särskilt för den egna verksamheten.

De sändningar som tillståndshavaren svarar för skall ha en egen beteckning. Denna skall anges minst en gång varje sändningstimme.

23 § I nödsituationer skall sådana meddelanden som är av vikt för allmänheten sändas utan särskild ersättning om en myndighet begär det.

Reklam och sponsring

24 § Den som sänder lokalradio enligt denna lag får inte i en sändning mot vederlag eller annars på ett otillbörligt sätt gynna ett kommersiellt intresse. Om ett program helt eller delvis bekostats av någon annan än den som bedriver sändningsverksamheten, skall detta anges på lämpligt sätt i början och i slutet av programmet.

Föreskrifterna i första stycket gäller inte vad som sänds under annonstid.

25 § Reklam mot vederlag och program mot betalning får sändas endast under annonstid.

26 § Av en annons som sänds under annonstid skall det framgå i vems intresse sändningen sker.

I annonser som sänds mot betalning eller annat vederlag får det inte uppträda personer som spelar en framträdande roll i radioprogram som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer.

27 § Inom en sändningstid av en timme mellan hela klockslag får annonser förekomma under högst åtta eller, i rena undantagsfall, tio minuter.

Sanktioner m.m.

28 § Radio- och TV-verket får återkalla tillstånd att sända lokalradio, om tillståndshavaren

1. inte inlett sändningsverksamheten inom sex månader efter tillståndstidens början,
2. annars inte utnyttjat rätten att sända eller sänt endast i obetydlig omfattning under en sammanhängande tid av minst fyra veckor, eller
3. sänder eller låter sända program trots att det inte finns utgivare för programverksamheten enligt 3 kap. 6 a och b §§ lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden eller trots att anmälan om utgivare eller ställföreträdare inte har gjorts enligt vad som föreskrivs där.

Förfogar någon direkt eller genom företag, i vilket han på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam har ett bestämmande inflytande, över mer än ett tillstånd att sända lokalradio, skall Radio- och TV-verket återkalla det eller de tillstånd som har meddelats efter det första tillståndet, om inte återkallelsen framstår som en alltför ingripande åtgärd. Förfogar staten, landsting, kommun eller ett programföretag med tillstånd enligt 5 § radiolagen (1966:755) direkt eller genom företag, i vilket ett sådant organ på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensamt har ett bestämmande inflytande, över ett tillstånd att sända lokalradio, skall verket återkalla detta tillstånd.

Om Radio- och TV-verket har meddelat ett tillstånd att sända lokalradio eller medgivit en överlåtelse av ett sådant tillstånd trots att det förelåg en behörighetsbrist enligt 5 eller 6 §, får tillståndet återkallas med stöd av andra stycket, bara om beslutet om tillståndet eller medgivandet påverkats av felaktiga eller ofullständiga uppgifter från tillståndshavaren. *Lag (1994:404).*

29 § En tillståndshavare skall på uppmaning av Radio- och TV-verket lämna uppgifter om sitt innehav av aktier eller andelar i företag som har tillstånd att sända lokalradio och om avtal som han har träffat med ett sådant företag. Ett företag som är tillståndshavare skall också på uppmaning av verket lämna uppgifter om sådana innehav av aktier eller andelar i företaget och avtal som innebär att någon ensam har ett bestämmande inflytande i företaget.

Om tillståndshavaren inte rättar sig efter en uppmaning enligt första stycket, får Radio- och TV-verket förelägga vite. *Lag (1994:404).*

30 § Om en tillståndshavare bryter mot en bestämmelse i 22 eller 24–27 §§, får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga honom att följa bestämmelsen. Föreläggandet får förenas med vite. *Lag (1994:404).*

31 § En tillståndshavare skall på uppmaning av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket lämna nämnden respektive verket en sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Om tillståndshavaren inte rättar sig efter en sådan uppmaning, får myndigheten förelägga vite. *Lag (1994:404).*

Betalning av avgift

32 § Skyldighet att betala avgift gäller från och med den dag då sändningar får bedrivas med stöd av tillståndet. Att viss del av avgiften skall betalas dessförinnan framgår av 12 och 13 §§.

Avgiften skall, med avdrag för vad som betalats enligt 12 eller 13 §, betalas med lika stora delar under kalenderåret senast den första dagen i januari, april, juli och oktober månad.

33 § Frånträds eller återkallas ett tillstånd gäller skyldigheten att betala avgiften till och med nittio dagar efter det att tillståndet frånträts eller återkallats.

Skyldighet att betala avgift gäller dock aldrig för tid efter det att någon annan övertagit tillståndet.

34 § Avgiften skall betalas till Radio- och TV-verket. *Lag (1994:404).*

35 § Avgift som inte betalats i rätt tid får omedelbart drivas in. I fråga om indrivning gäller 5 kap. 16–18 §§ lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter i tillämpliga delar.

36 § I fråga om avgift enligt denna lag tillämpas bestämmelserna om anstånd och om befrielse från avgift i 5 kap. 3 § och 9 kap. 4 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

37 § Om den inbetalade avgiften överstiger vad tillståndshavaren enligt beslut av Radio- och TV-verket eller domstol skall betala, skall det över-

skjutande beloppet återbetalas till honom. Avgift som betalats enligt 12 eller 13 § skall dock inte återbetalas. *Lag (1994:404).*

Överklagande m.m.

38 § Andra beslut om tillstånd än sådana som avses i 9 § tredje stycket gäller omedelbart om inte något annat förordnas. Sådant förordnande får meddelas endast om det är uppenbart att beslutet är felaktigt.

39 § Beslut som Radio- och TV-verket har meddelat får överklagas hos kammarrätten. Verkets beslut om sändningsområdenas omfattning får dock inte överklagas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV om föreläggande som har förenats med vite får överklagas hos kammarrätten.

Beslut enligt 31 § får dock inte överklagas. *Lag (1994:404).*

Övergångsbestämmelser

1993:120

Denna lag träder i kraft den 1 april 1993.

Den myndighet som regeringen bestämmer får dock dessförinnan vidta de åtgärder som behövs för att beslut om tillstånd skall kunna meddelas omedelbart sedan lagen trätt i kraft.

Intill utgången av mars 1994 får Styrelsen för lokalradiotillstånd, på tillståndshavarens begäran, besluta att ett tillstånd skall börja löpa vid en senare tidpunkt än vad som angivits i kungörelse av sändningstillståndet, dock högst tre månader senare.

Förslag till radio- och TV-lag (prop. 1995/96:160)

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Lagens tillämpningsområde

1 § I denna lag finns föreskrifter om sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

En sändning anses riktad till allmänheten endast om den samtidigt och utan särskild begäran är tillgänglig för vem som helst som vill ta emot den.

2 § Lagen gäller för sändningar genom tråd endast om sändningen når fler än 100 bostäder. Vad som föreskrivs i 8 kap. 1 § första stycket om kabeloperatörers skyldigheter gäller dock för sändningar som når fler än tio bostäder.

Inga andra bestämmelser i yttrandefrihetsgrundlagen än 1 kap. 2 och 3 §§ gäller för sändningar genom tråd som når 100 bostäder eller färre.

3 § Lagen gäller för sådana sändningar av ljudradioprogram över satellit som kan tas emot i Sverige, om den som bedriver sändningsverksamheten har sitt hemvist i Sverige eller sändningen till satellit sker från en sändare här i landet.

4 § Lagen gäller för sändningar av TV-program över satellit om sändningen kan tas emot i någon stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och

1. den som bedriver sändningsverksamheten har sitt hemvist i Sverige,
2. sändningen till satellit sker från en sändare här i landet, eller
3. sändningen från satellit sker med användning av satellitkapacitet som en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över.

Punkterna 2 och 3 tillämpas dock inte, om den som bedriver sändningsverksamheten har sitt hemvist i en annan stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

5 § Andra föreskrifter än 3 kap. 3 § första stycket 1 avseende villkor om förbud att sända reklam och 7 kap. 11 § om förbud att sända reklam gäller inte för ljud i TV-sändning, om ljudet helt stämmer överens med en ljudradiosändning som sker med stöd av tillstånd enligt denna lag eller lokalradio-lagen (1993:120) eller för vilken den sändande låtit registrera sig.

2 kap. Tillstånd och registrering

1 § För att sända ljudradio- eller TV-program med hjälp av radiovågor på frekvens under 3 gigahertz krävs tillstånd enligt denna lag.

Tillstånd krävs inte för sändningar av sökbar text-TV som sker från radio-sändare som används för andra sändningar med stöd av tillstånd enligt denna

lag eller lokalradiolagen (1993:120). Tillstånd krävs inte heller för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade och som äger rum under högst fyra timmar om dygnet från en sådan radiosändare.

Föreskrifter om tillstånd att inneha eller använda radiosändare finns i lagen (1993:599) om radiokommunikation.

2 § Tillstånd att sända TV-program och tillstånd att till hela landet eller till utlandet sända ljudradioprogram meddelas av regeringen.

Tillstånd att sända närradio enligt 4 kap. meddelas av Radio- och TV-verket.

Tillstånd att sända lokalradio meddelas av Radio- och TV-verket enligt lokalradiolagen (1993:120).

Radio- och TV-verket får vidare meddela tillstånd att under en begränsad tid om högst två veckor sända TV-program eller ljudradioprogram som inte är närradio eller lokalradio. Verket får förena ett sådant tillstånd med villkor enligt 3 kap. 1–3 §§ samt besluta att föreskrifterna i 6 och 7 kap. inte skall tillämpas på sändningar som sker med stöd av ett sådant tillstånd.

Om det finns särskilda skäl får regeringen meddela tillstånd att sända ljudradioprogram i lokala sändningar som inte uppfyller kraven för närradio eller lokalradio. Tillstånd att bedriva lokala digitala ljudradiosändningar meddelas också av regeringen.

3 § Den som bedriver en sändningsverksamhet för vilken det inte behövs tillstånd och den som för någon annans räkning bedriver sändningsverksamhet över satellit eller upplåter satellitkapacitet (satellitentreprenör) skall anmäla sig för registrering hos Radio- och TV-verket.

I anmälan skall anges

1. namn, firma eller motsvarande,
2. ställföreträdare för juridisk person,
3. postadress och telefonnummer, och
4. uppgift om den verksamhet som bedrivs.

4 § Radio- och TV-verket skall upprätta ett register avseende dem som har tillstånd som avses i 2 § eller har anmält sig enligt 3 §. Registret får föras med hjälp av automatisk databehandling. Det får endast innehålla sådana uppgifter som avses i 3 § andra stycket, 6 kap. 9 §, 9 kap. 4–7 §§ samt 22 § andra stycket och 29 § lokalradiolagen (1993:120).

3 kap. Sändningar med tillstånd av regeringen

1 § Sändningstillstånd som meddelas av regeringen får förenas med villkor som innebär att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i ljudradion och televisionen.

Ett sändningstillstånd får därutöver förenas med villkor som anges i 2 och 3 §§ samt 4 § andra stycket.

2 § Villkor för sändningstillstånd får även avse skyldighet att

1. sända program till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område,
4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade enligt 2 kap. 1 § andra stycket,
5. utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade,
6. bereda utrymme för sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen,
7. använda en viss sändningsteknik,
8. använda vissa radiosändare,
9. ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,
10. iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket om beriktigande även i fråga om ljudradion,
11. sända genmälen,
12. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det,
15. till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt denna lag, och
16. utforma sändningarna på sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet.

3 § Villkor för sändningstillstånd får också avse förbud mot att sända

1. reklam eller andra annonser, och
2. även andra sponsrade program än sådana som anges i 7 kap. 8 § andra stycket och 9 §.

Ett sändningstillstånd får även förenas med villkor om förbud mot att diskriminera annonsörer.

4 § Ingen kan få mer än ett tillstånd av regeringen, vare sig direkt eller genom företag där han eller hon på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam har ett bestämmande inflytande.

Villkor för sändningstillstånd får innebära att ägarförhållandena och inflytandet i ett företag som erhåller tillståndet inte får förändras mer än i begränsad omfattning.

Vad som sägs i första stycket gäller inte staten.

5 § Ett tillstånd som meddelas av regeringen får innebära rätt att endast vidareända program som samtidigt sänds eller kort tid dessförinnan sänts av någon annan. I ett sådant beslut får föreskrivas att bestämmelserna i 6 och 7 kap. inte skall tillämpas på sändningar som sker med stöd av tillståndet.

6 § Ett tillstånd som meddelats av regeringen innebär rätt att samtidigt sända det antal program i varje område under den del av dygnet som anges i tillståndet.

7 § Ett tillstånd som meddelats av regeringen gäller för viss tid.

Ett tillstånd som har meddelats för en tid av minst fyra år förlängs på oförändrade villkor med ytterligare fyra år, om tillståndshavaren önskar det och regeringen inte senast två år före tillståndstidens utgång meddelat att tillståndet inte kommer att förlängas eller att regeringen önskar förändra villkoren.

8 § Innan regeringen meddelar beslut om tillstånd skall den sökande ges tillfälle att ta del av och yttra sig över de villkor som regeringen avser att förena med tillståndet. Beslut om sändningstillstånd får endast innehålla villkor som den sökande godtagit.

4 kap. Närradio

1 § Med närradio avses lokala ljudradiosändningar för föreningslivet.

2 § Om en sammanslutning som kan få tillstånd enligt 4 § så önskar och det är tekniskt möjligt, skall det finnas en möjlighet att sända närradioprogram i en kommun. Om det finns särskilda skäl får det samtidigt sändas mer än ett närradioprogram i kommunen.

Sändningsområden för närradio skall ha en diameter på cirka tio kilometer. Radio- och TV-verket får i särskilda fall besluta om större sändningsområden. Utanför storstadsområdena bör det eftersträvas att sändningarna kan tas emot i hela kommunen.

3 § Radio- och TV-verket bestämmer vilka som får sända närradio och under vilken tid sändningarna får ske.

Tillstånd att sända närradio gäller för viss tid.

Sändningstiden skall så långt det är möjligt fördelas enligt de sökandes önskemål. Om deras önskemål inte kan förenas, skall förtur ges åt den sökande som bedöms ha störst intresse av att få sända vid en viss tidpunkt. Beslut om sändningstid gäller tills vidare, dock längst för ett år. Radio- och TV-verket får ompröva ett beslut om fördelning av sändningstid, om det finns särskilda skäl.

4 § Ett tillstånd att sända närradio kan ges endast till följande juridiska personer:

1. Lokala ideella föreningar som bedriver verksamhet inom sändningsområdet.
2. Lokala ideella föreningar som har bildats för att i närradio sända program som ett led i den verksamhet som en riksorganisation bedriver inom sändningsområdet.
3. Församlingar inom Svenska kyrkan.

4. Obligatoriska sammanslutningar av studerande vid universitet och högskolor.

5. Sammanslutningar av flera tillståndshavare i ett sändningsområde för gemensamma närradioändamål (närradioföreningar).

Lokala ideella föreningar som avses i 1 och 2 får meddelas tillstånd att sända närradio endast om föreningsverksamheten har bedrivits i sändningsområdet i minst ett år före dagen för ansökan om tillstånd. Om det finns särskilda skäl får ett tillstånd ändå meddelas.

5 § Tillstånd att sända närradio får ges först efter det att sammanslutningen har anmält vem som har utsetts till utgivare enligt yttrandefrihetsgrundlagen.

6 § Ett tillstånd att sända närradio får inte ges till någon som har tillstånd att sända lokalradio eller digital ljudradio.

Sändningstillståndet gäller inte om tillståndshavaren får tillstånd att sända lokalradio eller digital ljudradio. Tillståndet att sända närradio upphör då från och med den dag sändningar får ske med stöd av tillståndet att sända lokalradio eller digital ljudradio.

7 § Radio- och TV-verket får besluta att en sändningstid inte får utnyttjas av någon annan under en tid av högst tre månader, om en innehavare av tillstånd att sända närradio mot vilken det har riktats ett föreläggande vid vite enligt denna lag, avstår sändningstid eller avsäger sig sitt sändningstillstånd.

En sändare för närradio får inte användas för andra sändningar för vilka det krävs tillstånd enligt denna lag.

5 kap. Lokalradio

1 § Med lokalradio avses andra tillståndspliktiga lokala ljudradiosändningar än sådana som kräver tillstånd av regeringen eller som får ske endast under en begränsad tid enligt 2 kap. 2 § fjärde stycket eller som är närradio.

Bestämmelser om lokalradio finns i lokalradiolagen (1993:120).

6 kap. Sändningarnas innehåll m.m.

1 § Den som sänder TV-program eller som sänder ljudradioprogram efter tillstånd av regeringen skall se till att programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

2 § Program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder får inte sändas i televisionen under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt.

3 § Uppgifter som förekommit i ett TV-program som inte är reklam och som sänts på annat sätt än genom tråd, skall beriktigas när det är befogat.

Även uppgifter som förekommit i TV-program som inte är reklam och som sänts genom tråd bör beriktigas när det är befogat.

4 § Program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen.

5 § I sändningar för vilka villkor om opartiskhet gäller får det inte förekomma meddelanden som sänds på uppdrag av någon annan och som syftar till att vinna stöd för politiska eller religiösa åsikter eller åsikter i intressefrågor på arbetsmarknaden.

Att sådana meddelanden skall anses som annonser framgår av 7 kap. 1 §.

6 § I närradio får det endast sändas program som har framställts särskilt för den egna verksamheten. I enstaka fall får det dock förekomma sändningar som inte framställts enbart för den egna verksamheten, om de är av särskilt intresse för tillståndshavarens medlemmar.

7 § En närradioförenings programutbud får innehålla endast

1. sändningar från evenemang av gemensamt intresse för tillståndshavarna,
2. information, i begränsad omfattning, om kommunal verksamhet,
3. uppgifter om program och programtider samt andra upplysningar om närradioverksamheten på orten, och
4. provsändningar av program, framställda av juridiska personer som är behöriga att få tillstånd att sända närradio, i varje enskilt fall under högst tre månader.

8 § Den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, se till att mer än hälften av den årliga sändningstiden upptas av program av europeiskt ursprung och att minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avser program av europeiskt ursprung som har framställts av självständiga producenter. Som sändningstid anses här tid då det sänds program med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar och annonser. I sändningstiden skall inte heller räknas in sändningar av endast text.

TV-sändningar enligt första stycket och ljudradiosändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, i betydande omfattning innehålla program på svenska språket, program med svenska artister och verk av svenska upphovsmän.

9 § Den som sänder program enligt denna lag skall använda en sådan beteckning för sina sändningar som har godkänts av Radio- och TV-verket. Beteckningen skall anges minst en gång varje sändningstimme eller, om detta inte är möjligt, mellan programmen. I sökbar text-TV skall beteckningen anges löpande.

7 kap. Reklam och annan annonsering

1 § Före och efter varje sändning av annonser skall det sändas en särskild signatur som tydligt skiljer annonserna från övriga sändningar. Signaturen skall i televisionen bestå av både ljud och bild. I sökbar text-TV och i försäljningsprogram som avses i 5 § tredje stycket skall signaturen alltid vara löpande, men behöver endast anges i bild.

I fråga om sändningar som regeringen lämnar tillstånd till får regeringen medge undantag från skyldigheten enligt första stycket och från kravet enligt 6 §.

Med annonser avses reklam samt sändningar som utan att vara reklam sänds på uppdrag av någon annan.

2 § Av en annons som inte är reklam skall det framgå i vems intresse den sänds. Om reklamidentifiering finns bestämmelser i 5 § marknadsföringslagen (1995:450).

3 § I annonser får det inte uppträda personer som spelar en framträdande roll i program som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer.

4 § Reklam i en TV-sändning får inte syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under tolv år.

I reklam i en TV-sändning får det inte uppträda personer eller figurer som spelar en framträdande roll i program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år.

5 § Annonser får sändas högst åtta minuter under en timme mellan hela klockslag. I TV-sändning får denna tid dock i rena undantagsfall utsträckas till högst tio minuter. Om sändningstiden inte omfattar en timme mellan hela klockslag får annonser sändas under högst tio procent av den tiden.

Annonser får i en TV-sändning sändas under högst tio procent av sändningstiden per dygn samt under högst tio procent av sändningstiden mellan klockan 18.00 och 24.00.

Programtjänster som uteslutande är avsedda för program där publiken erbjuds att beställa varor eller tjänster (försäljningsprogram) får trots vad som sägs i första och andra stycket sändas i televisionen. Med programtjänst avses ett samlat utbud av program som sänds under en gemensam beteckning. Utöver vad som följer av 6 kap. 9 § skall programtjänstens beteckning anges i början och i slutet av sändningen.

6 § Den sammanlagda annonstiden i televisionen vid ett givet tillfälle får inte understiga en minut sedan sändningstiden för den särskilda signaturen har frånräknats.

7 § Annonser skall i TV-sändning sändas mellan programmen. Annonser får dock avbryta ett program, om de sänds

1. i pauser i sportprogram där det förekommer längre pauser eller i pauser i program som avser föreställningar eller evenemang med pauser för publiken,

2. mellan delar av program som består av avslutade delar och där varje del som föregås eller följs av annonser varar minst 20 minuter.

Vid tillämpningen av första stycket skall ett program som inte består av annat än, utom angivande av namn eller källa, ett enkelt meddelande om tid, väderlek, nyheter eller dylikt, inte betraktas som ett särskilt program.

Reklam får inte förekomma omedelbart före eller efter ett program eller en del av ett program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år såvida det inte är fråga om meddelanden som avses i 8 §.

8 § Om ett program som inte är en annons helt eller delvis har bekostats av någon annan än den som bedriver sändningsverksamheten eller som framställer audiovisuella verk (sponsrat program), skall på lämpligt sätt i början och slutet av programmet eller vid ettdera tillfället anges vem eller vilka bidragsgivarna är. I sökbar text-TV skall ett sådant meddelande lämnas löpande. Sådana uppgifter behöver inte omges av signatur på det sätt som anges i 1 § första stycket och skall inte räknas in i den annonstid som anges i 5 §.

Ett program som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer får inte sponsras.

9 § Bestämmelser om förbud mot reklam för alkoholdrycker och tobaksvaror finns i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker och tobakslagen (1993:581). Ett program får inte sponsras av någon vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av alkoholdrycker eller tobaksvaror.

10 § Reklam för receptbelagda läkemedel och sådan medicinsk behandling som endast är tillgänglig efter ordination får inte sändas i televisionen såvida det inte är fråga om meddelanden som avses i 8 §.

11 § Ett lokalt kabelsändarföretag får inte sända reklam såvida det inte är fråga om meddelanden som avses i 8 §.

12 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte för sådan reklam som den sändande gör för sin programverksamhet.

Bestämmelserna i 5 och 7 §§ gäller inte sökbar text-TV.

8 kap. Vidaresändningar i kabelnät

1 § Var och en som äger eller annars förfogar över en anläggning för trådsändning där TV-program sänds vidare till allmänheten och varifrån sändningarna når fler än tio bostäder skall se till att de boende i fastigheter som är anslutna till anläggningen kan ta emot sådana TV-sändningar som sker med stöd av tillstånd från regeringen och som är avsedda att kunna tas emot av var och en i området. Sändningarna skall kunna tas emot på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen. Sändningsplikten gäller även sändningar som en tillståndshavare sänder för att uppfylla skyldigheten att sända till hela landet eller till delar av landet, men där sättet att sända inte kräver regeringens tillstånd.

Sändningsplikten omfattar inte sändningar som sker med stöd av tillstånd enligt 2 kap. 2 § femte stycket eller med stöd av tillstånd till vidaresändning enligt 3 kap. 5 §.

2 § Var och en som äger eller annars förfogar över en anläggning för trådsändning där TV-program vidaresänds till allmänheten och varifrån sändningarna når fler än 100 bostäder skall i varje kommun där han eller hon har en sådan anläggning kostnadsfritt tillhandahålla ett särskilt bestämt utrymme för sändningar av TV-program från ett eller flera av Radio- och TV-verket utsedda företag (lokala kabelsändarföretag).

3 § Vad som sägs i 1 och 2 §§ gäller inte om vidaresändningarna i anläggningen endast avser TV-program från sändare på jordytan på lägre frekvens än 3 gigahertz.

4 § Den som vidaresänder TV-program med hjälp av radiovågor på frekvens över 3 gigahertz skall i varje kommun där han eller hon bedriver en sådan verksamhet kostnadsfritt tillhandahålla ett särskilt bestämt utrymme för sändningar av TV-program från ett eller flera lokala kabelsändarföretag.

5 § Ett lokalt kabelsändarföretag skall vara en sådan juridisk person som har bildats för att bedriva lokala kabelsändningar och som kan antas låta olika intressen och meningsriktningar komma till tals i sin verksamhet.

Ett lokalt kabelsändarföretag skall i sin sändningsverksamhet sträva efter vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet.

Radio- och TV-verkets förordnande av lokala kabelsändarföretag skall avse högst tre år.

6 § Radio- och TV-verket får medge undantag från skyldigheterna enligt 1, 2 och 4 §§ om det finns särskilda skäl till det.

9 kap. Granskning och tillsyn

1 § Justitiekanslern övervakar genom granskning i efterhand om sända program innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 6 kap. 2 §.

2 § Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om sända program står i överensstämmelse med denna lag och de villkor som kan gälla för sändningarna.

Bestämmelserna om reklam i 7 kap. 3, 4 och 10 §§ övervakas dock av Konsumentombudsmannen.

Sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidare-sändning enligt 3 kap. 5 § skall inte granskas av Granskningsnämnden för radio och TV.

Finner Granskningsnämnden för radio och TV att en sändning innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 6 kap. 2 §, skall nämnden göra anmälan om förhållandet till Justitiekanslern.

3 § Granskningsnämnden för radio och TV består av en ordförande och sex andra ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Granskningsnämnden för radio och TV är beslutförför med ordföranden eller en vice ordförande och ytterligare tre ledamöter. Ärenden som uppenbart inte är av större vikt eller principiell betydelse får dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande. Regeringen får föreskriva att en tjänsteman hos nämnden skall ha rätt att fatta beslut på nämndens vägnar, dock inte beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av denna lag eller de villkor som gäller för sändningarna.

Om det vid en överläggning i Granskningsnämnden för radio och TV kommer fram skiljaktiga meningar, tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken.

4 § Var och en som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen skall årligen till Radio- och TV-verket redovisa hur stor andel av verksamheten som utgjorts av sådana program som avses i 6 kap. 8 § första stycket.

5 § På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

6 § På begäran av Radio- och TV-verket skall en satellitentreprenör lämna upplysningar om vem som är uppdragsgivare, uppdragsgivarens adress, programtjänstens beteckning samt hur sändningen över satellit sker.

7 § På begäran av Radio- och TV-verket skall den som fått tillstånd av regeringen lämna upplysningar om sådana innehav av aktier eller andelar eller ingångna avtal som medför att han eller hon har inflytande i ett annat företag med sådant tillstånd. Vidare skall på begäran av Radio- och TV-verket ett företag som är tillståndshavare lämna uppgifter om sådana innehav av aktier eller andelar eller ingångna avtal som innebär att någon ensam har ett bestämmande inflytande i företaget.

8 § Den som i enlighet med 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden har spelat in ett program, skall på begäran av Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket eller Konsumentombudsmannen utan kostnad lämna en sådan inspelning till myndigheten.

10 kap. Straff och avgifter m.m.

1 § Den som uppsåtligen eller av oaksamhet sänder program utan tillstånd där tillstånd krävs enligt denna lag döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

2 § Den som uppsåtligen eller av oaksamhet sänder från en radioanläggning på öppna havet eller i lufttrummet över det eller som upprättar eller innehar en sådan anläggning, döms till böter eller fängelse i högst sex månader, om

– sändningen är avsedd att tas emot eller kan tas emot i något land som är anslutet till den europeiska överenskommelsen till förhindrande av rundradiosändningar från stationer utanför nationella territorier, eller

– sändningen orsakar att radioanvändning i något av dessa länder blir skadligt påverkad.

Den som utomlands begått ett sådant brott döms, om han eller hon finns här, efter denna lag och vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken inte är tillämplig och trots 2 kap. 5 a § första och andra styckena brottsbalken.

Åtal får väckas endast efter förordnande av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer mot

– svenska medborgare för brott som rör sändningar som inte är avsedda att tas emot eller kan tas emot i Sverige och inte heller orsakar att radioanvändningar blir skadligt påverkade här, eller

– utlännningar även i andra fall än som anges i 2 kap. 5 § brottsbalken.

3 § Den som uppsåtligen eller av oaksamhet inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 2 kap. 3 § döms till böter.

4 § Egendom som använts vid brott enligt 2 § skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat. Även utbytet av ett sådant brott skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Ett föremål som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller föremålets värde får förklaras förverkat, om det är nödvändigt för att förebygga brott eller det finns andra särskilda skäl för det.

5 § Den som åsidosätter de bestämmelser och villkor som anges i denna paragraf får åläggas att betala en särskild avgift. Detta gäller

1. villkor om annonser och sponsrade program som föreskrivits med stöd av 3 kap. 3 § första stycket,

2. bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen enligt 6 kap. 4 §,

3. bestämmelserna om annonser i 7 kap. 1 och 5–7 §§,
4. bestämmelserna om andra annonser än reklam i 6 kap. 5 § och 7 kap. 2 och 3 §§,
5. bestämmelserna om sponsring i 7 kap. 8 och 9 §§, eller
6. bestämmelsen om reklam i 7 kap. 11 §.

Vid prövning av frågan om avgift skall påföras skall rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning.

Avgiften tillfaller staten.

6 § Den särskilda avgiften fastställs till lägst fem tusen kronor och högst fem miljoner kronor. Avgiften bör dock inte överstiga tio procent av den sändandes årsomsättning under det föregående räkenskapsåret.

När avgiftens storlek fastställs skall särskilt beaktas de omständigheter som legat till grund för prövning av frågan om avgift skall påföras samt de intäkter som den sändande kan beräknas ha fått med anledning av överträdelsen.

7 § En handling som strider mot 7 kap. 3, 4 och 10 §§ skall vid tillämpningen av 4, 14 och 19 §§ marknadsföringslagen (1995:450) anses vara otillbörlig mot konsumenter. En sådan handling kan medföra marknadsstörningsavgift enligt bestämmelserna i 22–28 §§ marknadsföringslagen.

8 § Granskningsnämnden för radio och TV får besluta att den sändande på lämpligt sätt skall offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot villkor som beslutats med stöd av 3 kap. 1 §, 2 § eller 3 § andra stycket, eller bestämmelsen om beriktigande i 6 kap. 3 § första stycket.

Beslutet, som får innefatta ett föreläggande vid vite, får inte innebära att offentliggörande måste ske i den sändandes program.

9 § Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningars innehåll (6 kap. 6 och 7 §§),
2. beteckningar (6 kap. 9 §),
3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),
4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§), eller
5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–5 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

10 § Radio- och TV-verket får i föreläggande förbjuda någon att överträda beslut om sändningstid i närradion eller att låta någon annan i sitt ställe utnyttja sådan sändningstid. Föreläggandet får förenas med vite.

11 § Om någon vid upprepade tillfällen sänder våldsskildringar eller pornografiska bilder i televisionen på tider och sätt som avses i 6 kap. 2 §, får Justitiekanslern förelägga honom eller henne att inte på nytt sända sådana program på tider och på sådant sätt att det finns en betydande risk för att barn kan se programmen. Föreläggandet får förenas med vite.

12 § Om den som sänder över satellit inte har hemvist i Sverige, får Granskningsnämnden för radio och TV förelägga satellitentreprenören att följa de bestämmelser och villkor som anges i 5 §. Föreläggandet får förenas med vite.

Föreläggande enligt 9 eller 11 § får riktas mot satellitentreprenören, om den som sänder över satellit inte har hemvist i Sverige.

Visar satellitentreprenören att den som sänder över satellit fått tillgång till sändningsmöjligheten genom upplåtelse av en av satellitentreprenörens uppdragsgivare utan att satellitentreprenören godkänt det, får föreläggande enligt första eller andra stycket i stället riktas mot uppdragsgivaren.

11 kap. Återkallelse av tillstånd

1 § Ett tillstånd att sända ljudradio- eller TV-program skall återkallas på begäran av tillståndshavaren. Ett sådant beslut får också återkallas enligt vad som anges i 2–4 §§. Beslut om återkallelse enligt någon av dessa paragrafer får meddelas endast om det i betraktande av skälen för åtgärden inte framstår som alltför ingripande.

2 § Ett tillstånd som meddelats av regeringen får återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot de villkor som förenats med tillståndet med stöd av 3 kap. 1–3 §§ eller mot föreskrifterna i 6 kap. 1–5 §§ eller 7 kap. 1–10 §§.

Ett tillstånd som meddelats av regeringen får också återkallas, om tillståndshavaren förfogar över mer än ett sådant tillstånd, antingen direkt eller genom företag där tillståndshavaren på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensam har ett bestämmande inflytande. Återkallelsen skall då avse det eller de tillstånd som meddelats efter det första tillståndet.

3 § Ett tillstånd att sända närradio får återkallas om tillståndshavaren

1. inte längre uppfyller kraven enligt 4 kap. 4 §,
2. inte utnyttjat rätten att sända närradio under tre på varandra följande månader, eller
3. inte har betalat avgift i ett ärende om närradio inom föreskriven tid, och har förelagts att betala den vid påföljd att tillståndet annars kan återkallas.

Tillstånd att sända närradio får också återkallas om domstol funnit att ett program innefattat ett yttrandefrihetsbrott som innebär ett allvarligt missbruk av yttrandefriheten.

4 § I beslut om återkallelse av ett tillstånd att sända närradio får bestämmas en tid av högst ett år inom vilken tillståndshavaren inte får erhålla ett nytt tillstånd.

I fall som avses i 3 § andra stycket får domstolen bestämma att tillståndshavaren inte får erhålla ett nytt tillstånd inom en tid av högst ett år, eller om det finns synnerliga skäl, högst fem år. Detta gäller även om den som hade tillstånd när yttrandefrihetsbrottet begicks inte har tillstånd att sända närradio vid tiden för domen.

Domstolen får förordna att beslutet skall gälla även för tiden intill dess domen vinner laga kraft.

5 § Har tillstånd meddelats enligt denna lag trots att tillståndshavaren saknade behörighet enligt 3 kap. 4 § första stycket, får tillståndet återkallas endast om beslutet om tillståndet påverkats av felaktiga eller ofullständiga uppgifter från tillståndshavaren.

6 § Ett förordnande som lokalt kabelsändarföretag får återkallas om någon sändningsverksamhet inte förekommit eller om sådan verksamhet förekommit endast i obetydlig omfattning under en sammanhängande tid av minst tre månader.

12 kap. Handläggningen av ärenden om avgifter, vite och återkallelse

1 § Ärenden om återkallelse av tillstånd på grund av överträdelse av villkor som meddelats med stöd av 3 kap. 1 § eller 3 kap. 2 § 9–12 och om överträdelse av 6 kap. 1–3 §§ skall på talan av Justitiekanslern tas upp av allmän domstol.

I övriga fall prövas ärenden om återkallelse av tillstånd av Radio- och TV-verket.

2 § Har tillståndet meddelats av regeringen, får en fråga om återkallelse tas upp först efter anmälan av regeringen, om inte tillståndshavaren själv begärt att tillståndet skall återkallas.

Är det fråga om återkallelse på grund av överträdelse av bestämmelse i denna lag eller av villkor för tillstånd som skall granskas av Granskningsnämnden för radio och TV enligt 9 kap. 2 § skall Radio- och TV-verket begära in yttrande från nämnden. Tillståndet får återkallas endast om nämnden finner att överträdelsen är väsentlig.

3 § För rättegången i mål enligt 1 § första stycket tillämpas bestämmelserna för yttrandefrihetsmål. Vad som i dessa bestämmelser rör den tilltalade, skall tillämpas för den som talan om återkallelse riktar sig mot. Juryns prövning skall avse frågan om återkallelse skall ske.

Domstolen får förordna att domen skall gälla även för tiden intill dess den vinner laga kraft.

4 § Frågor om påförande av särskild avgift prövas av Länsrätten i Stockholms län på ansökan av Granskningsnämnden för radio och TV.

Frågan om särskild avgift faller, om den som talan riktas mot inte delgetts ansökan inom fem år från det överträdelsen upphörde. Ett beslut om avgift upphör att gälla om beslutet inte verkställts inom fem år från det att domen vann laga kraft.

5 § Frågor om utdömande av vite som förelagts av Justitiekanslern enligt 10 kap. 11 § prövas av allmän domstol på talan av Justitiekanslern. För rättegången i ett sådant mål tillämpas bestämmelserna för yttrandefrihetsmål. Vad som i dessa bestämmelser rör den tilltalade, skall tillämpas för den som talan om utdömande av vite riktas sig mot. Juryns prövning skall avse frågan om vitet skall dömas ut.

Frågor om utdömande av vite i andra fall prövas i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet om vite.

13 kap. Överklagande

1 § Beslut enligt denna lag av Radio- och TV-verket om meddelande av tillstånd att sända närradio, fördelning av sändningstid i närradion och återkallelse av tillstånd får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslutet gäller omedelbart, även om det överklagas.

2 § Även följande beslut av Radio- och TV-verket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, nämligen beslut om

1. beteckningar enligt 6 kap. 9 §,
2. förordnande av lokala kabelsändarföretag enligt 8 kap. 2 §,
3. återkallelse av ett sådant förordnande enligt 11 kap. 6 §, och
4. beslut enligt 8 kap. 6 § om undantag från sändningsplikt och skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag.

Beslut om återkallelse av ett förordnande som anges i 2 gäller omedelbart, även om det överklagas.

3 § Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–3 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1 och 2 samt 10 § gäller omedelbart, även om de överklagas.

4 § Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av beslut som meddelats av länsrätt enligt 1–3 §§.

5 § Andra beslut av Granskningsnämnden för radio och TV och Radio- och TV-verket än de som anges i 1–3 §§ får inte överklagas.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 december 1996.
2. Genom lagen upphävs
lagen (1966:78) om förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet,
radiolagen (1966:755),
lagen (1981:508) om radiotidningar,
närradiolagen (1982:459),
lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram,
lagen (1991:2027) om kabelsändningar till allmänheten,
lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten.
3. Bestämmelserna i 13 kap. tillämpas inte i de fall där det första beslutet i ärendet fattats före den 1 december 1996. I övrigt gäller de upphävda lagarna om sändningen ägt rum före ikraftträdandet.

Avtal mellan staten och Sveriges Radio AB

Mellan staten och programföretaget Sveriges Radio AB (nedan benämnt SR) har enligt 7 § radiolagen (1966:755) träffats följande avtal.

Allmänna bestämmelser

1 §

Detta avtal innehåller villkor för SR:s rätt att sända radioprogram i rundradiosändning utöver dem som följer 5, 6 och 18 §§ radiolagen (1966:755).

2 §

SR:s uppgift är att bedriva ljudradioverksamhet för rundradio som står i allmänhetens tjänst (public service).

Verksamheten skall bedrivas självständigt i förhållande till staten, olika intresseorganisationer och andra maktgrupper i samhället.

3 §

När Sveriges Radio Förvaltnings AB upphör att vara moderbolag till SR skall SR jämte Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) äga samtliga aktier i Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) i relation till storleken på respektive programföretags medelstilldelning från rundradioverksamhetens resultatkonto (rundradiokontot).

SR har som delägare till RIKAB ansvar för att RIKAB för statens räkning uppbär TV-avgifter och bedriver avgiftskontroll.

4 §

SR skall i enlighet med särskilt avtal svara för beredningsplanering.

5 §

SR skall sända ljudradioprogram i fyra rikstäckande kanaler, varav en kanal även skall ha regional täckning, samt tilläggstjänster i den utsträckning som behövs för programverksamheten. SR skall också sända ljudradioprogram avsedda för mottagning i utlandet. SR får inte ta flera frekvenser i FM-bandet i anspråk för sina sändningar än dem som Sveriges Riksradio AB och Sveriges Lokalradio AB använt under huvuddelen av år 1992. Detta hindrar dock inte en sådan utbyggnad som behövs för att en större andel av

den bofasta befolkningen skall kunna nås av sändningarna från de fyra rikstäckande kanalerna. (Se prop. 1991/92:140, s.46-48.)

Med rikstäckning avses att inte minst 99,8 % av den fast bosatta befolkningen i landet kan nås av sändningarna.

Den tekniska kvaliteten på sändningarna skall vara hög. Sändningarna skall ske med så god säkerhet att eventuella sändningsavbrott blir så korta som möjligt. Verksamheten skall utformas så att den inte understiger de kvalitets- och säkerhetsnivåer som sammantaget rådde för programproduktion och utsändning under år 1992.

6 §

SR skall upplåta sändningstid för sändning av utbildningsprogram från Sveriges Utbildningsradio AB.

Om oenighet uppstår mellan SR och UR om fördelning och placering av sändningstid skall frågan avgöras av en skiljenämnd enligt lagen (1929:145) om skiljemän.

7 §

SR skall planera och utföra sina sändningar så att utrymme för radiotidningsverksamhet, om så behövs, kan ges i samma tidsmässiga omfattning som under verksamhetsåret 1992.

8 §

SR skall köpa utsändningstjänster för marksändningar från Svensk Rundradio AB.

I övrigt avgör SR hur överföringstjänster m.m. skall anskaffas.

SR:s organisation

9 §

SR skall beakta de riktlinjer som riksdagen fastställt avseende organisation, arbetsordning, regional indelning, kanalstruktur, regional produktion, anlitande av utomstående och fördelning av sändningstid mellan SR och UR. (Se prop. 1991/92:140, KrU28, rskr. 329.)

10 §

SR skall bedriva regional sändningsverksamhet av minst samma omfattning som den under verksamhetsåret 1992 bedrevs av Sveriges Lokalradio AB.

11 §

SR skall ha en distriktsorganisation och sträva efter att den får en sådan uppbyggnad att förhållandena i olika delar av landet kan speglas. Det distriktsproducerande utbudet bör både spegla respektive områdes särprägel och egenart och på ett mer allmänt sätt bidra till mångfalden i programmen.

12 §

Utöver vad som följer av 9–11 §§ bestämmer SR om regional indelning av organisationen.

13 §

Minst 40 % av allmänproduktionen i SR:s rikssändningar skall produceras utanför Stockholm.

Omfattningen av utomstående medverkan i programproduktionen skall vara hög och jämn.

Innehållet i sändningarna

14 §

SR skall ta hänsyn till ljudradions särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen.

15 §

SR skall erbjuda ett mångsidigt programutbud som kännetecknas av hög kvalitet.

Programmen skall utformas så att de genom tillgänglighet och mångsidighet i skälig omfattning tillgodoser skiftande behov och intressen hos landets befolkning. Även mindre gruppers intressen skall i görlig mån tillgodoses vid tidpunkter då en stor del av befolkningen har möjlighet att höra programmen.

Programutbudet skall som helhet präglas av folkbildningsambitioner. Det skall utformas så att utrymme ges åt en mångfald av olika åsikter och meningsriktningar och så att hänsyn tas till olika förutsättningar hos befolkningen. Förnyelse av programinnehållet skall främjas.

Ett mångsidigt utbud av program på svenska språket skall tillhandahållas och svenska artister och verk av svenska upphovsmän skall i betydande omfattning förekomma i SR:s sändningar.

(Se prop. 1991/92:140, s. 53–60 och KrU28, s. 20–31.)

16 §

Bestämmelserna i 14 och 15 §§ innebär skyldighet för SR att bl.a.

1. meddela nyheter samt kommentera eller på annat sätt belysa händelser och skeenden och därvid ge den allsidiga information som medborgarna behöver för att vara orienterade och ta ställning i samhälls- och kulturfrågor,
2. stimulera till debatt kring viktigare samhälls- och kulturfrågor,
3. granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna samt spegla verksamheten inom sådana organ och inom andra sammanslutningar och föreningar,
4. tillvarata och utveckla ljudradions särskilda förutsättningar att ge upplevelser och stimulera fantasin och därigenom ge möjligheter till inlevelse, engagemang och förströelse,
5. främja konstnärlig och kulturell förnyelse samt bedriva skapande verksamhet med konstnärliga uttrycksformer,
6. bevaka och granska händelser och utveckling på kulturlivets olika områden samt i samspel med det övriga kulturlivet stimulera och förmedla olika kulturaktiviteter,
7. i skälig omfattning tillgodose olika intressen i fråga om bl.a. religion, kultur och vetenskap,
8. ta särskild hänsyn till språkliga och etniska minoriteter samt
9. ta särskild hänsyn till olika grupper av funktionshindrade.

17 §

SR:s program för sändning till utlandet skall ge dels svenska som befinner sig utomlands, dels utländsk publik möjlighet att få information om och upprätthålla kontakt med Sverige. Programmen bör ge kunskap om Sverige och bidra till förståelse för det svenska samhället.

Bestämmelserna i 14–16 §§ skall tillämpas med avseende på varje språkgrupp för sig och med beaktande av den speciella karaktären hos sändningarna till utlandet.

18 §

I fråga om program om och för funktionshindrade samt verksamhet på invandrar- och minoritetsspråk får SVT, SR och UR sams om fördela ansvaret för olika slags insatser.

SVT:s, SR:s och UR:s samlade resurser för dessa två områden under ett verksamhetsår, uttryckt i fast prisläge, skall dock för respektive område minst vara oförändrade i jämförelse med verksamhetsåret 1992.

Eventuella överenskommelser mellan SVT, SR och UR i fråga om ansvarsfördelningen för program om och för funktionshindrade samt verksamhet på invandrar- och minoritetsspråk skall tillställas Radionämnden.

19 §

SR skall se till att språkvårdsfrågor beaktas i programverksamheten.

20 §

SR skall före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet.

Ämnesval och framställning skall ta sikte på vad som är väsentligt.

21 §

Den enskildes privatliv skall respekteras i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat.

22 §

På begäran av statlig eller kommunal myndighet skall SR sända meddelande som är av vikt för allmänheten. SR skall tillse att meddelandet ges en lämplig utformning och att det inte genom sin omfattning eller på annat sätt inverkar menligt på programverksamheten.

23 §

SR skall skyndsamt tillställa Radionämnden det material som nämnden anser sig behöva för sin granskningsverksamhet.

24 §

Det åligger SR att i program på lämpligt sätt redogöra för beslut av Radionämnden enligt vilket bolaget har brutit mot bestämmelserna i 6 § radiolagen (1966:755) eller detta avtal. Om radionämndens beslut avser att SR har avslagit en begäran om beriktigande, skall bolaget redogöra för nämndens slutsatser och skälen för dessa.

Genmäle och beriktigande

25 §

SR skall beriktiga felaktig sakuppgift när detta är påkallat.

Den som har befogat anspråk på att bemöta ett påstående skall beredas tillfälle till genmäle.

26 §

Begäran om beriktigande eller genmäle skall behandlas skyndsamt. Har begäran gjorts skriftligen skall SR, såsom närmare anges för vissa fall i 28 §, underrätta Radionämnden.

27 §

Bifalls begäran om beriktigande, skall ett beriktigande sändas så snart det kan ske i ett för publiken naturligt sammanhang.

Bifalls begäran om genmäle, skall ett genmäle sändas så snart det kan ske i eller i anslutning till program av samma eller likartad karaktär som det som anmärkningen avser.

28 §

Om en skriftlig begäran om beriktigande eller genmäle har avslagits av SR skall SR dels lämna information till den berörde om förutsättningarna för att hos Radionämnden anmäla SR:s beslut eller SR:s handläggning av ärendet, dels underrätta Radionämnden om sitt beslut. Ett beslut om avslag skall innehålla uppgifter om skälen till avslaget. Underrättelse till Radionämnden behöver dock endast göras om begäran gjorts av någon som saken rör.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller endast i fråga om sådan begäran om beriktigande eller genmäle som har kommit in till SR inom sex månader efter sändningen av det program som anmärkningen avser.

Reklam och sponsring

29 §

SR får inte sända reklam mot vederlag eller program mot betalning.

30 §

Utan hinder av 29 § får sändning av sponsrade program ske på de villkor som anges nedan i punkterna 1–4.

Med sponsrade program avses program som helt eller delvis bekostas av någon som inte är engagerad inom radio eller TV eller med att framställa audiovisuella verk, under förutsättning att sponsorbidraget har tillfallit SR direkt eller medfört att SR:s kostnader för programmet påtagligt har minskat.

1. SR skall i början eller slutet av programmet, oavsett om SR eller annan producerat programmet, ange sponsorns eller sponsorernas namn eller firma. Om SR finner det lämpligt kan detta ske såväl före som efter programmet. Meddelanden om sponsorskap får inte lämnas i pauser. Meddelandet skall –

med beaktande av att ändamålet med meddelandet skall vara att upplysa publiken om sponsorskapet – ges en sådan utformning att det inte riskerar att förväxlas med sedvanliga reklaminslag i reklamfinansierad radio. Meddelandet som skall vara kort får inte åtföljas av musik och skall även i övrigt ges en neutral utformning.

2. Programmet får inte vara sponsrat av någon vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av tobaksvaror, alkoholdrycker eller receptbelagda läkemedel.

3. Programmet skall vara av evenemangskaraktär och får inte huvudsakligen avse nyheter eller nyhetskommentarer eller huvudsakligen vända sig till barn under 12 år.

4. Sändningen skall avse en allmän sammankomst eller offentlig tillställning. Om denna anordnas av SR eller annat svenskt företag som bedriver rundradiosändning skall sändningen ske inom ramen för ett åtagande gentemot Europeiska Radiounionen (EBU) – eller arrangemanget vara av motsvarande betydelse – och programmet direktsändas till flera länder. Offentlig tillställning som utgör ett sportevenemang skall dock alltid anordnas av annan än SR eller annat svenskt företag som bedriver rundradiosändning och vara av större svenskt eller internationellt intresse. Programmet får inte utgöras av en allmän sammankomst eller offentlig tillställning som anordnas under förutsättning att SR sänder den.

Om, utan att det är fråga om sponsring enligt andra stycket, bidrag till finansieringen av programmet lämnats av någon som inte är engagerad inom radio eller TV eller med att framställa audiovisuella verk, skall upplysning om detta lämnas i början eller slutet av programmet. Sådan upplysning behöver dock inte lämnas om uppgiften inte kan erhållas utan svårighet eller det är uppenbart att den skulle sakna betydelse för lyssnarna.

Ekonomiska förutsättningar

31 §

Staten ställer medel till SR:s förfogande för verksamheten.

SR skall inom den tillgängliga ekonomiska ramen göra de prioriteringar som krävs för att uppfylla målen med verksamheten.

Verksamheten skall bedrivas rationellt. Utvecklingen av verksamheten skall bl.a. syfta till ökad effektivitet och förbättrad produktivitet.

32 §

SR skall årligen före den 1 september till regeringen inge en anslagsframställning som underlag för regeringens förslag till riksdagen året därpå.

Anslagsframställningen skall bl.a. innehålla redovisningar av den genomförda verksamheten. Redovisningarna i anslagsframställningen skall visa hur programföretagen uppfyller och har för avsikt att uppfylla sina åtaganden enligt detta avtal och enligt de riktlinjer som riksdagen fastställt för programföretagens verksamhet.

Vidare skall ingå redovisningar av SR:s planer för verksamheten. Härvid skall särskilt redovisas en flerårig plan för insatser för funktionshindrade.

När Sveriges Radios Förvaltnings AB upphör att vara moderbolag till SR skall SR jämte övriga delägare av RIKAB svara för att även en redovisning avseende RIKAB:s verksamhet bifogas anslagsframställningen.

(Se prop. 1991/92:140 s. 45 och 81–82.)

33 §

SR får från rundradiorörelsens resultatkonto i mån av behov rekquirera medel avseende kostnader för mervärdesskatt vid köp av programinsamlings-tjänster.

Regeringen fastställer ett preliminärt belopp av SR:s medelstilldelning som hålls inne på rundradiokontot för detta ändamål. Utbetalning av rekvirerade medel skall ske enligt samma utbetalningsregler som för övrig medelstilldelning. Eventuella icke utnyttjade medel under ett kalenderår får disponeras för verksamheten under påföljande år. Eventuella högre rekvisitioner ur det innehållna beloppet betalas tillbaka genom kvittning mot nästa års medelstilldelning.

34 §

SR skall tillsammans med SVT och UR anslå medel för RIKAB:s kostnader i proportion till storleken på respektive programföretags medelstilldelning från rundradiorörelsens resultatkonto (rundradiokontot). Detta kan ske genom ägartillskott eller på annat sätt.

35 §

Sidoverksamheter till SR:s sändningsverksamhet skall täcka sina kostnader.

Avtalets upphörande m.m.

36 §

Om det finns skäl anta att SR i väsentlig mån har brutit mot 6 § radiolagen (1966:755) eller detta avtal, får staten påkalla utredning i frågan genom utred-

ningsmän, vilka utses enligt lagen (1929:145) om skiljemän. Om utredningen ger anledning till det, får staten säga upp avtalet.

37 §

Staten får, när avtalet upphör, inlösa byggnader, inredning och utrustning samt övriga inventarier och installationer, som tillhör SR. Kan överenskomelse ej träffas om lösenbeloppet, skall detta bestämmas av tre värderingsmän, som utses enligt lagen (1929:145) om skiljemän.

SR skall medverka till att företag som staten bestämmer utan särskilt vederlag får överta de lokaler som SR förhyrt. SR medger, att personal anställd för programverksamheten får övergå till anställning i sådant företag senast när avtalet upphör att gälla.

38 §

Twist om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal i andra frågor än sådana som rör programinnehållet, avgörs genom skiljemannaförfarande enligt lagen (1929:145) om skiljemän.

39 §

Detta avtal träder i kraft den 1 januari 1993 och gäller till och med den 31 december 1996.

Uppsägning av avtalet skall ske senast ett år före avtalstidens utgång. Avtalet förlängs med två år åt gången vid utebliven uppsägning.

Om ett beslut av riksdagen under avtalsperioden föranleder det, får vardera parten påkalla förhandlingar om ändring av villkoren i detta avtal.

Till detta avtal har fogats en protokollsanteckning som bilaga.

Av detta avtal är två exemplar upprättade och utväxlade mellan parterna.

Stockholm den

Stockholm den

För regeringen

För Sveriges Radio AB

Bilaga till avtal
mellan staten och SR

Protokollsanteckning

(Protokollsanteckning till 8 §)

Parterna är överens om att utgångspunkten för nyttjande av sändningskapacitet skall vara att SR ges möjlighet att av Svensk Rundradio AB köpa utsändnings-, programöverförings- och tilläggstjänster som ligger inom ramen för den uppgift som SR har enligt detta avtal innan sådan överkapacitet bjuds ut till andra intressenter (se prop. 1991/92:140 s. 46–48).

Avtal mellan staten och Nordisk Television AB

Inledning

A. Såsom grundläggande förutsättningar för avtalets ingående antecknas

för staten:

att bolagsordningen för Nordisk Television AB är den som framgår av bilaga 1,

att Nordisk Television AB såsom huvudägare har AB Patricia, med 25,4 procent av aktierna och 30,6 procent av rösterna, Försäkringsbolaget SPP Ömsesidigt, med 19 procent av aktierna och 2,3 procent av rösterna, Investment AB Agro, med 6,33 procent av aktierna och 7,63 procent av rösterna, Lantbrukarnas Ekonomi AB med 6,34 procent av aktierna och 7,64 procent av rösterna, Slakteriförbundet Ekonomisk Förening med 6,33 procent av aktierna och 7,63 procent av rösterna, Bokförlaget Natur & Kultur med 6,6 procent av aktierna och 8 procent av rösterna samt Industriförvaltnings AB Kinnevik med 30 procent av aktierna och 36,2 procent av rösterna,

att ovan angivna huvudägare till Nordisk Television AB i skrivelse till regeringen åtagit sig att verka för att Nordisk Television AB kommer att låta bygga ut sändarnätet för att uppnå en hushållstäckning enligt nedan angivna åtagande, att de inte träffat eller kommer att träffa överenskomelser som påverkar den rösträtt, som ägare har i kraft av sitt aktieinnehav samt att de även i övrigt har åtagit sig att verka för att avtalet uppfylls och att de förutsättningar som här antecknas som grunder för regeringens ingående av avtalet inte förändras i väsentlig mån, på sätt som framgår av bilaga 2,

för Nordisk Television AB:

att regeringen för riksdagen kommer att lägga fram förslag om den koncessionsavgift bolaget skall erlagga till staten. Förslaget avses ha i huvudsak följande innehåll.

Koncessionsavgiften skall bestå av en fast och en rörlig del. Den fasta avgiften utgör 50 milj. kr. per kalenderår. Den rörliga avgiften skall beräknas på grundval av de intäkter som bolaget erhåller som vederlag för att sända annonser. Den skall utgöra 20 % av de intäkter som överstiger 750 men inte 1 000 milj. kr., 40 % av intäkter som överstiger 1 000 men inte 2 000 milj.

kr. och 50 % av intäkter som överstiger 2 000 milj. kr., allt räknat per kalenderår. Den fasta avgiften och beloppsgränserna för den rörliga avgiften avser år 1992 och skall för tiden efter år 1992 justeras med hänsyn till förändringar i penningvärdet.

Med intäkt till bolaget skall likställas betalning som sker till annan än bolaget under sådana förhållanden att det står klart att det rör sig om vederlag för att sända annonser. Periodiseringen av intäkterna skall ske enligt bokföringsmässiga grunder.

Den fasta avgiften skall erläggas med en tolfedel senast den sista i varje månad. Den rörliga avgiften erläggs senast den 31 mars året efter det kalenderår som avgiften avser.

Om Sveriges Television AB eller annat programföretag som ensamt eller i samverkan med andra bedriver rikstäckande televisionssändningar i mark-sändarnät får tillstånd att sända reklam mot vederlag skall någon konces-sionsavgift inte längre utgå.

B. Vidare antecknas att:

Nordisk Television AB åtar sig

- att* genom sättet att organisera verksamheten medverka till uppbyggnaden av en fristående programindustri,
- att* vid marksändningarnas början sända 40 timmar per vecka för att sedan successivt bygga ut programverksamheten till den nivå som anges i 6 § nedan. Avsikten är att därefter ytterligare stärka programambitionen och öka sändningstiden,
- att* redan i utgångsläget låta producera minst 40 procent av de program som avses i 6 § punkt 5 a hos produktionsföretag som är verksamma utanför Stockholms län,
- att* omgående etablera ett regionalt centrum i Malmö med 15 medarbetare och där bygga upp kapacitet för reguljära direktsändningar. Utgångs-punkten är en kvalificerad nyhetsredaktion. Därutöver skapas resurser för att spegla samhälle och kultur i södra Sverige,
- att* omgående etablera en EG-redaktion i Malmö för bevakning av "det nya Europa" genom nyhetsinslag, nyhetsdokumentärer och nyhetsmagasin,
- att* etablera en kvalificerad nyhetsredaktion i Göteborg som på 3 års sikt ska nå en redaktionell och teknisk resursnivå som motsvarar den i Malmö,
- att* lokalisera en sportredaktion till Göteborg efter det att Nordisk Television AB erhållit medlemskap i EBU,

- att* etablera en kvalificerad nyhetsredaktion i Norrland som på 5 års sikt ska nå en redaktionell och teknisk resursnivå som motsvarar den i Malmö,
- att* för den regionala nyhetsbevakningen teckna löpande kontrakt med minst 20 produktionsbolag utanför storstadsregionerna,
- att* medverka vid en översyn av den svenska filmpolitiken samt att medverka till en lösning som innebär att bolaget bidrar till den svenska filmproduktionen på villkor som i princip motsvarar vad som kommer att gälla för var och en av kanalerna i Sveriges Television AB,
- att* träda i förhandling med regeringen om de villkor som skall gälla för sändningarna om Sverige kommer i krig eller krigsfara eller liknande utomordentliga förhållanden samt
- att* lata sända ut sina program över ett nät av marksändare som är tekniskt samordnat med det sändarnät som används för distribution av Sveriges Televisions sändningar och som byggs ut enligt en plan. Utbyggnadstakten skall vara sådan att ungefär följande andelar av Sveriges befolkning kan ta emot programmen från marksändare vid olika tidpunkter, nämligen 50 % då sändningarna inleds, 70 % sex månader därefter, 98 % ytterligare tolv månader därefter samt 99,8 % före utgången av år 1997. Utbyggnadstakten skall dock högst motsvara den takt i vilken Televerket uppfyller sin utbyggnadsplan för sändningsnätet. Under förutsättning att programmen under hela avtalets giltighetstid sänds ut över en satellit med en signalstyrka av lägst ca 44 dBW i hela Sverige samt att Nordisk Television AB fr.o.m. sändningarnas början erbjuder personer bosatta inom de områden i Sverige som enligt utbyggnadsplanen inte kommer att nås av utsändningarna från marksändare att förvärva satellitmottagningsutrustning för ett pris som motsvarar 1 000 kr, justerat årligen med början den 1 januari 1993 med förändringen av konsumentprisindex under föregående år, eller, om Nordisk Television AB sänder från annan satellit än Tele-X, för 50 procent av gällande konsumentpris för sådan utrustning, behöver emellertid endast ca 98 % av Sveriges befolkning kunna ta emot programmen från marksändare vid utgången av år 1997.

Mellan staten och Nordisk Television AB har enligt 7 och 17 §§ radiolagen (1966:755) träffats följande avtal.

Allmänt

1 §

Detta avtal avser sådana rundradiosändningar av televisionsprogram som Nordisk Television AB bedriver med regeringens tillstånd. Avtalet innehåller villkor för sändningsrätten utöver de som följer av föreskrifterna i 6 och 8–15 §§ radiolagen (1966:755).

Reklam, sponsring m.m.

2 §

Nordisk Television AB får endast under annonstid sända reklam mot vederlag och program mot betalning.

3 §

Nordisk Television AB får sända sponsrade program på de villkor som anges i tredje–femte styckena.

Med ett sponsrat program avses ett program som helt eller delvis har bekostats av någon som inte är engagerad inom radio eller television eller med att framställa audiovisuella verk och med vilken Nordisk Television AB har träffat avtal härom.

Nordisk Television AB skall i början eller slutet av programmet ange sponsorns eller sponsorernas namn eller firma. Om Nordisk Television AB finner det lämpligt kan detta ske såväl före som efter programmet. Meddelanden om sponsorskap får också lämnas en gång i pauser i sportprogram, där det förekommer längre pauser, eller i pauser i program som avser föreställningar eller evenemang med pauser för publiken. Sådana meddelanden skall vara korta och ske genom användande av stillbild. Vid angivandet av sponsorskapet får sponsorns logotype användas. Musik som är typisk för eller annars knuten till sponsorn får inte användas.

Programmet får inte vara sponsrat av någon vars huvudsakliga verksamhet gäller tillverkning eller försäljning av tobaksvaror, alkoholdrycker eller receptbelagda läkemedel.

Programmet får inte huvudsakligen avse nyheter eller nyhetskommentarer eller huvudsakligen vända sig till barn under 12 år.

Programverksamheten

4 §

Nordisk Television AB skall sända ett mångsidigt programutbud av god kvalitet. Programutbudet skall utformas så att det i skälig omfattning tillgodoser skiftande behov och intressen hos landets befolkning och så att utrymme ges åt en mångfald av olika åsikter och meningsriktningar. Sändningarna skall innehålla såväl nyhetsprogram och informativa program som underhållningsprogram och TV-dramatik. Möjligheten att bli ytterligare en kanal för opinionsbildning skall tas tillvara bl.a. genom att slå vakt om den fria åsiktsbildningen. Programmen skall ge kunskaper och upplevelser, förmedla erfarenheter och skänka god underhållning.

Ett rikt utbud av program på svenska språket skall utgöra minst hälften av programutbudet. Verk av svenska upphovsmän skall i betydande omfattning förekomma i sändningarna. Händelser och skeenden i olika delar av landet skall speglas i programmen.

Utländska program skall spegla olika kulturkretsar, inom och utom Europa.

Nordisk Television AB skall ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen.

5 §

Bestämmelserna i 4 § innebär skyldighet för Nordisk Television AB att bl.a.

1. förmedla nyheter, kommentera dessa och belysa händelser och skeenden och därvid ge den allsidiga information som medborgarna behöver för att vara orienterade.
2. stimulera till debatt i samhälls- och kulturfrågor.
3. granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna samt spegla verksamheten inom sådana organ.
4. utveckla mediets möjligheter att förmedla upplevelser och stimulera fantasin.

6 §

Efter en successiv uppbyggnadsperiod på två år från sändningarnas början skall Nordisk Television AB uppfylla sina skyldigheter enligt 4 och 5 §§ genom att

1. sända program under i genomsnitt minst 50 timmar per vecka under ett kalenderår.
2. dagligen sända program som huvudsakligen består av nyheter. Under de nio månader av året som utgör högsäsong skall tiden för dessa program ej understiga 10 timmar per vecka.

3. dagligen sända program avsedda för barn under 12 år. Under de nio månader av året som utgör högsäsong skall tiden för dessa program ej understiga 5 timmar per vecka.

En övervägande del av programmen skall vara svenska eller nordiska.

4. under året sända minst 40 timmar program som utgörs av svensk eller nordisk TV-dramatik.

5. utöver program som avses under punkt 2, under i genomsnitt minst 15 timmar per vecka sända program som antingen

a. producerats på beställning från Nordisk Television AB av fristående produktionsföretag eller

b. består av svenska filmer som har haft biografpremiär under de senaste fem åren eller

c. består av svenska kortfilmer som har färdigställts under de senaste fem åren eller producerats inom Nordisk Television AB.

I de sändningstider som avses i denna paragraf inräknas inte repriser av program som Nordisk Television AB sänt senare än en månad före det aktuella sändningstillfället och inte heller sändningar av testbild, text eller stillbilder, med eller utan ljud.

7 §

I nödsituationer skall Nordisk Television AB på begäran av statlig myndighet utan särskild ersättning sända meddelande som är av vikt för allmänheten.

8 §

Den enskildes privatliv skall respekteras i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat.

9 §

Nordisk Television AB skall beriktiga felaktig sakuppgift när detta är påkallat.

Den som har befogat anspråk på att bemöta ett påstående skall beredas tillfälle till genmäle.

10 §

Begäran om beriktigande och genmäle skall behandlas skyndsamt.

11 §

Bifalls begäran om beriktigande, skall ett beriktigande sändas så snart det kan ske i ett för publiken naturligt sammanhang.

Bifalls begäran om genmäle, skall ett genmäle sändas så snart det kan ske i eller i anslutning till program av samma eller likartad karaktär som det som anmärkningen avser.

12 §

Nordisk Television AB skall genast underrätta radionämnden om begäran om beriktigande eller genmäle som har framställts skriftligen hos Nordisk Television AB av den som saken rör och som har kommit in till Nordisk Television AB inom sex månader efter sändningen av det program som anmärkningen avser.

Nordisk Television AB:s beslut med anledning av en begäran som avses i första stycket skall genast tillställas radionämnden. Har Nordisk Television AB avslagit begäran, skall beslutet innehålla uppgifter om skälen till detta.

13 §

Nordisk Television AB skall skyndsamt tillställa radionämnden det material som nämnden anser sig behöva för sin granskningsverksamhet.

14 §

Nordisk Television AB skall i program på lämpligt sätt redogöra för beslut av radionämnden, enligt vilket företaget har överträtt bestämmelserna i radiolagen eller i detta avtal. Om radionämndens beslut avser att Nordisk Television AB har avslagit en begäran om beriktigande, skall Nordisk Television AB redogöra för nämndens slutsatser och skälen för dessa.

15 §

Om riksdagen skulle besluta att de uppgifter som åvilar radionämnden i stället skall fullgöras av annan myndighet skall vad som i detta avtal sägs om radionämnden i stället gälla den nya myndigheten.

Sändningarnas början

16 §

Sändningarna skall påbörjas före utgången av februari 1992.

Avtalstid m.m.

17 §

Avtalet gäller till utgången av februari 1998.

Uppsägning av avtalet skall ske senast två år före avtalstidens utgång. Avtalet förlängs med tre år åt gången vid utebliven uppsägning.

18 §

Om förutsättningarna för Nordisk Television AB:s verksamhet enligt detta avtal förändras i väsentlig mån, t.ex. genom införande av skatt på reklam i television, skall staten på begäran av Nordisk Television AB medverka i förhandlingar om villkoren i detta avtal.

19 §

Finner regeringen skäl att anta att Nordisk Television AB i väsentlig mån brutit mot bestämmelserna i radiolagen eller detta avtal, eller att de grundläggande förutsättningar för avtalets ingående som för statens del antecknats i inledningen i väsentlig mån förändrats, och parterna är oense härom, får staten – under förutsättning att staten skriftligen anmodat Nordisk Television AB eller, i förekommande fall Nordisk Television AB:s huvudägare, att vidta rättelse, vidta åtgärder för att förhindra fortsatt eller förnyade avtalsbrott eller de andra åtgärder som i varje fall må anses erforderligt och att sådana åtgärder ej vidtagits inom skälig tid – påkalla utredning i frågan genom skiljemän. För utseende av skiljemännen och för deras handläggning och avgörande av saken gäller lagen (1929:145) om skiljemän. Om skiljemännens avgörande ger anledning till det, eller om parterna är ense om att en väsentlig överträdelse eller väsentlig förändring av förutsättningarna föreligger, får staten säga upp avtalet.

20 §

Nordisk Television AB får säga upp avtalet till omedelbart upphörande om de grundläggande förutsättningar för avtalets ingående som för bolagets del antecknats i inledningen i väsentlig mån förändrats.

Till detta avtal har fogats bolagsordningen för Nordisk Television AB som bilaga 1, skrivelse från huvudägarna som bilaga 2 samt vissa protokollsanteckningar som bilaga 3.

Av detta avtal är två exemplar upprättade och utväxlade mellan parterna.

För regeringen

För Nordisk Television AB

Bilaga 7.1

Bolagsordning för Nordisk Television AB

- § 1 Bolagets firma är Nordisk Television AB.
- § 2 Bolaget ska ägna sig åt utveckling, uppbyggnad och drift av en tv-kanal, sänd via marknät och/eller satellit och/eller kabel-tv-nät. Vidare ska bolaget köpa in, utveckla, producera och marknadsföra tv-program och filmer samt idka därmed förenlig verksamhet.
- § 3 Bolagets aktiekapital ska utgöra lägst 75 miljoner kronor och högst 300 miljoner kronor.
Aktierna ska kunna utges i två serier, betecknade serie A och serie B. Antalet aktier av serie B får utgöra högst en fjärdedel av det totala antalet aktier.
Vid omröstning på bolagsstämma medför aktie av serie A tio röster och aktie av serie B en röst.
- § 4 Aktie ska lyda på 100 kronor.
- § 5 Styrelsen ska ha sitt säte i Stockholm.
- § 6 Styrelsen ska bestå av lägst tre och högst tio ledamöter med lägst en och högst fyra suppleanter. Ledamöter och suppleanter väljs årligen på ordinarie bolagsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie bolagsstämma hållits.
- § 7 Två auktoriserade revisorer och två revisorssuppleanter utses årligen på ordinarie bolagsstämma för tiden intill dess nästa ordinarie bolagsstämma hållits. En av revisorerna jämte dennes suppleant skall utses av regeringen.
- § 8 Bolagets räkenskapsår ska omfatta tiden 1/1–31/12.
- § 9 Ordinarie bolagsstämma hålls en gång årligen inom sex månader efter räkenskapsårets utgång. Vid ordinarie bolagsstämma ska följande ärenden förekomma till behandling:
1. Val av ordförande vid stämman
 2. Justering av röstlängd
 3. Val av justeringsmän
 4. Fråga om stämman blivit behörigen sammankallad

5. Föredragning av förvaltningsberättelsen, resultat- och balansräkningarna samt revisionsberättelsen samt fråga om resultat- och balansräkningarnas fastställelse
6. Fråga om ansvarsfrihet för styrelseledamöter eventuell verkställande direktör
7. Beslut angående bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen
8. Fastställande av antalet styrelseledamöter och styrelsesuppleanter samt revisorer och revisorssuppleanter
9. Val av styrelseledamöter och revisorer samt suppleanter för dessa
10. Fastställande av styrelse- och revisorsarvoden
11. Övriga ärenden, vilka i behörig ordning hänskjutits till stämman.

§ 10 Kallelse till bolagsstämma och andra meddelanden till aktieägarna ska ske genom brev med posten, kallelsen till bolagsstämman tidigast fyra och senast två veckor före stämman.

§ 11 Av bolagets aktier får endast så många, att det vid varje tidpunkt motsvarar mindre än 40 % av hela aktiekapitalet och 20 % av röstetallet, genom teckning eller överlåtelse förvärvas av:

1. Utländsk medborgare och annat utländskt rättssubjekt,
2. svenskt aktiebolag, som inte har utlänningsförbehåll i bolagsordningen,
3. svenskt handelsbolag, om någon av bolagsmännen är kontrollsubjekt,
4. svensk stiftelse, om stiftelsen inte är ett allmännyttigt bostadsföretag,
5. svensk ekonomisk förening, som är kontrollssubjekt.

Uttrycken utlänningsförbehåll och kontrollssubjekt i första stycket har den innebörd, som anges i 3 och 4 §§ lagen (1982:617) om utländska förvärv av svenska företag m.m. (företagsförvärvslagen) samt 5 § promulgationslagen (1982:619) till nämnda lag.

Utan hinder av förbehållet enligt första stycket får bolagets aktier förvärvas av

- a) svenskt bolag, som avses i 2 § företagsförvärvslagen,
- b) svensk stiftelse eller svensk ekonomisk förening, som innehar tillstånd enligt 3 § 3 st nämnda lag.

Förbehållet utgör inte heller hinder för förvärv av aktier till aktiefond enligt aktiefondslagen (1974:931) eller av andelar i sådan fond.

§ 12 Tillägg av bestämmelse till denna bolagsordning eller ändring av §§ 2, 3, 7 andra punkten, 11 och 12 får inte ske utan regeringens tillstånd.

Till Regeringen

Undertecknade ägare till Nordisk Television AB vill härmed ange följande inriktning avseende vårt ägande i bolaget.

Ägarna till Nordisk Television AB har gått in i projektet bl.a. mot bakgrund av en önskan om att öka mångfalden i det svenska medieutbudet. Vi har redan från början varit klart medvetna om att det rör sig om ett högriskprojekt, där uppbyggnaden av verksamheten inte kan baseras på erfarenhet av liknande verksamhet i vårt land. Vi har ambitionen att genom en långsiktig satsning bidra till en sund utveckling av den marksända reklamfinansierade TV-kanalen i Sverige.

Vi har redan investerat betydande belopp i planering och uppbyggnad av TV4. Detta är ett uttryck för det ägaransvar vi känner för vårt engagemang. För att ytterligare stärka företaget och dess finansiella ställning kan tillkommande kapital komma att tecknas av svenska eller utländska företag. Det totalt satsade riskkapitalet kommer därmed att uppgå till 900 milj. kr., varav minst 75 milj. kr. utgör aktiekapital.

När koncessionen erhålles kommer vårt ägaransvar att innebära att vi verkar för att ge Nordisk Television AB de ekonomiska och finansiella resurser som krävs för att säkerställa utvecklingen av verksamheten till ett lönsamt företag. Vi är därvid beredda att – om så erfordras – för perioden t.o.m. 28 februari 1994 ställa ut garantier för finansiering uppgående till 200 milj.kr.

Mot bakgrund av det avtal som kan komma att träffas mellan Staten och Nordisk Television AB uttalar ägarna till Nordisk Television AB följande:

att ägarnas avsikt är ett långsiktigt ägande.

att ägarna ska tillse att ägarstrukturen inte förändras på så sätt att de grundläggande förutsättningarna för bolagets verksamhet rubbas. I detta avseende hänvisas till protokollsanteckning till avtalet mellan staten och Nordisk Television AB.

att ägarna skall tillse att utländska rättssubjekt vid varje tidpunkt kommer att äga mindre än 30 % av hela aktiekapitalet och inneha mindre än 20 % av röstetalet.

att ägarna inte träffat eller kommer att träffa överenskommelser som påverkar den rösträtt, som ägare har i kraft av sitt aktieinnehav.

- att* ägarna ska verka för att erforderliga medel ställs till förfogande för Nordisk Television AB för den händelse ekonomiska och finansiella tillskott utöver den finansiering som hittills ställts till förfogande skulle kunna komma att erfordras.
- att* ägarna åtar sig att verka för att Nordisk Television AB kommer att låta bygga ut sändarnätet enligt åtagandet i det avtal som kan komma att träffas mellan staten och Nordisk Television AB.
- att* ägarna även i övrigt skall verka för att avtalet uppfylls och att de förutsättningar som i avtalet antecknas som grunder för regeringens ingående av avtalet inte förändras i väsentlig mån.

Stockholm den 4 november 1991

AB Patricia

Slakteriförbundet Ekonomisk
Förening

Försäkringsbolaget SPP
Ömsesidigt

Bokförlaget Natur & Kultur

Investment AB Agro

Industriförvaltnings AB
Kinnevik

Lantbrukarnas Ekonomi AB

Protokollsanteckningar

Nordisk Television AB är införstått med att regeringen avser att lägga fram ett lagförslag för riksdagen med innebörden att radionämnden får tillgång till vitessanktioner i vissa fall. Om radionämnden finner att ett programföretag har överträtt bestämmelserna i 9–15 §§ radiolagen (1966:755) eller bestämmelser i avtal mellan regeringen och programföretaget som slutits med stöd av 7 § andra stycket radiolagen avses nämnden få möjlighet att förelägga programföretaget att följa bestämmelserna. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Frågor om utdömande av vite skall prövas av domstol.

I anslutning till diskussionerna om avtalstidens längd antecknar Nordisk Television AB och regeringen följande uttalande i prop. 1990/91:149 om radio- och TV-frågor (s. 171):

"Det är också nödvändigt att nu överväga vad som skall hända vid den första koncessionsperiodens slut. Staten måste då ta ställning till om en ny koncession skall beviljas, ifall programföretaget önskar det. En viktig faktor vid bedömningen kommer givetvis att vara hur väl programföretaget uppfyllt de villkor som gäller för sändningstillståndet. Brister härvidlag bör kunna föranleda att koncessionen utlyses på nytt så att andra företag får tillfälle att anmäla intresse för att bedriva verksamheten.

Om både staten och programföretaget är överens om saken bör en fortsatt koncession emellertid kunna beviljas utan att koncessionen utlyses på nytt.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört anser jag att programföretaget, om det så önskar, bör kunna påräkna koncession i ytterligare tre år om inte regeringen senast två år före avtalsperiodens slut har meddelat att fortsatt koncession inte avses komma att beviljas företaget.

I samband med att ett nytt koncessionsbeslut skall meddelas kan staten och programföretaget givetvis önska förändra villkoren i olika avseenden. Erfarenheterna av den gångna avtalsperioden kan påverka bedömningen, liksom viktiga förhållanden som kan ha förändrats sedan det första avtalet slöts. Genom konstruktionen med successiva förlängningar blir det möjligt att vart tredje år ta upp olika villkor i avtalet till prövning."

Regeringen är införstådd med att en notering på marknaden av Nordisk Television AB:s aktier kommer att ske varvid dock huvudägarna – med bibe-

hållande av sina inbördes relativa innehav och röstetal – gemensamt innehar minst 50 procent av bolagets aktier.

Ägarna har uppfattat det som att de kan påräkna regeringens godkännande till överlåtelse av aktier i Nordisk Television AB under förutsättning att de riktlinjer beträffande ägande som kommit till uttryck i prop. 1990/91:149 om radio- och TV-frågor upprätthålls samt att sådan överlåtelse inte länder bolaget till men.

För den händelse regeringen ger annat programföretag än Sveriges Television AB, som ensamt eller i samverkan med andra bedriver rikstäckande televisionssändningar i marksändarnät, tillstånd att sända reklam mot vederlag, skall regeringen och Nordisk Television AB uppta överläggningar om de justeringar av koncessionsavgiften som bör föranledas härav. Regeringen avser att inkomma till riksdagen med förslag om sådan förändring.

Avtal mellan staten och Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB för krig och krigsfara

Mellan staten och Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB har träffats följande avtal.

1 §

Om landet befinner sig i krig skall Utbildningsradions resurser tillföras de två andra bolagen som skall utgöra självständiga organisationer inom totalförsvaret och lyda direkt under regeringen.

Om landet befinner sig i krigsfara får regeringen förordna att vad som sägs i första stycket skall gälla.

2 §

De bestämmelser om bolagens programverksamhet som intagits i avtal mellan staten och bolagen skall vara vägledande också för den verksamhet som bedrivs under krig eller krigsfara.

3 §

Bolagen skall i enlighet med de föreskrifter som regeringen meddelar och i samråd med vederbörliga statliga myndigheter och Svensk Rundradio AB utarbета de beredningsplaner som behövs för verksamheten i krig och vid krigsfara.

4 §

Verkställande direktörerna för Sveriges Television AB och Sveriges Radio AB ansvarar för att bolagen håller erforderlig beredskap. De har till sin hjälp en av regeringen utsedd rådgivande nämnd om fem personer.

5 §

Uppstår delade meningar om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skall regeringen avgöra frågan.

Detta avtal träder i kraft den 1 januari 1993 och gäller under samma tid som avtalen om bolagens verksamhet mellan staten och respektive bolag.

Av detta avtal är fyra exemplar upprättade och utväxlade

Stockholm den

För regeringen

För Sveriges Television AB

För Sveriges Radio AB

Sveriges Utbildningsradio AB

Avtal för krig och krigsfara

Mellan staten och TERACOM Svensk Rundradio Aktiebolag, nedan kallad Svensk Rundradio, har träffats följande avtal.

§ 1.

Befinner sig landet i krig eller krigsfara skall Svensk Rundradio följa de anvisningar regeringen meddelar i fråga om totalförsvar och beredskapsplanering.

§ 2.

Svensk rundradio skall i enlighet med de anvisningar som regeringen meddelar, och i samråd med vederbörande statliga myndighet, utarbeta erforderliga beredskapsplaner för verksamheten under krig eller vid krigsfara. Vid tillämpningen av förordningen (1977:55) om vissa statliga myndigheters beredskap mm skall Svensk Rundradio jämföras med myndighet.

§ 3.

Svensk Rundradio skall vid beredskapsplaneringen, under tiden fram till och med den 31 december 1992 samråda med Sveriges Radio Aktiebolag såsom moderbolag i den koncern i vilken bl a Sveriges Television Aktiebolag, Sveriges Riksradio Aktiebolag, Sveriges Lokalradio Aktiebolag och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolag ingår. För tiden från och med den 1 januari 1993 skall samrådet avse de självständiga programföretagen Sveriges Television Aktiebolag, Sveriges Radio Aktiebolag och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolag.

§ 4.

Uppstår delade meningar rörande tolkningen eller tillämpningen av detta avtal, skall frågan hänskjutas till regeringen för avgörande.

§ 5.

Detta avtal träder i kraft den 1 juli 1992 och skall gälla tills vidare, dock längst så länge som staten har motsvarande avtal med programföretagen Sveriges Television Aktiebolag, Sveriges Radio Aktiebolag och Sveriges Utbildningsradio Aktiebolag.

Stockholm den 29/6 1992

För staten

Birgit Friggebo

Stockholm den 1 juli 1992

För TERACOM Svensk Rundradio AB

Gösta Gunnarsson

Överenskommelse

Mellan Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Styrelsen för Psykologiskt Försvar (SPF) har följande överenskommelse träffats om verksamheten vid krig och krigsfara. Överenskommelsen ersätter tidigare träffad överenskommelse mellan Styrelsen för Psykologiskt Försvar och koncernen Sveriges Radio AB från 85-08-14.

§ 1.

Samarbetet mellan SR, SVT och SPF skall ske med beaktande av för rundradioverksamheten gällande lagar och avtal. SR, SVT och SPF skall i samarbete verka för att under krig och krigsfara befolkningens försvarsvilja och motståndanda bevaras och stärks.

SR skall vidare samarbeta med UD och SPF genom sitt till utlandet riktade ljudradioprogram verka för snabb och korrekt information från Sverige till publik i utlandet.

§ 2.

SPF Skall fortlöpande orientera SR och SVT om det allmänna läget, om folkstämningen och andra förhållanden av betydelse för rundradioverksamheten.

§ 3.

SR och SVT skall fortlöpande orientera SPF om programverksamheten i stort.

§ 4.

SR, SVT och SPF skall i sin planering skapa förutsättningar för fortlöpande samarbete vid krig och krigsfara genom att enheter samgrupperas eller väljer sådana uppehållsplatser att nära kontakt är möjlig.

§ 5.

Samarbetet på regional nivå SR, SVT och enheter med arbetsuppgifter inom det psykologiska försvaret bör ske med beaktande av i §§ 1-4 angivna principer.

Stockholm 20 januari 1993

SVERIGES RADIO AB

SVERIGES TELEVISION AB

STYRELSEN FÖR
PSYKOLOGISKT
FÖRSVAR

Ove Joanson

Sam Nilsson

Jan Olsson

Överenskommelse mellan programbolagen Sveriges Radio AB och Sveriges Television AB samt Statens räddningsverk angående varnings- och informationssystemet VIKTIGT MEDDELANDE TILL ALLMÄNHETEN

Mellan Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Statens räddningsverk har träffats följande överenskommelse:

§ 1 Denna överenskommelse gäller för utsändning av myndighetsmeddelande för varning av allmänheten inom befolkningsskyddets och räddningstjänstens område.

§ 2 Utsändning av myndighetsmeddelande för varning av allmänheten skall ske enligt vad som föreskrivs i radiolag, yttrandefrihetsgrundlag och avtal mellan staten och programföretagen. I enlighet med vad som överenskommits mellan staten å ena sidan och Sveriges Radio och Sveriges Television å andra sidan skall fredsavtalet vara vägledande även för verksamheten under höjd beredskap.

Den av programföretagen förordnade programutgivaren är enligt yttrandefrihetsgrundlagen ansvarig för myndighetsmeddelandets form och innehåll.

§ 3 Utsändning av myndighetsmeddelande i radio och television för varning av allmänheten skall ske på begäran av statlig eller kommunal räddningsledare vid utövande av räddningstjänst (jfr 2 § RåL) eller av myndighet inom befolkningsskydd eller räddningstjänst (räddningsverket, civilbefälhavare, länsstyrelse, polismyndighet, kustbevakningen, luftfartsverket, sjöfartsverket eller kommunal myndighet). Begäran om utsändning av myndighetsmeddelande i både radio och television kan göras till Sveriges Radios jourhavande sändningsledare i Stockholm eller till Sveriges Radios lokala kanal i berört område. Jourhavande sändningsledare förmedlar begäran om myndighetsmeddelande till Sveriges Televisions kanaler, Text-TV och till TV4 (Nordisk Television).

§ 4 Begäran om utsändning av myndighetsmeddelande i radio och television kan även förmedlas av SOS Alarm AB:s regionala centraler enligt särskild överenskommelse 1994-09-23 mellan Sveriges Radio AB och SOS Alarm AB.

§ 5 Varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten, VMA, innebär att myndighetsmeddelanden för varseblivning och vägledande information utsänds i radio och television enligt följande:

1. Varningsmeddelande utsänds omedelbart på begäran av behörig räddningsledare eller myndighet i situationer då omedelbar risk bedöms föreligga för skada på liv eller på egendom eller i miljön.

2. Informationsmeddelande utsänds, dock utan krav på omedelbarhet, på begäran av behörig räddningsledare eller myndighet inom befolkningsskyddets och räddningstjänstens område för att förebygga och begränsa skador på människor eller på egendom eller i miljön i andra situationer än som avses i punkt 1.

3. Servicemeddelande utsänds, utan krav på omedelbarhet, på begäran av behörig räddningsledare eller myndighet inom befolkningsskyddets och räddningstjänstens område för att underlätta allmänhetens agerande och räddningstjänstens insatser i andra situationer än som avses i punkt 1.

Räddningstjänstansvarig som begär utsändning av myndighetsmeddelande ansvarar gentemot SR för att uppgifter som lämnas som grund för meddelandet är korrekta och sakliga samt lämnas så snabbt som erfordras med hänsyn till den aktuella situationen.

§ 6 Varningsmeddelande sänds i akuta situationer över Sveriges Radios och Sveriges Televisions kanaler. Meddelandet skall, om inget annat anges, upprepas efter 5–10 minuter och hänvisning för vidare information sker till Sveriges Radios lokalkanaler när dessa sänder.

Informationsmeddelande sänds vid behov över Sveriges Radios och Sveriges Televisions kanaler. Uppprepning och hänvisning för vidare information genomförs som vid varningsmeddelande.

Servicemeddelande sänds vid behov över Sveriges Radios lokala kanaler eller över P3 och P4-riks.

§ 7 Begäran om utsändning av meddelande med innebörd att överhängande fara eller risk för olyckshändelse inte längre föreligger skall göras av den räddningsledare eller myndighet som ursprungligen begärt sändning inom ramen för varnings- och informationssystemet VMA. Sådant meddelande sänds i de Sveriges Radios och Sveriges Televisions kanaler som är lämpliga i den aktuella situationen och på ett sådant sätt att minsta möjliga störningar uppstår i programverksamheten.

§ 8 Statens räddningsverk skall verka för att räddningstjänstmyndigheter så långt som möjligt förbereder myndighetsmeddelanden inom ramen för varnings- och informationssystemet Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA).

Sveriges Radio och Sveriges Television utfärdar för företagen gällande instruktioner för sändning av varnings- och informationsmeddelanden till allmänheten.

Sveriges Radio, Sveriges Television och Statens räddningsverk samverkar vid utformning av regler och rutiner inom VMA-systemet samt vid behov t.ex. vid utformning av förberedda meddelanden.

§ 9 Statens räddningsverk ansvarar för att berörda myndigheter erhåller utbildning, information och övning rörande varnings- och informations-systemet VMA.

Sveriges Radio och Sveriges Television ansvarar för motsvarande utbildning av den egna organisationen.

Statens räddningsverk, Sveriges Radio och Sveriges Television samverkar vid planläggning av ovanstående utbildnings- och övningsverksamhet. För genomförandet kan, i mån av tillgång, båda organisationernas resurser utnyttjas efter överenskommelse.

Kostnader för utbildning, information och övning betalas av respektive part i enlighet med den ansvarsfördelning som redovisats ovan.

§ 10 Enligt särskilt serviceavtal mellan Sveriges Radio och Sveriges Television och mellan Sveriges Radio och Teracom Svensk Rundradio har Sveriges Radio huvudansvaret för systemet VMA gällande mottagande och förmedling av meddelanden, kontakter med Statens räddningsverk och SOS Alarm AB för samordning av instruktioner, utbildning, utveckling och etablering av tekniska system (t.ex. RDS) samt övning.

§ 11 Denna överenskommelse träder i kraft den 15 september 1995 och ersätter den tidigare överenskommelsen mellan Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Statens räddningsverk rörande varnings- och informationssystemet "Viktigt meddelande till allmänheten" (VMA) av den 13 januari 1993, som därmed upphör att gälla.

Lennart Myhlback
Generaldirektör
Statens räddningsverk

Ove Joanson
Verkställande direktör
Sveriges Radio

Sam Nilsson
Verkställande direktör
Sveriges Television

Överenskommelse mellan Sveriges Radio AB och Statens räddningsverk angående varnings- och informations-systemet VMA för räddningstjänst i aktuella områden i samband med utsläpp av radioaktiva ämnen

Mellan Sveriges Radio AB och Statens räddningsverk har träffats följande överenskommelse:

§ 1 Denna överenskommelse gäller utsändning av alarmkod i tekniskt system till områdena runt kärnkraftverken i Barsebäck, Forsmark, Oskarshamn och Ringhals i samband med utsläpp av radioaktiva ämnen.

§ 2 Vid sändning av varningsmeddelande i aktuella områden i samband med räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen skall alarmkod i tekniskt system, f.n. RDS/PTY 31, adresseras till och sändas över berörda FM-stationer.

§ 3 Statens räddningsverk svarar för kostnaderna för investeringar i samt drift och underhåll av utrustning som erfordras för de tekniska systemen för varning och information i aktuella områden och som inte erfordras i normal programverksamhet och anger därvid krav på tillgänglighet och säkerhet.

§ 4 Statens räddningsverk och Sveriges Radio skall verka för att distribution och utsändning av samma alarmkod, vid sändning av varningsmeddelande, införs på sikt i övriga delar av landet och för övriga olyckstyper.

§ 5 Denna överenskommelse utgör bilaga till överenskommelsen mellan Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Statens räddningsverk angående varnings- och informationssystemet VIKTIGT MEDDELANDE TILL ALLMÄNHETEN (VMA).

§ 6 Denna överenskommelse träder i kraft den 15 september 1995.

Utan erinran

Lennart Myhlback
Generaldirektör
Statens räddningsverk

Ove Joanson
Verkställande direktör
Sveriges Radio

Sam Nilsson
Verkställande direktör
Sveriges Television

Överenskommelse

Mellan TERACOM Svensk Rundradio AB (Teracom) och Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) har följande överenskommelse träffats om verksamheten vid höjd beredskap.

1. Teracom och SPF skall i samarbete med public service-företagen under höjd beredskap verka för att distribution av radio och television till allmänheten i Sverige och till lyssnare i utlandet kan upprätthållas.
2. SPF skall fortlöpande orientera Teracom om det allmänna läget, om folkstämningen om andra förhållanden av betydelse för distributionen av radio och television.
3. Teracom skall fortlöpande orientera SPF om distributionsläget i stort.
4. Teracom och SPF skall i sin planläggning skapa förutsättningar för fortlöpande samarbete under höjd beredskap genom att enheter samgrupperas eller väljer sådana uppehållsplatser att nära kontakt är möjlig.
5. Samarbetet på regional nivå mellan Teracom och enheter med arbetsuppgifter inom det psykologiska försvaret bör ske med beaktande av de under p. 1-4 angivna principerna.

Stockholm 7 april 1994

Stockholm den 12 april 1994

TERACOM Svensk Rundradio AB

Styrelsen för psykologiskt försvar

Valdemar Persson

Jan Olsson

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

1. Den nya gymnasieskolan – hur går det? U.
2. Samverkansmönster i svensk forskningsfinansiering. U.
3. Fritid i förändring.
Om kön och fördelning av fritidsresurser. C.
4. Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996. UD.
5. Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996. UD.
6. Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. UD.
7. Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför regeringskonferensen. UD.
8. Batterierna – en laddad fråga. M.
9. Om järnvägens trafikledning m.m. K.
10. Forskning för vår vardag. C.
11. EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. K.
12. Kommuner och landsting med betalnings-svårigheter. Fi.
13. Offentlig djurskyddstillsyn. Jo.
14. Budgetlag – regeringens befogenheter på finansmaktens område. Fi.
15. Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. UD.
16. Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. UD.
17. Bättre trafik med väginformatik. K.
18. Totalförsvarspliktiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. Fö.
19. Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför regeringskonferensen 1996. UD.
20. Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. U.
21. Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. U.
22. Inflytande på riktigt – Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. U.
23. Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med miljöpåverkan. N.
24. Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996. UD.
25. Från massmedia till multimedia – att digitalisera svensk television. Ku.
26. Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. K.
27. En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. U.
28. Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. U.
29. Forskning och Pengar. U.
30. Borgenärsbrotten – en översyn av 11 kap. brottsbalken. Fi.
31. Attityder och lagstiftning i samverkan + bilagedel. C.
32. Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. SB.
33. Banverkets myndighetsroll m.m. K.
34. Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. A.
35. Kriminalunderrättelseregister
DNA-register. Ju.
36. Högskola i Malmö. U.
37. Sveriges medverkan i FN:s familjeår. S.
38. Nationalstadsparker. M.
39. Rapport från klimatdelegationen 1995.
Klimatrelaterad forskning. M.
40. Elektronisk dokumenthantering. Ju.
41. Statens maritima verksamhet. Fö.
42. Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. UD.
43. Jämställdheten i EU. Spelregler och verklighetsbilder. UD.
44. Översyn av skatteflyktslagen.
Reformerat förhandsbesked. Fi.
45. Presumptionsregeln i expropriationslagen. Ju.
46. Enskilda vägar. K.
47. Cirkelsamhället. Studiecirklares betydelser för individ och lokalsamhälle. U.
48. Shaping Sustainable Homes in an Urbanizing World. Swedish National Report for Habitat II. N.
49. Regler för handel med el. N.
50. Förbud mot vapen på allmän plats m.m. Ju.
51. Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring – alternativ och förslag. A.
52. Precisering av handelsändamålet i detaljplan. M.
53. Kalkning av sjöar och vattendrag. M.
54. Kooperativa möjligheter i storstadsområden. S.
55. Sverige, framtiden och mångfalden. A.
55. På väg mot egenföretagande. A.
55. Vägar in i Sverige. A.
56. Hälften vore nog – om kvinnor och män på 90-talets arbetsmarknad. A.
57. Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst. Fi.
58. Finansiering av det civila försvaret. Fö.

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

59. Europapolitikens kunskapsgrund.
En principdiskussion utifrån
EU 96-kommitténs erfarenheter. UD.
 60. Miljö och jordbruk. Om EU:s miljöregler och
utvidgningens effekter på den gemensamma
jordbrukspolitiken. UD.
 61. Medlemsstater och medborgare. Förhållandet
mellan stora och små länder i EU. Rättsliga och
inrikes frågor. UD.
 62. EU, konsumenterna och maten
– Förväntningar och verklighet. Jo.
 63. Medicinska undersökningar i arbetslivet. A.
 64. Försäkringskassan Sverige – Översyn av
socialförsäkringens administration. S.
 65. Administrationen av EU:s jordbrukspolitik
i Sverige. Jo.
 66. Utvärderat personval. Ju.
 67. Medborgerlig insyn i kommunala entreprenader.
Fi.
 68. Några folkbokföringsfrågor. Fi.
 69. Kompetens och kapital + bilaga. N.
 70. Samverkan mellan högskolan och näringslivet. N.
 71. Lokal demokrati och delaktighet i Sveriges städer
och landsbygd. In.
 72. Rättsspsykiatriskt forskningsregister. S.
 73. Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 1 – An Assessment. M.
 74. Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 2 – Descriptions. M.
 75. Värden i folkhögskolevärlden. U.
 76. EU:s regeringskonferens – procedurer, aktörer,
formalia. Sammanfattning av ett seminarium i
april 1996. UD.
 77. Utländska försäkringsgivare med verksamhet i
Sverige. Fi.
 78. Elberedskap. Organisation, ansvarsfördelning och
finansiering av elberedskapen. N.
 79. Översyn av revisionsreglerna. Fi.
 80. Viktigt meddelande.
Radio och TV i krig och kris. Ku.
-

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Möss och människor. Exempel på bra
IT-användning bland barn och ungdomar. [32]

Justitiedepartementet

Kriminalunderrättelseregister
DNA-register. [35]
Elektronisk dokumenthantering. [40]
Presumptionsregeln i expropriationslagen. [45]
Förbud mot vapen på allmän plats m.m. [50]
Utvärderat personval. [66]

Utrikesdepartementet

Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför
regeringskonferensen 1996. [4]
Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första
pelare inför konferensen 1996. [5]
Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns
erfarenheter av arbetet i EU. [6]
Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och
säkerhetspolitik inför konferensen. [7]
Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga
och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte
utvidgning. [15]
Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar,
utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga
rättigheter i EU. [16]
Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs
bedömningar inför konferensen 1996. [19]
Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga
EU-länders förslag och debatt inför
konferensen 1996. [24]
Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament
och offentlighet i EU. [42]
Jämställdheten i EU. Spelregler och
verklighetsbilder. [43]
Europapolitikens kunskapsgrund.
En principdiskussion utifrån
EU 96-kommitténs erfarenheter. [59]
Miljö och jordbruk. Om EU:s miljöregler och
utvidgningens effekter på den gemensamma
jordbrukspolitiken. [60]
Medlemsstater och medborgare. Förhållandet
mellan stora och små länder i EU. Rättsliga och
inrikes frågor. [61]
EU:s konferens – procedurer, aktörer,
formalia. Sammanfattning av ett seminarium i
april 1996. [76]

Försvarsdepartementet

Totalförsvarspliktiga m95. Förslag om jobb/studier
efter muck, bostadsbidrag, dagpenning,
försäkringar. [18]
Statens maritima verksamhet. [41]
Finansiering av det civila försvaret. [58]

Socialdepartementet

Sveriges medverkan i FN:s familjeår. [37]
Kooperativa möjligheter i storstadsområden. [54]
Försäkringskassan Sverige – Översyn av
socialförsäkringens administration. [64]
Rättspsykiatriskt forskningsregister. [72]

Kommunikationsdepartementet

Om järnvägens trafikledning m.m. [9]
EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för
två- och trehjuliga motorfordon. [11]
Bättre trafik med väginformatik. [17]
Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. [26]
Banverkets myndighetsroll m.m. [33]
Enskilda vägar. [46]

Finansdepartementet

Kommuner och landsting med betalnings-
svårigheter. [12]
Budgetlag – regeringens befogenheter på
finansmaktens område. [14]
Borgenärsbrotten – en översyn av 11 kap.
brottsbalken. [30]
Översyn av skatteflyktslagen.
Reformerat förhandsbesked. [44]
Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst. [57]
Medborgerlig insyn i kommunala entreprenader. [67]
Några folkbokföringsfrågor. [68]
Utländska försäkringsgivare med verksamhet i
Sverige. [77]
Översyn av revisionsreglerna. [79]

Utbildningsdepartementet

Den nya gymnasieskolan – hur går det? [1]
Samverkansmönster i svensk forskningsfinansiering. [2]
Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. [20]
Reform och förändring. Organisation och verksamhet
vid universitet och högskolor efter 1993 års
universitets- och högskolereform. [21]
Inflytande på riktigt – Om elevers rätt till
inflytande, delaktighet och ansvar. [22]
En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. [27]

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. [28]

Forskning och Pengar. [29]

Högskola i Malmö. [36]

Cirkelsamhället. Studiecirkels betydelse för individ och lokalsamhälle. [47]

Värden i folkhögskolevärlden. [75]

Jordbruksdepartementet

Offentlig djurskyddstillsyn. [13]

EU, konsumenterna och maten

– Förväntningar och verklighet. [62]

Administrationen av EU:s jordbrukspolitik i Sverige. [65]

Arbetsmarknadsdepartementet

Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. [34]

Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring – alternativ och förslag. [51]

Sverige, framtiden och mångfalden. [55]

På väg mot egenföretagande. [55]

Vägar in i Sverige. [55]

Hälften vore nog – om kvinnor och män på

90-talets arbetsmarknad. [56]

Medicinska undersökningar i arbetslivet. [63]

Kulturdepartementet

Från massmedia till multimedia –

att digitalisera svensk television. [25]

Viktigt meddelande.

Radio och TV i krig och kris. [80]

Näringsdepartementet

Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med

miljöpåverkan. [23]

Shaping Sustainable Homes in an Urbanizing

World. Swedish National Report for Habitat II. [48]

Regler för handel med el. [49]

Kompetens och kapital + bilaga. [69]

Samverkan mellan högskolan och näringslivet. [70]

Elberedskap. Organisation, ansvarsfördelning och finansiering av elberedskapen. [78]

Civildepartementet

Fritid i förändring.

Om kön och fördelning av fritidsresurser. [3]

Forskning för vår vardag. [10]

Attityder och lagstiftning i samverkan

+ bilagedel. [31]

Inrikesdepartementet

Lokal demokrati och delaktighet i Sveriges städer och landsbygd. [71]

Miljödepartementet

Batterierna – en laddad fråga. [8]

Nationalstadsparker. [38]

Rapport från klimatdelegationen 1995.

Klimatrelaterad forskning. [39]

Precisering av handelsändamålet i detaljplan. [52]

Kalkning av sjöar och vattendrag [53]

Swedish Nuclear Regulatory Activities.

Volume 1 – An Assessment. [73]

Swedish Nuclear Regulatory Activities.

Volume 2 – Descriptions. [74]

Systematisk förbättring

1. Inledning
2. Bakgrund
3. Syfte och omfattning
4. Metod
5. Resultat
6. Diskussion
7. Sammanfattning

1. Inledning

Den här rapporten behandlar de åtgärder som vidtagits för att förbättra systematiken i den offentliga förvaltningen. Rapporten är utarbetad av en arbetsgrupp som har arbetat under en längre tid.

2. Bakgrund

Arbetsgruppen har fått i uppdrag att undersöka de problem som uppstår i den offentliga förvaltningen och att förslå åtgärder för att lösa dessa problem. I denna rapport presenteras de resultat som har uppnåtts.

3. Syfte och omfattning

Arbetsgruppen har haft som syfte att undersöka de problem som uppstår i den offentliga förvaltningen och att förslå åtgärder för att lösa dessa problem. Rapporten omfattar de åtgärder som vidtagits för att förbättra systematiken i den offentliga förvaltningen.

4. Metod

Arbetsgruppen har använt sig av en kvalitativ metod för att undersöka de problem som uppstår i den offentliga förvaltningen. Detta innebär att arbetsgruppen har intervjuat personer som har erfarenhet av arbetet i den offentliga förvaltningen.

5. Resultat

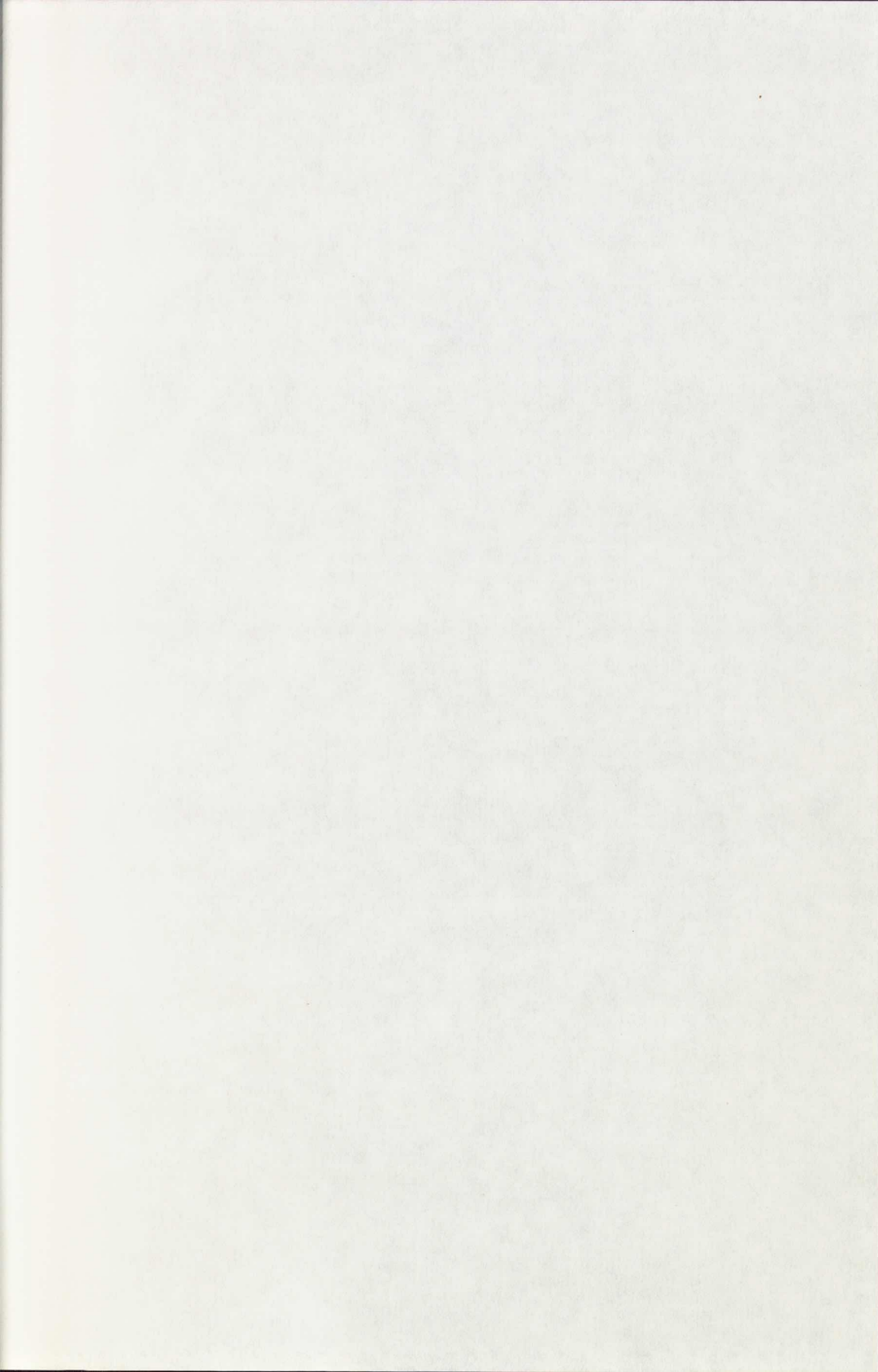
Arbetsgruppen har identifierat flera problem som uppstår i den offentliga förvaltningen. Dessa problem är: 1. Otillräcklig kommunikation mellan olika enheter i förvaltningen. 2. Otillräcklig dokumentation av beslut och åtgärder. 3. Otillräcklig utbildning av personalen. 4. Otillräcklig kontroll av arbetets kvalitet. 5. Otillräcklig samordning av arbetet. För att lösa dessa problem har arbetsgruppen föreslagit flera åtgärder som ska vidtagas.

6. Diskussion

De åtgärder som föreslagits i denna rapport är av betydelse för att förbättra systematiken i den offentliga förvaltningen. Det är viktigt att dessa åtgärder vidtas och att de följs upp.

7. Sammanfattning

Arbetsgruppen har identifierat flera problem som uppstår i den offentliga förvaltningen och har föreslagit åtgärder för att lösa dessa problem. Dessa åtgärder är av betydelse för att förbättra systematiken i den offentliga förvaltningen.

FRITZES

POSTADRESS: 106 47 STOCKHOLM
FAX 08-205021, TELEFON 08-6909190

ISBN 91-38-20281-6
ISSN 0375-250X